

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ : ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ : Η Αποτελεσματική προσαρμογή της επιχείρησης στο πλαίσιο που διαγράφει η νέα ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εποχή του κοινού νομίσματος.

ΟΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ :

ΑΝΔΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΚΡΑΝΗ ΜΑΡΙΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:

ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ ΠΕΤΡΟΣ

ΠΑΤΡΑ, 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1⁰

Ιστορική αναδρομή Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Σημαντικά ιστορικά στάδια (σελ. 6-14)
- Η αναγκαιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σελ. 14-15)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2⁰

Ευρώ :

- Η μετάβαση στο ευρώ με ημερομηνίες (σελ. 17)
- Οφέλη από την εισαγωγή του ευρώ (σελ. 18-20)
- Ευρώ-Ανταγωνιστικότητα (σελ. 20-21)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3⁰

Ανταγωνισμός :

- Τι γινόταν πριν την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και με ποιους τρόπους το κράτος προστάτευε την εθνική επιχείρηση. (σελ. 24-29)
- Τι άλλαξε στα δεδομένα της επιχείρησης με την εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (σελ. 30-35)
- Εντοπισμός προβλημάτων σχετικά με την ανταγωνιστικότητα. (σελ. 35-44)
- Ισοζύγια εξωτερικών συναλλαγών για τα έτη 1999-2003. (σελ. 44-59)
- Λύσεις για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εθνικών επιχειρήσεων. (σελ. 59-93)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4⁰

Συμπεράσματα. (σελ. 94-97)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το χρονικό της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. (σελ. 98-107)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν να εξετάσουμε τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν οι επιχειρήσεις να προσαρμοστούν στο νέο πλαίσιο που διαγράφει η Ευρωπαϊκή Ένωση ύστερα και από την υιοθέτηση του κοινού ενιαίου νομίσματος, του Ευρώ.

Προκειμένου να καταλήξουμε σε κάποια συμπεράσματα για το τι θα μπορούσαν να κάνουν οι επιχειρήσεις, ξεκινήσαμε στο πρώτο κεφάλαιο με μια ιστορική αναδρομή για την Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέροντας τα σημαντικότερα ιστορικά στάδια δημιουργίας της πιο σημαντικής ίσως συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών στα πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, καθώς και τους λόγους που οδήγησαν και επιβεβαίωσαν την αναγκαιότητά της.

Στην συνέχεια στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέραμε τις σημαντικές επιπτώσεις που είχε και εξακολουθεί να έχει η υιοθέτηση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις επιχειρήσεις των χωρών αυτών καθώς και στις μεταξύ τους συναλλαγές. Καθώς επίσης και το κατά πόσο αυτή η υιοθέτηση συνέβαλλε στην αύξηση η όχι της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εκτός αυτής.

Αφού μελετήσαμε αυτά τα στοιχεία, εξετάσαμε αναλυτικά τις συνέπειες που είχαν οι αλλαγές αυτές στον ανταγωνισμό, αναφέροντας την κατάσταση που επικρατούσε πριν την ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το πώς το κράτος μέχρι τότε προστάτευε την εθνική επιχείρηση, καθώς και το τι άλλαξε στα δεδομένα της επιχείρησης με την εισαγωγή των επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα νέα δεδομένα που καθορίστηκαν για αυτές από τους υπευθύνους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια έγινε εντοπισμός των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις σχετικά με την ανταγωνιστικότητα τους. Τα προβλήματα αυτά που εντοπίστηκαν, μπορούν να φανούν καλύτερα μέσα από τα στοιχεία των ισοζυγίων εξωτερικών συναλλαγών των επιχειρήσεων για τα έτη από το 1999 έως και το έτος 2003, (στοιχεία τα οποία βρέθηκαν από τις εκθέσεις του διοικητή της τράπεζας της Ελλάδος), εξετάζοντάς δηλαδή την περίοδο πριν από την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος καθώς και την περίοδο μετά την αποδοχή του κοινού νομίσματος.

Βλέποντας, λοιπόν, την κατάσταση αυτή προσπαθήσαμε να βρούμε τις λύσεις με τις οποίες θα μπορούσαν και οφείλουν να ακολουθήσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις προκειμένου να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της εποχής που δεν είναι άλλο από την αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους, σε μια περίοδο που ανταγωνισμός μεταξύ τους γίνεται ολοένα και μεγαλύτερος.

Τελειώνοντας, παραθέτουμε τα συμπεράσματα που αποκομίσαμε ύστερα από την ανάλυση και εξέταση των παραπάνω στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ιστορική αναδρομή Ευρωπαϊκής Ένωσης: *

- Σημαντικά ιστορικά στάδια (σελ. 6-14)
- Η αναγκαιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σελ. 14-15)

* οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από τον διαδικτυακό χώρο www.europa.eu.int

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

1. ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ.

Η σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση είναι το αποτέλεσμα της σκληρής εργασίας των ανθρώπων που εργάστηκαν για μια ενωμένη Ευρώπη. Αποτελεί την πιο προωθημένη μορφή ολοκλήρωσης, σε ολόκληρο τον κόσμο, ενός συνόλου χωρών που ασκούν από κοινού τα κυριαρχικά τους δικαιώματα σε καθοριστικούς τομείς δραστηριότητας για τους πολίτες: το ενιαίο νόμισμα, την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, των υπηρεσιών, των εμπορευμάτων και των κεφαλαίων, την κοινωνική πρόοδο, τους ίσους όρους ανταγωνισμού για να υπάρξει όσο το δυνατό μεγαλύτερο όφελος από μια ανοικτή και δυναμική εσωτερική αγορά.

Οι συνταγματικές βάσεις αυτού του συνόλου είναι:

- η Συνθήκη των Παρισίων περί της ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) του 1951.
- οι Συνθήκες της Ρώμης για τη δημιουργία Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ ή Ευρατόμ) του 1957.

Αυτές οι ιδρυτικές συνθήκες τροποποιήθηκαν στη συνέχεια:

- το 1986, από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
- το 1992, από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχ).
- το 1997, από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.
- από τη Συνθήκη της Νίκαιας το 2001.

Οι συνθήκες αυτές έχουν σφυρηλατήσει ισχυρότατους νομικούς δεσμούς μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παράγει η ίδια νομοθεσία η οποία εφαρμόζεται άμεσα στους ευρωπαίους πολίτες και τους παρέχει ειδικά δικαιώματα.

Το πρώτο βήμα για την ευρωπαϊκή οικοδόμηση ήταν η δημιουργία της κοινής αγοράς Άνθρακα και Χάλυβα μεταξύ των έξι ιδρυτικών κρατών (Βέλγιο, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία Γερμανίας, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες).

Ο στόχος τότε, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν να εξασφαλιστεί η ειρήνη ανάμεσα στους νικητές και τους νικημένους, με την ισότιμη συνεργασία τους μέσα σε ένα κοινό θεσμικό πλαίσιο. Έτσι στη συνέχεια το έτος 1957 στις 25 Μαρτίου στη Ρώμη, τα έξι ιδρυτικά κράτη υπογράφουν τις συνθήκες για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Οι συνθήκες αυτές τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου το 1958.

Δύο χρόνια αργότερα το 1960 στις 4 Ιανουαρίου με προτροπή του Ηνωμένου Βασιλείου, με τη σύμβαση της Στοκχόλμης ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (στην οποία συμμετέχουν και ορισμένες Ευρωπαϊκές χώρες που δεν είναι μέλη της ΕΟΚ).

Την ίδια δεκαετία αρχίζει το μεγάλο έργο της εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών που θα επέτρεπαν την υλοποίηση των τεσσάρων μεγάλων ελευθεριών:

- ✓ Την ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων.
- ✓ Την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.
- ✓ Την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών.
- ✓ Την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων.

Στη συνέχεια η προγενέστερη απόφαση των έξι κρατών-μελών, για την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) που είχε ως βάση μια κοινή αγορά και κάλυπτε ένα μεγάλο φάσμα αγαθών και υπηρεσιών, είχε ως αποτέλεσμα οι δασμοί μεταξύ των έξι χωρών να καταργηθούν πλήρως την 1^η Ιουλίου 1968 καθώς και οι κοινές πολιτικές, ιδίως η γεωργική και εμπορική πολιτική.

Η επιτυχία των έξι κρατών ώθησε τη Δανία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο να ενταχθούν στις Κοινότητες. Αυτή η πρώτη διεύρυνση, με την οποία τα μέλη της Κοινότητας από έξι αυξήθηκαν σε εννέα το 1973, πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονα με την διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας με τη θέσπιση νέων πολιτικών [κοινωνικής, περιβαλλοντικής και περιφερειακής πολιτικής] και με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) το 1975.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70, οι ευρωπαίοι ηγέτες συνειδητοποίησαν ότι έπρεπε να υπάρξει σύγκλιση των οικονομιών και να δημιουργηθεί μια νομισματική ένωση. Την ίδια εποχή, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποφάσισαν να αναστείλουν τη μετατρεψιμότητα του δολλαρίου σε χρυσό, γεγονός που προκάλεσε μεγάλη διεθνή νομισματική αστάθεια, η οποία επιδεινώθηκε από τις συνέπειες των πετρελαϊκών κρίσεων του 1973 και του 1979.

Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ), το 1979, συνέβαλε στη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και ενθάρρυνε τα κράτη μέλη της Κοινότητας να εφαρμόσουν αυστηρές πολιτικές, που τους επέτρεψαν να διατηρήσουν τις αμοιβαίες σχέσεις αλληλεγγύης και την πειθαρχία των οικονομιών τους.

Το 1979 στις 28 Μαΐου οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες υπογράφουν τη συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας και έτσι το 1981 η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το 1985 ο Ζακ Ντελόρ αναλαμβάνει πρόεδρος της επιτροπής ενώ στις 2-4 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους στη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου οι αρχηγοί των δέκα κρατών-μελών συμφωνούν για την αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης και την ενίσχυση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μέσω μιας "Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης". Αυτό ανοίγει το δρόμο για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς μέχρι το 1993.

Ένα χρόνο μετά το 1986 προσχώρησαν στην κοινότητα η Ισπανία και η Πορτογαλία. Το γεγονός αυτό, έκανε επιτακτική την ανάγκη να θεσπιστούν «διαρθρωτικά» προγράμματα, όπως τα πρώτα Ολοκληρωμένα Μεσογειακά Προγράμματα (ΜΟΠ) που είχαν ως στόχο να μειωθούν οι ανισότητες οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ των 12 κρατών μελών.

Παράλληλα, άρχισε να ενισχύεται και ο ρόλος της ΕΟΚ σε παγκόσμια κλίμακα. Ανέπτυξε συμβατικές σχέσεις με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, με τις οποίες υπέγραψε μια σειρά συμβάσεων αναπτυξιακής βοήθειας και εμπορικών συναλλαγών (Λομέ I, II, III και IV, 1975-1989). Η Ευρώπη, που είναι η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο, διαθέτει τα μέσα να επιβάλλεται σε διεθνή κλίμακα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως απώτερο στόχο την εφαρμογή μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Μια παγκόσμια οικονομική ύφεση στις αρχές του '80 προκάλεσε κλίμα «ευρωσκεπτικισμού». Όμως, από το 1985 και μετά, δημιουργήθηκε μια νέα ελπίδα, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με Πρόεδρο τον Ζακ Ντελόρ, δημοσίευσε μια «Λευκή Βίβλο» που περιείχε χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1993.

Αυτή η ημερομηνία ορόσημο και οι νομοθετικές διατάξεις που έδωσαν συγκεκριμένο περιεχόμενο σε ένα τόσο φιλόδοξο στόχο ορίστηκαν στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1986 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1987.

Με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη καταγράφονται δύο νέοι στόχοι για την κοινότητα:

- i. Η πραγματοποίηση της Ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 1993.
- ii. Η δέσμευση των 12 κρατών- μελών για την δημιουργία και την προώθηση νέων κοινών πολιτικών.

Η πολιτική διάρθρωση της Ευρώπης άλλαξε ριζικά με την πτώση του τείχους του Βερολίνου το 1989. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην επανένωση

της Γερμανίας στις 3 Οκτωβρίου 1990 και στην επάνοδο της δημοκρατίας στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης που απελευθερώθηκαν από τη σοβιετική κηδεμονία. Ενώ το 1990 υπογράφεται η συμφωνία Schengen για την πλήρη κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα μεταξύ των κρατών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Την ίδια περίοδο έχουμε έναρξη του πρώτου σταδίου της ΟΝΕ που αφορούσε την σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών κάθε κράτους-μέλους και τον συντονισμό των εθνικών νομισματικών πολιτικών.

Η οικονομική πολιτική προέβλεπε:

1. Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς (άρση εμποδίων, ενίσχυση ανταγωνισμού).
2. Ενεργοποίηση διαρθρωτικών Ταμείων (Περιφερειακή ανάπτυξη, διόρθωση ανισορροπιών).
3. Συντονισμό οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής (εποπτεία οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων σε συμφωνημένους στόχους).

Η νομισματική πολιτική προέβλεπε:

1. Επίτευξη ενιαίου νομισματικού χώρου (κοινοί κανόνες στις τράπεζες, χρηματαγορές και ασφάλειες).
2. Ένταξη όλων των κοινοτικών νομισμάτων στον Μ.Σ.Ι.
3. Διατύπωση γενικών κατευθύνσεων στην επιτροπή Διοικητικών Κεντρικών Τραπεζών (κατεύθυνση νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής).

Με άλλα λόγια το πρώτο στάδιο χαρακτηρίζεται από την άρση των εμποδίων στις συναλλαγές, την ομογενοποίηση των αγορών, και την επίτευξη νομισματικής σταθερότητας χωρίς την δημιουργία νέων κοινοτικών θεσμών.

Παράλληλα επιχειρήθηκε σταδιακή κατάργηση επί μέρους εθνικών κανόνων και οι εθνικές κυβερνήσεις ανέλαβαν δέσμευση να πειθαρχούν στους μακροοικονομικούς στόχους που αποφασίζονται από μηχανισμό εποπτείας.

Στο μεταξύ, άλλαζαν και οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Τα κράτη μέλη διαπραγματεύονταν μια νέα Συνθήκη, η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (δηλ. τους προέδρους ή πρωθυπουργούς των χωρών) στο Μάαστριχτ, το Δεκέμβριο του 1991. Αυτή η «Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση» τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Η ΕΟΚ μετονομάστηκε σε «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» (ΕΚ).

Το 1994 αρχίζει το δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ που αφορά την γενική προετοιμασία των κρατών –μελών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Σ' αυτό το στάδιο απαγορεύεται η κοπή νέου χρήματος για την χρηματοδότηση των δημοσίων ελλειμμάτων.

Το στάδιο αυτό θεωρείται το κρισιμότερο και έτσι έχουμε την δημιουργία του Ενιαίου Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Στον οικονομικό τομέα λοιπόν κύριο βάρος της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αφορά τους τομείς:

1. Της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και του ανταγωνισμού (εξέταση πορείας, αναθεωρήσεις, βελτιώσεις).
2. Της διαρθρωτικής και περιφερειακής πολιτικής (αναγκαίες προσαρμογές και πιθανή διεύρυνση πόρων και ταμείων).
3. Της μακροοικονομικής πολιτικής. Εδώ έχουμε την δημιουργία μηχανισμών που παρακολουθούν την απόδοση μεγεθών και παρεμβαίνουν για τυχόν αποκλίσεις.

Στο νομισματικό τομέα κυρίαρχο θέμα είναι η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Ευρωπαϊκών Τραπεζών. Στόχος είναι η διαμόρφωση ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Επίσης ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για την

εναρμόνιση περιθωρίων και δεσμεύσεων στη δημιουργία χρήματος και οριοθετούνται - κλειδώνονται- οι κεντρικές ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων απέναντι στο ΕΥΡΩ.

Έτσι στις 3 Μαΐου το 1998 από το συμβούλιο των αρχηγών αποφασίζεται η συμμετοχή των 11 κατ' αρχήν χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ΟΝΕ που πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης.

Επιπλέον, προσθέτοντας νέους τομείς διακυβερνητικής συνεργασίας στο υφιστάμενο κοινοτικό σύστημα, η Συνθήκη δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Καθόρισε επίσης νέους φιλόδοξους στόχους για τα κράτη μέλη, όπως νομισματική ένωση μέχρι το 1999 καθώς στο χρονικό αυτό σημείο έχουμε έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ: τα νομίσματα των 11 χωρών της ευρωπαϊκής ένωσης αντικαθίστανται από το ευρώ. Το ενιαίο νόμισμα εισάγεται στις χρηματαγορές. Από αυτό το σημείο και μετά η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία καθορίζεται και εφαρμόζεται σε ευρώ.

Παράλληλα καθορίστηκαν και νέες κοινές πολιτικές όπως: ευρωπαϊκή ιθαγένεια, κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και εσωτερική ασφάλεια. Επίσης, το ίδιο έτος η σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι, που ασχολήθηκε κυρίως με την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναγνώρισε επίσημα την Τουρκία ως υποψήφια για την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αποφάσισε να προωθήσει τις διαπραγματεύσεις με τις 12 άλλες υποψήφιες χώρες.

Στη συνέχεια στη συνεδρίαση στη Λισσαβόνα, το Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε μια συνολική στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα της επιτρέψει να ανταγωνίζεται στην παγκόσμια αγορά τους άλλους βασικούς συντελεστές, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και οι νέες βιομηχανικές χώρες. Η «στρατηγική της Λισσαβόνας» περιλαμβάνει το άνοιγμα όλων των τομέων της οικονομίας στον ανταγωνισμό, την ενθάρρυνση της καινοτομίας και των επιχειρηματικών

επενδύσεων και τον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών συστημάτων της Ευρώπης για την αντιμετώπιση των αναγκών της κοινωνίας της πληροφορίας.

Μπαίνοντας στον 21^ο αιώνα, οι Ευρωπαίοι πρέπει να αντιμετωπίσουν ενωμένοι τις πολλαπλές προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Η επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου και της ανάπτυξης του Διαδικτύου δίνουν ώθηση στον εκσυγχρονισμό των οικονομιών. Όμως οι βαθιές αλλαγές του οικονομικού ιστού προκαλούν κοινωνική αναταραχή και πολιτιστικό σοκ.

Έτσι λοιπόν στον 21^ο αιώνα το έτος 2001 υπογράφεται η συνθήκη της Νίκαιας ενώ ένα χρόνο αργότερα το 2002 το ευρώ μπαίνει στη ζωή των Ευρωπαίων πολιτών. Οι πολίτες των χωρών που ανήκουν στη ζώνη ευρώ αρχίζουν να χρησιμοποιούν τα χαρτονομίσματα και κέρματα του ευρώ.

Επίσης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης αποφασίζει ότι 10 από τις υποψήφιες χώρες (Κύπρος, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία και Σλοβενία) θα προσχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1^η Μαΐου 2004.

Το 2003 στην Αθήνα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπογράφει τις συνθήκες προσχώρησης των προαναφερθέντων χωρών έτσι ώστε το 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούνταν από 25 κράτη-μέλη. Μελλοντικά θα συνεχίσει να διευρύνεται με την προσχώρηση και άλλων χωρών. Όπως το 2007 είναι η ημερομηνία που καθορίστηκε από τη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού συμβουλίου της Κοπεγχάγης το 2002 για την προσχώρηση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας.

Καταλήγοντας λοιπόν, γίνεται κατανοητό ότι μια διαδικασία ευρωπαϊκής οικοδόμησης για περισσότερο από μισό αιώνα σημάδεψε βαθιά την ιστορία της ηπείρου και τη νοοτροπία των κατοίκων της.

Οι κυβερνήσεις των κρατών μελών, ανεξαρτήτως πολιτικών προσανατολισμών, γνωρίζουν ότι έχει παρέλθει η εποχή των απόλυτων εθνικών κυριαρχιών και ότι μόνο η Ένωση των δυνάμεων και το όραμα ενός

«κοινού πεπρωμένου» (σύμφωνα με την έκφραση της Συνθήκης ΕΚΑΧ) θα επιτρέψουν στα παλαιά έθνη να συνεχίσουν την οικονομική και κοινωνική πρόοδο και να διατηρήσουν την επιρροή τους στον κόσμο.

Η κοινοτική μέθοδος, που βασίζεται σε ένα μόνιμο διάλογο ανάμεσα στα εθνικά συμφέροντα και το κοινό συμφέρον, που σέβεται τις εθνικές ιδιομορφίες και συμβάλλει στη δημιουργία μιας ταυτότητας της Ένωσης, δεν έχει χάσει τίποτα από την αρχική της αξία.

Η μέθοδος αυτή, που επινοήθηκε αρχικά για να ξεπεραστούν οι παλιές έχθρες και για να εξαλειφθούν οι τάσεις ηγεμονίας και η προσφυγή στη βία που αποτελούσαν χαρακτηριστικά των σχέσεων μεταξύ των κρατών, συνέβαλε στο να διατηρηθεί η συνοχή της δημοκρατικής Ευρώπης, η οποία παρέμεινε προσηλωμένη στις αρχές της ελευθερίας κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου.

Η εξάλειψη του ανταγωνισμού Ανατολής/Δύσης και η πολιτική και οικονομική επανένωση της ηπείρου αποτελούν τη νίκη του ευρωπαϊκού πνεύματος το οποίο χρειάζονται περισσότερο από ποτέ οι λαοί για το μέλλον τους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί, λοιπόν, την καλύτερη απάντηση των Ευρωπαίων στην τεράστια πρόκληση της παγκοσμιοποίησης. Αποτελεί κυρίως την καλύτερη πολιτική «ασφάλειας» για ένα ελεύθερο και ειρηνικό μέλλον.

2. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

Έπειτα από μια περιεκτική αναφορά στα πιο σημαντικά ιστορικά στάδια της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώνουμε την ύπαρξη ορισμένων λόγων που συνηγορούν υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι λόγοι αυτοί είναι οι εξής:

- ™ Πολιτικοί λόγοι : το θεσμικό πλαίσιο της κοινότητας απέκλεισε τα τελευταία 40 χρόνια τις εχθροπραξίες μεταξύ των μελών της και υπήρξε παράγοντας ειρήνης και σταθερότητας στην ήπειρό μας.

TM Οικονομικοί λόγοι : γενικότερα καμιά επιχείρηση δεν μπορεί να είναι ανταγωνιστική και να προσφέρει προϊόντα σε χαμηλές τιμές , εάν δεν έχει τη μεγάλη αγορά που θα επιτρέπει οικονομικές δραστηριότητες μεγάλης κλίμακας.

Ο κατακερματισμός της αγοράς που γίνεται μέσα από τη διατήρηση των συνόρων , στοιχίζει δις Ε σε παραγωγούς και καταναλωτές. Εξάλλου , μεμονωμένα τα ευρωπαϊκά κράτη δεν μπορούν να ανταγωνιστούν δυνάμεις όπως οι ΗΠΑ κλπ. Ακόμα και από αυτό το αρχικό σημείο , που δικαιολογεί την ύπαρξη της ένωσης , καταλαβαίνουμε ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται τόσο σε εθνικό , όσο και σε διεθνές επίπεδο θα αυξηθεί μιας και η επέκτασή τους σε άλλες αγορές είναι πλέον μονόδρομος.

TM Ανάπτυξη ασθενέστερων περιοχών : συστατικό στοιχείο της ένωσης αποτελεί η κοινοτική αλληλεγγύη. Έκφραση αυτής στο οικονομικό πεδίο αποτελεί ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Αυτό συνεπάγεται με τη μεταφορά πόρων προς τις ασθενέστερα οικονομικά περιοχές.

TM Εξωτερική πολιτική – ασφάλεια : τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μια κοινή εξωτερική πολιτική έχουν μεγαλύτερο κύρος , όχι μόνο όσον αφορά στην υπεράσπιση των ευρωπαϊκών συμφερόντων , αλλά και στην επίλυση συγκρούσεων στον πλανήτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ευρώ : *

- Η μετάβαση στο ευρώ με ημερομηνίες (σελ. 17)
- Οφέλη από την εισαγωγή του ευρώ (σελ. 18-20)
- Ευρώ-Ανταγωνιστικότητα (σελ. 20-21)

* οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από τον διαδικτυακό χώρο www.euro-hellas.com

ΕΥΡΩ

1.Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ ΕΥΡΩ ΜΕ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ.

Με την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπήρξαν αλλαγές και δημιουργήθηκαν νέες ιδέες και ανάγκες. Μια από αυτές τις ανάγκες, ήταν η δημιουργία και η εισαγωγή ενός νομίσματος ενιαίου για τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μετάβαση στο Ευρώ δεν έγινε αμέσως αλλά πέρασε από διάφορα στάδια. Έτσι λοιπόν έχουμε:

Στις 16/03/1998: Η δραχμή εντάχθηκε στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών με κεντρική ισοτιμία 357 δρχ. προς την ECU.

Στις 01/01/1999: Γεννιέται το ευρώ και υφίσταται σε λογιστική μορφή. Εισάγεται στα 11 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποτελούν σε 1^η φάση τη ζώνη του ευρώ ως κοινό νόμισμα. Τα εθνικά νομίσματα των χωρών καθίστανται ως απλές υποδιαιρέσεις του ευρώ, με αμετάκλητα σταθεροποιημένες ισοτιμίες μετατροπής.

Στις 01/01/1999 – 31/12/2001: Το ευρώ χρησιμοποιείται από τις 11 χώρες-μέλη ταυτόχρονα με τα εθνικά τους νομίσματα.

Στις 01/01/2001: Με την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ “κλειδώνεται” η ισοτιμία της δραχμής με το ευρώ. Οι τιμές των προϊόντων αναγράφονται σταδιακά και στα δυο νομίσματα.

Στις 01/01/2002: Τίθεται σε κυκλοφορία το ευρώ και αρχίζει η απόσυρση των εθνικών νομισμάτων.

Στις 01/01/2002 - 31/06/2002: Συνύπαρξη ευρώ και εθνικών νομισμάτων.

Στις 01/07/2002: Όλες οι συναλλαγές γίνονται μόνο σε ευρώ.

2. ΟΦΕΛΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στη ζώνη ευρώ αποτελεί αναμφισβήτητα ένα ιστορικό βήμα για την πορεία της χώρας και αυτό γιατί εμπεριέχει δυνητικά οφέλη, προκλήσεις και δημιουργεί αξιόλογες προοπτικές.

Ειδικότερα, για τις ελληνικές επιχειρήσεις, η ένταξη της χώρας μας στη ζώνη του ευρώ είναι μια ευκαιρία και μια πρόκληση για να επεκτείνουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητές τους, αξιοποιώντας την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.

Συγκεκριμένα λοιπόν, με την εισαγωγή του ευρώ:

- I. Εξαλείφεται η αβεβαιότητα από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών των εθνικών νομισμάτων. Επομένως οι επιχειρήσεις μπορούν να πραγματοποιούν ανεμπόδιστα κάθε εμπορικό και επενδυτικό τους πρόγραμμα.
- II. Μειώνονται σημαντικά τα επιτόκια δανεισμού, επομένως οι επιχειρήσεις έχουν καλύτερη πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Επιπλέον, το χρήμα που δανείζεται η επιχείρηση, γίνεται πιο "φτηνό" με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να μπορούν να πραγματοποιούν τα μακροπρόθεσμα σχέδια τους πιο εύκολα και με λιγότερο κόστος.
- III. Μειώνεται το κόστος το τραπεζικό για συναλλαγές εντός της ζώνης ευρώ, έτσι οι επιχειρήσεις δεν επιβαρύνονται με προμήθειες για κάλυψη συναλλαγματικού κινδύνου.
- IV. Απλοποιούνται οι διακοινοτικές επιχειρηματικές συναλλαγές, εφόσον όλα τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που παράγονται τιμολογούνται σε ευρώ.

V. Αυξάνονται οι εμπορικές και επενδυτικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών-μελών της ζώνης ευρώ λόγω του γενικότερου σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος που δημιουργείται.

VI. Οι επιχειρήσεις στις συναλλαγές τους με χώρες εκτός ζώνης ευρώ, μπορούν να χρησιμοποιούν το ευρώ που καθίσταται πλέον ένα ισχυρό και σταθερό διεθνές νόμισμα.

Παρατηρούμε, λοιπόν με την εισαγωγή του ευρώ, να δημιουργείται μια τάση για δημιουργία μεγαλύτερων επιχειρήσεων ακόμη και ισχυρών συγκροτημάτων μέσω εξαγορών ή συγχωνεύσεων επιχειρήσεων, καθώς επίσης και η αναζήτηση συνεργασιών με επιχειρήσεις του εξωτερικού, που έχουν και το μέγεθος και την ικανότητα να λειτουργούν σε διεθνοποιημένες αγορές.

Με τον τρόπο αυτόν επιδιώκεται η αξιοποίηση οικονομικών κλιμάκων, η επέκταση της γεωγραφικής εμβέλειας των επιχειρήσεων, η άμεση μεγέθυνση των μεριδίων της αγοράς καθώς και η εκμετάλλευση της συμπληρωματικότητας στις δραστηριότητες των συγχωνευθέντων ή συνεργαζομένων επιχειρήσεων.

Αυτό δεν σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις που υπολείπονται μεγέθους δεν μπορούν να διατηρήσουν μια ικανοποιητική παρουσία στην αγορά. Θα πρέπει όμως το μικρότερο μέγεθος να αντισταθμιστεί με αυξημένη ανταγωνιστικότητα, με μειωμένο κόστος παραγωγής ανά μονάδα προϊόντος, με εξειδίκευση και με δραστηριοποίηση σε μεμονωμένες αγορές και κυρίως στα όρια της χώρας.

Επομένως, αποτελεί ανάγκη επιβίωσης πλέον η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας των Ελληνικών επιχειρήσεων, για να μπορούν να τιμολογούν φθηνότερα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχουν, συμπιέζοντας συνεχώς το κόστος παραγωγής τους.

Προς την κατεύθυνση αυτή θα συμβάλει σημαντικά και η εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες περιορίζοντας το κόστος παραγωγής και προώθησης των προϊόντων. Η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου θα διευκολύνει την πρόσβαση των επιχειρήσεων στην

διευρυμένη αγορά των 300 περίπου εκατομμυρίων καταναλωτών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

3. ΕΥΡΩ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.

Όπως γίνεται αντιληπτό -από όλα τα παραπάνω- ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων μετά την εισαγωγή του ευρώ γίνεται πιο έντονος. Αυτό πραγματοποιείται γιατί οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν έχουν να ανταγωνιστούν πλέον μόνο η μια την άλλη στα εθνικά όρια, αλλά πρέπει να ανταγωνιστούν και τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και παράγουν όμοια προϊόντα ή υπηρεσίες.

Αναλυτικά , οι καταναλωτές μπορούν να συγκρίνουν τις τιμές και την παρεχόμενη ποιότητα του προϊόντος ή της υπηρεσίας με το ίδιο νόμισμα (χωρίς τροποποιήσεις συναλλάγματος) ανάμεσα στις εθνικές επιχειρήσεις αλλά και τις αντίστοιχες επιχειρήσεις της Ευρώπης που προσφέρουν το ίδιο προϊόν.

Ένα απλό παράδειγμα είναι τα ταξιδιωτικά γραφεία. Αν ένας Έλληνας καταναλωτής θέλει να πραγματοποιήσει ένα ταξίδι σε κάποια χώρα του εξωτερικού μπορεί να κάνει έρευνα αγοράς μεταξύ ελληνικών αλλά και ευρωπαϊκών γραφείων. Εφόσον όλοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε ευρώ ο Έλληνας καταναλωτής θα επιλέξει αυτή την επιχείρηση που θα του προσφέρει την χαμηλότερη τιμή.

Άρα, μια ελληνική επιχείρηση θα πρέπει , όταν προσφέρει ένα προϊόν ή υπηρεσία, να λαμβάνει υπόψη της ότι θα πρέπει αυτό το προϊόν να είναι ανταγωνιστικό όχι μόνο στα εθνικά πλαίσια αλλά σε ευρύτερα ευρωπαϊκά.

Καταλαβαίνουμε έτσι, ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε ένα κλάδο αυξάνεται , άρα και ο ανταγωνισμός μεταξύ αυτών οξύνεται.

Βέβαια, εάν κανείς σκεφτεί την διάρθρωση και το μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων , με όλα τα προβλήματα που αυτά συνεπάγονται και θα αναλύσουμε παρακάτω , είναι εύκολο να καταλάβει ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν σημαντικά μειονεκτήματα που σαν συνέπεια έχουν την αδυναμία –πολλών από αυτών- να αντεπεξέλθουν στα νέα δεδομένα που θέτει το ευρώ και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του αυξημένου πλέον ανταγωνισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Ανταγωνισμός :

- Τι γινόταν πριν την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και με ποιους τρόπους το κράτος προστάτευε την εθνική επιχείρηση. (σελ. 24-29) *
- Τι άλλαξε στα δεδομένα της επιχείρησης με την εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (σελ. 30-35) **
- Εντοπισμός προβλημάτων σχετικά με την ανταγωνιστικότητα. (σελ. 35-44) ***
- Ισοζύγια εξωτερικών συναλλαγών για τα έτη 1999-2003. (σελ. 44-59) ****
- Λύσεις για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εθνικών επιχειρήσεων. (σελ. 59-93) *****

* οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από : Δρ. Γιάννη Χρηστίδη επ. καθηγητή Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας Διεθνές εμπόριο (σημειώσεις)

** οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από : Έκθεση 3^ο πανελλήνιο συνέδριο ανάπτυξης εξαγωγών. Εισηγητής Γεώργιος Τσούκας γενικός διευθυντής βιομηχανίας Υπ. Ανάπτυξης. Θέμα: Πολιτικές εξωστρέφειας της ελληνικής βιομηχανίας.

*** οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από τον διαδικτυακό χώρο www.e-line.gr και www.action.gr

**** οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από : www.bankofgreece.gr , εκθέσεις του διοικητή της τράπεζας της Ελλάδας – ισοζύγια εξωτερικών συναλλαγών για τα έτη 1999-2003

***** οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από : Ευρωπαϊκή πολιτική τεχνολογίας και συνοχής: η έννοια του

περιφερειακού τεχνολογικού προγράμματος επιχειρησιακό πρόγραμμα
'ανταγωνιστικότητα' συμπλήρωμα προγραμματισμού τεχνικό δελτίο μέτρου
4.5

www.kathimerini.gr articles-economy

Σημαντικές τάσεις που χαρακτηρίζουν τα προγράμματα κατάρτισης και
ανάπτυξης στελεχών στο μέλλον. (του Κ. Αλέξανδρου Τσιοτσιάρη)

www.juran.com

www.alexanderconsulting.com

Joseph M. Juran (ένας από τους μεγαλύτερους πρωτοπόρους του μανατζμεντ
της ποιότητας, διάσημος γκουρού του μανατζμεντ της ποιότητας το 1951
έγραψε το Quality Control Handbook ένα σημαντικό εγχειρίδιο του τομέα
αυτού)

Το πρόγραμμα 'ανταγωνιστικότητα' (ΕΠΑΝ) –Γ ' ΚΠΣ δυναμικό εργαλείο
ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στη περιφέρεια. Ομιλία Νίκου Διακουλάκη
ειδικού γραμματεία του Υπουργείου Ανάπτυξης για το επιχειρηματικό
πρόγραμμα 'ανταγωνιστικότητα' (ΕΠΑΝ) του Γ ' ΚΠΣ.

www.iobe.gr.thesis.htm

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

1.ΤΙ ΓΙΝΟΤΑΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΜΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ.

Η ελληνική βιομηχανία όπως είναι γνωστό αναπτύχθηκε μέσα σ' ένα καθεστώς έντονου προστατευτισμού και η βιομηχανική δραστηριότητα περιοριζόταν κυρίως στην επεξεργασία των προϊόντων του πρωτογενή τομέα και την παραγωγή τελικών καταναλωτικών προϊόντων.

Στηριγμένη σε μία μικρή εγχώρια αγορά με επίσης μικρό μέγεθος επιχειρήσεων, και χαμηλό βαθμό εξειδίκευσης, για τη βιωσιμότητά της, είχε ανάγκη την κρατική προστασία, η οποία παρέχονταν με διάφορους τρόπους. Δασμοί, τεχνικά εμπόδια, προτίμηση στις κρατικές προμήθειες, δανειοδοτήσεις κ.λ.π. ήταν τα κύρια μέσα άσκησης βιομηχανικής πολιτικής.

Με τα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν, η ελληνική βιομηχανία λειτουργούσε σ' ένα περιβάλλον όχι ανταγωνιστικό και η διείσδυση των προϊόντων της σε άλλες αγορές και κυρίως στις ευρωπαϊκές ήταν περιορισμένου μεγέθους.

Το κράτος, σε μία προσπάθεια διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης αλλά και διείσδυσης στις ξένες αγορές ενίσχυε άμεσα τις εξαγωγές με ποσοστά μέχρι και 25% επί των εξαγωγών. (Απόφαση 1574/1970) επιχειρώντας έτσι να καταστήσει τα ελληνικά βιομηχανικά προϊόντα περισσότερο ανταγωνιστικά.

Πριν την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο κρατικός παρεμβατισμός ως προς τις επιχειρήσεις ήταν εμφανής. Το κράτος προστάτευε τις επιχειρήσεις με διάφορους τρόπους:

- Με υποτίμηση του εθνικού νομίσματος.

Η κίνηση αυτή ήταν μια προσπάθεια αποκατάστασης του ισοζυγίου πληρωμών. Στη μέθοδο αυτή κατέφευγε το κράτος σε περίπτωση επίμονου ελλείμματος στο ισοζύγιο πληρωμών.

Το ενδιαφέρον όμως θα επικεντρωθεί στα αποτελέσματα της υποτίμησης επί του εμπορικού ισοζυγίου, δηλαδή στις εισαγωγές και τις εξαγωγές. Με τη μέθοδο αυτή επιδιώκεται ο περιορισμός των εισαγωγών γιατί γίνονται ακριβότερες και η αύξηση των εξαγωγών γιατί γίνονται φθηνότερες. Επομένως η επίδραση που ασκεί η υποτίμηση στο εμπορικό ισοζύγιο αναλύεται σε τρεις παράγοντες:

- 1) Η υποτίμηση ελαττώνει την πραγματική ποσότητα των εισαγωγών και επειδή η ονομαστική τιμή τους ορίζεται σε ξένο νόμισμα, αναμφίβολα ελαττώνει την ποσότητα συναλλάγματος που δαπανάται για εισαγωγές.
- 2) Η υποτίμηση επίσης αυξάνει την πραγματική ποσότητα των εξαγωγών. Και ο παράγοντας αυτός βοηθάει το εμπορικό ισοζύγιο.
- 3) Αλλά κάθε δεδομένη ποσότητα εξαγωγών αποδίδει λιγότερο από το συνάλλαγμα, γιατί η ονομαστική τιμή τους είναι ορισμένη σε εγχώριο νόμισμα. Ο παράγοντας αυτός βλάπτει το εμπορικό ισοζύγιο.

- Ποσοτικοί περιορισμοί (Quotas)

Είναι ίσως το πιο δραστικό αλλά και ακραίο μέτρο προστασίας. Η κυβέρνηση μιας χώρας αποφασίζει την ποσότητα ή την αξία ενός προϊόντος που μπορεί να εισαχθεί στην χώρα. Όταν το " quota" συμπληρωθεί, απαγορεύεται η περαιτέρω εισαγωγή του προϊόντος που βρίσκεται υπό καθεστώς ποσοτικού περιορισμού. Ο περιορισμός μπορεί να είναι μέχρι και

απαγορευτικός, δηλαδή να μην επιτρέπει καθόλου την εισαγωγή ενός προϊόντος ούτε καν σε προκαθορισμένη ποσότητα.

- **Πριμοδοτήσεις στις εξαγωγές.**

Η πριμοδότηση είναι βασικά οικονομική βοήθεια από το κράτος προς μια παραγωγική μονάδα ή ένα τομέα παραγωγής. Εάν η τιμή ενός προϊόντος στην εσωτερική αγορά είναι υψηλότερη απ' ότι στο εξωτερικό, συμφέρει τον παραγωγό να το διαθέσει στην εσωτερική αγορά. Τότε το κράτος για να ενθαρρύνει τις εξαγωγές, παρεμβαίνει πριμοδοτώντας τον παραγωγό διαμορφώνοντας μια τιμή υψηλότερη απ' αυτή που αντιστοιχεί στην ισορροπία ζήτησης και προσφοράς στην αγορά.

- **Φορολογία.**

Η φορολογία εκτός από πηγή εσόδων του κράτους, αποτελεί και μέτρο μείωσης των εισαγωγών εφόσον καθιστά τα εισαγόμενα προϊόντα ακριβότερα.

- **Κρατικό εμπόριο.**

Είναι μια ακραία μορφή ελέγχου των εισαγωγών και των εξαγωγών. Το κράτος αναλαμβάνει εξ' ολοκλήρου τον έλεγχο των εισαγωγών και των εξαγωγών. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές πρέπει να κινούνται μέσα στα πλαίσια που καθορίζονται από τον οικονομικό προγραμματισμό της χώρας.

Κρατικό εμπόριο υπήρχε από τις πρώην ανατολικές χώρες, αλλά και από χώρες της Δυτικής Ευρώπης για ορισμένα τουλάχιστον προϊόντα.

- Δασμοί.

Οι δασμοί είναι μέτρο άσκησης προστατευτικής πολιτικής, δηλαδή χρησιμοποιούνται κυρίως για την προστασία της εγχώριας βιομηχανίας και παραγωγής από τον ξένο ανταγωνισμό.

Ο δασμός είναι φόρος που επιβάλλεται σ' όσα προϊόντα περνούν από τα όρια ενός κράτους. Βασικά είναι φόρος που επιβάλλεται στα εισαγόμενα προϊόντα. Οι δασμοί στα εξαγόμενα προϊόντα είναι σπάνιοι, γιατί κάθε χώρα προσπαθεί να προωθήσει τις εξαγωγές της και όχι να τις εμποδίσει.

Οι σκοποί που επιδιώκονται από την επιβολή των δασμών είναι πολλαπλοί. Με τους δασμούς επιδιώκεται να προστατευτούν τα εγχώρια προϊόντα, να δημιουργηθούν έσοδα για το Δημόσιο και να αναπτυχθούν οι επιθυμητές εμπορικές συναλλαγές με διάφορες χώρες.

Τους δασμούς τους διακρίνουμε στις παρακάτω κατηγορίες:

1. Ταμειευτικοί και προστατευτικοί.

Οι ταμειευτικοί δασμοί αποβλέπουν στην αύξηση των εσόδων του Κράτους και επιβάλλονται σε είδη πολυτελείας αλλά και σε είδη διατροφής που δεν παράγονται στη χώρα εισαγωγής.

Οι προστατευτικοί δασμοί αποβλέπουν να προστατεύσουν τα εγχώρια προϊόντα από τον συναγωνισμό των ξένων προϊόντων. Αυτοί επιβάλλονται σε όμοια προϊόντα που παράγονται στη χώρα ή σε παρεμφερή προϊόντα που μπορούν να υποκαταστήσουν τα εγχώρια προϊόντα.

2. Εισαγωγικοί και εξαγωγικοί ανάλογα με το αν επιβαρύνουν τα εισαγόμενα και εξαγόμενα προϊόντα.

Εκτός από αυτούς έχουμε και τους δασμούς διαμετακομίσεως. Οι δασμοί αυτοί επιβάρυναν τα εμπορεύματα που περνούσαν το τελωνείο μιας χώρας με προορισμό την εισαγωγή τους σ' άλλη χώρα. Οι δασμοί αυτοί έχουν πλέον καταργηθεί.

3. Δασμοί κατ' αξία και δασμοί κατά είδος ανάλογα με τον τρόπο που επιβάλλονται.

Ο δασμός κατ' αξία είναι ένα σταθερό ποσοστό στην αξία του αγαθού. Αυτός επιβάλλεται είτε στην τιμή F.O.B (free on board) που είναι η τιμή που έχει το αγαθό τη στιγμή που φορτώνεται και δεν περιλαμβάνει τα έξοδα μεταφοράς και τα ασφάλιστρα, αλλά μόνο το κόστος.

Αντίθετα η τιμή C.I.F. (cost, insurance, freight) εκτός από το κόστος, περιλαμβάνει τα μεταφορικά και τα ασφάλιστρα.

Σε ορισμένα προϊόντα μπορεί να επιβάλλονται μικτοί δασμοί κατά αξία και κατά είδος.

- Άλλες μορφές κρατικού παρεμβατισμού.

Οι κυβερνήσεις των διαφόρων χωρών χρησιμοποιούν και διάφορα άλλα μέσα για την εξασφάλιση προστασίας από την εξωτερική αγορά. Τα μέσα αυτά απαντώνται στη διοικητική σφαίρα με τους πολυάριθμους κανονισμούς που επιβάλλει το κράτος στην εισαγωγή και τη διαδικασία εκτελωνισμού των προϊόντων.

Οι δυσκολίες αυτές μεταφράζονται σε δαπάνη χρόνου και χρήματος και έτσι αποτελούν εμπόδια στις εισαγωγές.

Για παράδειγμα αναφέρουμε ότι πολλές χώρες απαιτούν από τους εισαγωγείς ορισμένων προϊόντων να καταθέτουν στην κεντρική τράπεζα ένα ποσοστό της αξίας των εισαγωγών για έξι μήνες. Άλλες χώρες προβλέπουν για τα εισαγόμενα αυτοκίνητα να ικανοποιούν ορισμένες προδιαγραφές τεχνικής φύσης.

Άλλες μορφές προστασίας `` συναλλαγματικής φύσης `` είναι ο έλεγχος στην κίνηση κεφαλαίων, ο περιορισμός του τουριστικού συναλλάγματος κ.λ.π.

2. ΤΙ ΑΛΛΑΞΕ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.

Με την ένταξη του Ελληνικού κράτους στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν.

Η σταδιακή απελευθέρωση των αγορών σε διεθνές επίπεδο και η ενσωμάτωση της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση άλλαξαν το επιχειρηματικό περιβάλλον και κατ' ανάγκη τους στόχους της βιομηχανικής πολιτικής και τα μέσα άσκησης πολιτικής.

Σήμερα πλέον δεν υπάρχουν πολιτικές προστασίας και κρατικών ενισχύσεων στα προϊόντα της εγχώριας βιομηχανίας. Σε κεντρικό στόχο της νέας βιομηχανικής πολιτικής έχει αναχθεί η ανταγωνιστικότητα που θα δώσει τα περιθώρια που χρειάζεται η ελληνική βιομηχανία σ' ένα ολοένα και περισσότερο εντεινόμενο διεθνή ανταγωνισμό.

Και όταν μιλάμε για ανταγωνιστικότητα δεν εννοούμε μόνο χαμηλό επίπεδο τιμών αλλά βελτίωση όλων των χαρακτηριστικών ενός προϊόντος για να το κάνουν ελκυστικό στον ντόπιο ή ξένο καταναλωτή.

Αναλυτικότερα μετά την ένταξη μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουμε:

1. εισαγωγή ενιαίου νομίσματος – αδυναμία ανατίμησης ή υποτίμησης.

Με την εισαγωγή του ευρώ, τα εθνικά νομίσματα σταδιακά καταργούνται στις συναλλαγές τόσο των πολιτών, όσο και των κρατών.

Έτσι το κράτος πλέον δεν μπορεί να κάνει ούτε υποτίμηση ούτε ανατίμηση του νομίσματος του μιας και το νόμισμα είναι ενιαίο.

Δεν υπάρχει τρόπος, να γίνουν τα προϊόντα πιο ελκυστικά για τους ξένους αγοραστές μιας και δεν μπορεί να γίνει υποτίμηση, μέσω της οποίας θα γινόταν πιο φτηνά τα εθνικά προϊόντα.

2. Κατάργηση δασμών και ποσοτικών περιορισμών.

Σκοπός της δημιουργίας της ενιαίας αγοράς είναι η ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, χωρίς κανένα περιορισμό. Η κατάργηση όμως των δασμών και άλλων ποσοτικών περιορισμών που έθετε το κράτος πριν την Ευρωπαϊκή Ένωση προστάτευε με κάποιο τρόπο τα εθνικά προϊόντα.

Τώρα, η εξέλιξη αυτή έχει σαν αποτέλεσμα την άμεση σύγκριση των εμπορευμάτων από κάθε σημείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την επιλογή του καταλληλότερου από τον επιχειρηματία. Έτσι ο Έλληνας παραγωγός μπορεί να προμηθευτεί πλέον την πρώτη ύλη από κάποια χώρα της Ευρώπης και να μπορεί ελεύθερα να την εισάγει.

Αυτό μπορεί να είναι σαφώς καλύτερο για τον καταναλωτή, αναγκάζει όμως τους Έλληνες επιχειρηματίες να ανταγωνιστούν με ίσους όρους τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά προϊόντα.

Η ένταξη στο νέο περιβάλλον παρά το γεγονός ότι αυτή έγινε σταδιακά προκάλεσε στα μέσα της δεκαετίας του 80 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 90 ένα ισχυρό κλονισμό της παραγωγικής βάσης της βιομηχανίας με την έντονη διείσδυση ξένων προϊόντων.

Γενικότερα έκανε πιο δύσκολη τη λειτουργία και την επιβίωση των Ελληνικών επιχειρήσεων που σε κύρια βάση αποτελούνται από μικρομεσαίες οικογενειακού τύπου επιχειρήσεις.

Αυτό συνέβη , γιατί τα προϊόντα των ξένων επιχειρήσεων μπορούν να εισάγονται χωρίς κανένα περιορισμό με αποτέλεσμα η σύγκριση να είναι άμεση.

Είναι εξάλλου λογικό, ότι οι ξένες επιχειρήσεις (πολυεθνικές) ήταν πιο οργανωμένες, με μεγάλα δίκτυα διανομής αλλά και με μεθόδους παραγωγής πολύ πιο σύγχρονους με αποτέλεσμα να υπερτερούσαν ποιοτικά των ελληνικών.

Έτσι ο ανταγωνισμός πλέον οξύνθηκε και μοναδική λύση για τις ελληνικές επιχειρήσεις είναι η αναδιοργάνωση και ο προσανατολισμός τους στην παραγωγή καλύτερων προϊόντων που θα ανταγωνίζονται τα ευρωπαϊκά.

Πέρα όμως από τις προσπάθειες των ίδιων επιχειρήσεων με την ανάληψη πρωτοβουλιών για την προσαρμογή στο νέο περιβάλλον υπήρξε και μία νέα βιομηχανική πολιτική με άλλους στόχους, αλλά με άλλα μέσα.

Η νέα βιομηχανική πολιτική σχεδιάστηκε σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση της οποίας η χώρα μας σήμερα πλέον είναι πλήρες μέλος και στηρίχθηκε σε εθνικούς αλλά και σε κοινοτικούς πόρους μέσα από τα γνωστά προγράμματα σύγκλισης.

Οι πολιτικές αυτές χαρακτηρίζονται από οριζόντιες δράσεις (βελτίωση υποδομής και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, τεχνολογική αναβάθμιση και εφαρμογή νέων τεχνολογιών, βελτίωση της ποιότητας κ.λ.π) και επιδιώκεται μέσα από τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας η καλλίτερη παρουσία των ελληνικών βιομηχανικών προϊόντων στην εγχώρια αγορά αλλά και στις αγορές του εξωτερικού.

Η παρουσία αυτή στις ξένες αγορές πέρα από την αύξηση των εξαγωγών θα ήταν σαφώς πιο αποτελεσματική αν συνδέονταν με τη δημιουργία νέων αμιγώς ελληνικών ή μικτών επιχειρήσεων στο έδαφος άλλων χωρών αφού είναι γνωστό πως αυτός ο τρόπος διείσδυσης δημιουργεί μονιμότερη συνεργασία με πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις και σε άλλους τομείς της οικονομίας και των δύο χωρών.

Τα μεγέθη βέβαια των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων δεν ευνοούν τέτοιες πρωτοβουλίες. Παρόλα αυτά στο χώρο κυρίως της βιομηχανίας τροφίμων αρκετές ελληνικές επιχειρήσεις έχουν καταφέρει με επιτυχία να ενισχύσουν τη θέση τους σε ορισμένες χώρες με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων σε ξένες χώρες.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον απ' αυτή την άποψη παρουσιάζει ο χώρος της Βαλκανικής αφού η γειτνίαση, το επίπεδο τεχνογνωσίας και οι τομείς ενδιαφέροντος (ελαφρά βιομηχανία) ευνοούν την είσοδο των ελληνικών επιχειρήσεων. Όμως στην παρούσα φάση ο μεγάλος επιχειρηματικός κίνδυνος και η πολιτική αστάθεια που επικρατεί αποτελούν σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα.

Σ' αυτή την κατεύθυνση, τα προσεχή χρόνια θα δράσει ιδιαίτερα ευνοϊκά το πρόγραμμα ανασυγκρότησης των Βαλκανίων που πρόκειται να υλοποιηθεί από το Υπουργείο Εξωτερικών και θα αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο στήριξης της εξαγωγικής μας προσπάθειας.

Όμως πέρα από τη πολιτική διείσδυση στο χώρο της βαλκανικής που αποτελεί σημαντικό τμήμα της πολιτικής στήριξης της εξαγωγικής μας προσπάθειας υπήρξαν και άλλες δράσεις, που εμπίπτουν στην πολιτική ευθύνη του Υπουργείου Ανάπτυξης για την στήριξη της εξαγωγικής μας προσπάθειας.

Υπήρξε ειδικό μέτρο με στόχο την ανάπτυξη της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, μέσα από την συστηματική προσπάθεια παρακίνησης και υποστήριξης των ελληνικών επιχειρήσεων να ενισχύσουν την παρουσία τους και την προβολή των προϊόντων τους στην εξωτερική αγορά.

Επίσης υπήρξαν και ειδικά προγράμματα Δικτύωσης των επιχειρήσεων. Στα 57 Δίκτυα που εγκρίθηκαν από το Υπουργείο Ανάπτυξης ενισχύονται όλες οι ενέργειες του φορέα του Δικτύου στο εξωτερικό (προώθηση, προβολή, συμμετοχή σε εκθέσεις, δημιουργία καταστημάτων, αμοιβή εμπορικού αντιπροσώπου.)

Το ίδιο ίσχυσε και κατά την υλοποίηση των ειδικών προγραμμάτων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα η Κοινοτική Πρωτοβουλία για τις ΜΜΕ

απαιτούσε την υλοποίηση ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπτυξης της επιχείρησης και η εξαγωγική προσπάθεια συνιστούσε ένα σημαντικό μέρος της πρότασης.

Επικουρικά στην ίδια κατεύθυνση μπορούμε να πούμε πως συνεισέφεραν και μια σειρά άλλων πολιτικών και προγραμμάτων όπως η πολιτική για την ποιότητα. Η υποδομή, η παρακίνηση και η ενίσχυση της απόκτησης ευρωπαϊκών σημάτων ποιότητας έδωσαν ταυτότητα σε πολλά ελληνικά προϊόντα και διευκόλυναν τη διείσδυση τους σε ξένες αναπτυγμένες αγορές.

Αλλά και στο νέο πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα που ενισχύεται από το Γ' Κ.Π.Σ. και υλοποιείται από το Υπουργείο Ανάπτυξης δίνεται και πάλι ιδιαίτερη σημασία στην ενίσχυση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων που καλύπτουν και δαπάνες της επιχείρησης για την είσοδο της σε νέες αγορές.

Ακόμα και σε πολύ μικρά προγράμματα όπως αυτά των πολύ μικρών επιχειρήσεων απαιτείται ολοκληρωμένη παρέμβαση σηματοδοτώντας έτσι μία νέα πολιτική ενισχύσεων στην ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας. Δεν αρκεί δηλαδή μόνο ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, αλλά κρίνονται αναγκαίες και ίσως περισσότερο χρήσιμες και παρεμβάσεις στη ποιότητα, στην οργάνωση την προβολή και τη διάθεση των προϊόντων.

Εκτός όμως των επί μέρους προγραμμάτων εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων με το νέο πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα δίνεται έμφαση στη χρήση νέων τεχνολογιών και ιδιαίτερα της πληροφορικής.

Δημιουργείται έτσι ένα ευνοϊκότερο επιχειρηματικό περιβάλλον με αποτελεσματικότερες δομές πληροφόρησης που είναι απαραίτητο και για τις ΜΜΕ που δεν διαθέτουν την απαραίτητη οργάνωση για άμεση διείσδυση σε ξένες αγορές.

Με όλα αυτά η κρατική παρέμβαση έρχεται να δράσει πλέον σαν καταλύτης στη δημιουργία ενός σύγχρονου αναπτυξιακού περιβάλλοντος.

Πλέον το κράτος πρέπει να βοηθά με διαφορετικούς τρόπους τις εθνικές επιχειρήσεις και να δρα με ουσιαστικότερα μέσα στοχεύοντας στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

Μια τέτοια μορφή οργάνωσης θα είχε ουσιαστικότερα αποτελέσματα και μακροπρόθεσμα θα λειτουργούσε ενθαρρυντικά για την οικονομία στο σύνολο της.

3.ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.

Όπως είναι αντιληπτό από τα παραπάνω, η πολιτική ανταγωνισμού έχει μεγάλη σημασία για την πραγματοποίηση και την διατήρηση μιας αληθινής ενιαίας αγοράς.

Για το λόγο αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει κανόνες και νόμους, έτσι ώστε να επιδιώκεται η ανταγωνιστική συμπεριφορά των επιχειρήσεων και να προστατεύονται τα συμφέροντα των καταναλωτών, επιτρέποντας τους την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών με τους καλύτερους δυνατούς όρους.

Εξάλλου, έχει αναπτυχθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ένα νομικό πλαίσιο που ουσιαστικά αποτρέπει την “περίφραξη” των αγορών και επιτρέπει στην αγορά να αναπτυχθεί χωρίς να μπορεί να εμποδίσει τον διεθνή ανταγωνισμό.

Παρατηρούμε έτσι, ότι με τα νέα αυτά δεδομένα, ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων όχι μόνο διατηρείται, αλλά και διευρύνεται μιας και στην “ τοπική” αγορά μπορούν εύκολα να δραστηριοποιηθούν και να διεκδικήσουν μερίδιο και ξένες επιχειρήσεις που μέχρι πριν, συνθήκες και παράγοντες δεν το επέτρεπαν.

Ας δούμε όμως αναλυτικά τα προβλήματα που οι ελληνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν στα νέα δεδομένα που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

1. ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ.

Αρχικά, η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος είχε σαν αποτέλεσμα την ταυτόχρονη σύγκριση τιμών σε επίπεδο διεθνές και άρα την απότομη όξυνση του ανταγωνισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Πλέον ο αριθμός των επιχειρήσεων που ανταγωνίζονται η μία την άλλη σε μια αγορά αυξάνει γιατί πολύ απλά τα προϊόντα των εταιρών ανταγωνίζονται τα εγχώρια με ίσους όρους.

Έτσι ένα ξενοδοχειακό συγκρότημα, για παράδειγμα στην Ελλάδα θα πρέπει να διαμορφώσει κατάλληλα τις τιμές, αλλά και τις υπηρεσίες που παρέχει, λαμβάνοντας πλέον υπόψη του όχι μόνο τα αντίστοιχα ξενοδοχειακά συγκροτήματα της Ελλάδας αλλά και της υπόλοιπης Ευρώπης.

Η παραπάνω σκέψη, κάνει φανερή την ανάγκη που ανακύπτει για εκσυγχρονισμό των ελληνικών επιχειρήσεων που θα οδηγήσει στην μείωση του κόστους, με ταυτόχρονη βελτίωση του παραγόμενου αποτελέσματος. Αυτό αν και είναι απαραίτητο, είναι ταυτόχρονα και αδύνατο για το μεγαλύτερο αριθμό των επιχειρήσεων.

Το πρόβλημα προκύπτει, εάν σκεφτεί κανείς, ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας, είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό τους επιχειρήσεις οικογενειακού χαρακτήρα.

Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ούτε τα χρηματικά κεφάλαια αλλά ούτε και το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό που θα μπορέσουν να στηρίξουν ένα τόσο σοβαρό εγχείρημα.

Αξίζει εξάλλου να τονιστεί ότι τέτοιες επιχειρήσεις, βασίζονται κυρίως στην αυτοχρηματοδότηση- δεδομένης της δυσκολίας πρόσβασης στις

χρηματαγορές- και επομένως πάσχει συχνά και από ανεπάρκεια χρηματοοικονομικών μέσων.

Εάν αυτό συνδυαστεί και με το γεγονός, ότι στο μεγαλύτερο ποσοστό τους είναι επιχειρήσεις μικρομεσαίου μεγέθους που βρίσκονται σε ένα σημείο “καμψής” οριακό (που αν οι ετήσιες εισπράξεις τους για κάποιο λόγο περιοριστούν, τότε θα αναγκαστούν να διακόψουν την δραστηριότητα τους), τότε καταλαβαίνουμε ότι είναι πολύ δύσκολο τέτοιας μορφής και σύνθεσης επιχειρήσεις να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την ένταση του ανταγωνισμού.

2. ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.

Οι περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις λειτουργούν τοπικά και έχουν περιορισμένες δυνατότητες αύξησης του μεγέθους τους μέσω οργανικής ανάπτυξης ή εξαγορών και συγχωνεύσεων. Κάτω από αυτές τις συνθήκες θα έχουν δυσκολίες να ανταγωνιστούν σε ίση βάση τις πραγματικά παγκοσμιοποιημένες επιχειρήσεις, εκτός αν βρουν και εφαρμόσουν ειδικές στρατηγικές.

Ωστόσο, οι μεγάλοι ανταγωνιστές τους δαπανούν τεράστια χρηματικά ποσά για έρευνα προϊόντων, για ανάπτυξη νέων προϊόντων, για τεχνολογία και έρευνα αγοράς με αποτέλεσμα το προϊόν τους να είναι εξ' αρχής πιο ανταγωνιστικό μιας και ικανοποιεί καλύτερα τις ανάγκες των καταναλωτών.

Ταυτόχρονα, λόγω της διασποράς τους, των πολλών δηλαδή σημείων πώλησης που έχουν σε διάφορα γεωγραφικά σημεία, έχουν πρόσβαση σε πολλές αγορές.

Έτσι μέσω της επαφής τους με πελάτες πολλών και διαφορετικών απαιτήσεων και χαρακτηριστικών έχουν την δυνατότητα να βρίσκουν καινοτόμες ιδέες , να υλοποιούνται σε προϊόντα και υπηρεσίες και έτσι να έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των “ τοπικών” επιχειρήσεων.

3. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ.

Όπως αναφερθήκαμε και παραπάνω, λόγω του μικρού τους μεγέθους οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να δαπανήσουν σημαντικά ποσά σε έρευνα και τεχνολογία ώστε να μπορέσουν να παράγουν νέα, τεχνολογικά προηγμένα και ανταγωνιστικά προϊόντα.

Τα ποσά που μπορούν να συγκεντρώσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι σχετικά μικρά, συγκρινόμενα με τα αντίστοιχα μεγάλων πολυεθνικών. Ένα απλό παράδειγμα που δείχνει πόσο συγκεντρωμένη είναι η έρευνα σε διεθνές επίπεδο αποτελεί η INTEL, η οποία δαπανά για έρευνα και νέες τεχνολογίες πέντε φορές περισσότερο από όλη την Ελλάδα στο σύνολο της, δηλαδή το σύνολο των ελληνικών επιχειρήσεων, τα πανεπιστήμια και άλλα ερευνητικά ινστιτούτα.

Βέβαια, σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας για τις ελληνικές επιχειρήσεις αποτελεί και ο στενός προσανατολισμός της τεχνολογίας. Γενικά στην Ελλάδα δίνεται έμφαση προς τον πυρήνα (που συνήθως αφορά την προσφορά) και όχι τις ευρύτερες καινοτομίες που σχετίζονται με την σύλληψη μιας γενικότερης στρατηγικής με έμφαση στις ιδιαίτερες απαιτήσεις συγκεκριμένων τμημάτων της αγοράς (που αφορούν την ζήτηση).

Με το παραπάνω εννοούμε ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις, δεν έχουν την δυνατότητα να απορροφήσουν την τεχνολογία με τέτοιο τρόπο ώστε μέσω της επαφής τους με τους πελάτες και την αγορά να αναγνωρίσουν ανάγκες, να εφαρμόσουν καινοτομικούς τρόπους παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών.

4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ – MARKETING.

Χαρακτηριστική είναι η στέρηση πολλών ελληνικών προϊόντων σε θέματα ποιότητας σχεδιασμού, συσκευασίας και marketing.

Ιδιαίτερα έντονη είναι η έλλειψη επώνυμων προϊόντων. Μη ξεχνάμε ότι η Ιταλία έχει παραμείνει ανταγωνιστική διεθνώς εξαιτίας του επώνυμου ρούχου της.

Επίσης χαρακτηριστική είναι και η σχετική αδυναμία μας να αξιοποιήσουμε διεθνώς ορισμένα παραδοσιακά χαρακτηριστικά των προϊόντων μας, που τα κάνουν μοναδικά στον κόσμο και θα μπορούσαν να στηρίξουν μια ανταγωνιστική στρατηγική σε παγκόσμιο επίπεδο.

Απλά παραδείγματα που ενισχύουν την παραπάνω πρόταση είναι η φέτα, η μαστίχα Χίου κ.α. Τέτοια προϊόντα ακόμα και όταν υπάρχουν στην αγορά υποκατάστατα, είναι εξαιτίας της προέλευσης τους, άκρως ανταγωνιστικά.

Ο παραδοσιακός προσανατολισμός πολλών ελληνικών επιχειρήσεων σε τυποποιημένα προϊόντα και υπηρεσίες, τα οποία συνήθως συνδυάζουν ένα μεσαίο επίπεδο ποιότητας και τιμών, δεν θα μπορεί πλέον να αποτελεί μια πετυχημένη “ συνταγή”, δεν θα μπορεί να ανταγωνιστεί τα αντίστοιχα των ξένων επιχειρήσεων.

Ο ανταγωνισμός φέρνει το μέσο επίπεδο ποιότητας όλο και πιο ψηλά και για να διαφοροποιηθεί η επιχείρηση θα πρέπει διαρκώς να ξεπερνά τις προσδοκίες των πελατών της σε χαρακτηριστικά σχεδίασης, εξατομίκευσης, υποστήριξης του πελάτη και καινοτομικών υπηρεσιών.

5. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Οι σύγχρονες τεχνολογίες και η παγκοσμιοποίηση των αγορών, προσφέρουν στις μεγάλες επιχειρήσεις τη δυνατότητα μαζικής παραγωγής τυποποιημένων προϊόντων σε χαμηλό κόστος.

Επιπλέον , οι μεγάλες επιχειρήσεις , επεκτείνονται στην παραγωγή προϊόντων προσαρμοσμένων στις ανάγκες ειδικών πελατών , περιορίζοντας έτσι την αγορά αυτών που έχουν στρατηγική ειδίκευση στην ικανοποίηση ειδικών αναγκών.

Επομένως , τέτοιου τύπου επιχειρήσεις θα δεχτούν έντονη πίεση από ανάλογες ανταγωνιστικές επιχειρήσεις.

Αν λοιπόν εξαιρεθούν τυποποιημένα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας , απομένει σε χώρες όπως η Ελλάδα, ζωτικός χώρος για μη τυποποιημένα προϊόντα ή υπηρεσίες σε κλάδους μη υψηλής τεχνολογίας. Τέτοια όμως προϊόντα έχουν χαμηλή ζήτηση και δεν αφήνουν υψηλά περιθώρια κερδών.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει οι ελληνικές επιχειρήσεις να κατευθύνουν την στρατηγική τους σε ειδικές αγορές και με τέτοιες διαφοροποιήσεις , έτσι ώστε να μπορεί να στηριχθεί ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Και βέβαια , θα πρέπει να διαμορφωθεί και να εξειδικευτεί μια τέτοια στρατηγική κατεύθυνση σε παγκόσμια κλίμακα , έτσι ώστε να προκύψουν οικονομίες έκτασης και να καταστεί δυνατή η επιβίωση μακροπρόθεσμα.

6. ΔΙΟΙΚΗΣΗ.

Ένα μεγάλο πρόβλημα , των ελληνικών επιχειρήσεων , που αποτελεί εμπόδιο τόσο για την υλοποίηση της παραπάνω πρότασης , όσο και για την

γενικότερη βελτίωση της ανταγωνιστική θέσεως της στην παγκόσμια αγορά είναι το συλ διοίκησης των ελληνικών επιχειρήσεων.

Το ελληνικό management γενικά μπορεί να θεωρηθεί ως management ερασιτεχνικό που βασίζεται περισσότερο στην εμπειρία των στελεχών – διοικούντων , παρά στην εξειδικευμένη γνώση.

Με άλλα λόγια , θα λέγαμε , ότι δεν έχει φτάσει σε ένα υψηλό επίπεδο εκσυγχρονισμού και εφαρμογής επιστημονικών μεθόδων και τεχνικών σε όλες τις δραστηριότητες του οικονομικού φορέα, που σαν αποτέλεσμα έχουν την γενικότερη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσεως.

Είναι ενδιαφέρον να επισημανθεί ότι ο έλληνας manager , αν και γνωρίζει τα σύγχρονα εργαλεία και τις τελευταίες τεχνικές (ειδικά στελέχη νεότερης γενιάς) , υστερεί στην εφαρμογή τους. Το φαινόμενο αυτό , είναι πιο έκδηλο στις επιχειρήσεις οικογενειακού τύπου , όπου επικρατούν ακόμη παραδοσιακά πρότυπα χωρίς σύγχρονη αντίληψη και προσέγγιση , που συχνά αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα.

Έτσι θα λέγαμε ότι σημαντικό μειονέκτημα και σοβαρό πρόβλημα των ελληνικών επιχειρήσεων, είναι η έλλειψη εκπαίδευσης πολλών επιχειρηματιών στην διαχείριση των επιχειρήσεων με επιστημονικό τρόπο που επικουρείτε με την μη ανάθεση αυτής της διαχείρισης σε ειδικά εκπαιδευμένα στελέχη (κυρίως λόγω φόβου , ότι φεύγει από αυτούς η δύναμη της απόφασης).

Το πρόβλημα αυτό , τοποθετείται και σε άλλη βάση εάν κανείς σκεφτεί ότι τα στελέχη των ελληνικών επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν δυσκολία στο να αντεπεξέλθουν στο πολύπλοκο διοικητικό και νομοθετικό περιβάλλον , το οποίο έχει δημιουργήσει αφενός η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και αφετέρου η διεθνοποίηση της παραγωγής.

7. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.

Οι δυσκολίες χρηματοδότησης , παρά την ποσοτική ανάπτυξη και την διαφοροποίηση των χρηματοδοτικών μέσων που τίθεται στην διάθεση των επιχειρηματιών , είναι δεδομένες στην σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα.

Είναι ασφαλώς πιο δύσκολο και πιο δαπανηρό για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα , παρά για τις μεγάλες επιχειρήσεις του εξωτερικού , να έχουν πρόσβαση στο διεθνές κεφάλαιο για την τεχνολογία , να διαθέτουν τις πιο προηγμένες τεχνικές διαχείρισης και επαγγελματικές υπηρεσίες και να έχουν καλή πρόσβαση στην παγκόσμια οικονομία και στην εσωτερική αγορά της ευρωπαϊκής ένωσης.

Η προσαρμογή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στις οικονομικές συνθήκες που διαμορφώνει η διεθνοποίηση και το άνοιγμα των αγορών , προϋποθέτει τη δυνατότητα πρόσβασής τους σε χρηματοοικονομικές πηγές , που θα επιτρέπουν την οργάνωσή τους σε νέες και πιο αποδοτικές βάσεις και θα τους εξασφαλίζουν όρους άσκησης της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας οι οποίοι όροι θα διευκολύνουν τον ισότιμο ανταγωνισμό τους με τις άλλες μικρομεσαίες επιχειρήσεις των χωρών – μελών της ευρωζώνης.

Για παράδειγμα , στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν ήδη δημιουργηθεί ευέλικτοι μηχανισμοί χορήγησης μικροδανείων , τα οποία αποτελούν σημαντική βοήθεια για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων αλλά και παρέχουν και σε υφιστάμενες μικρές επιχειρήσεις την ευκαιρία να αναπτυχθούν. Ήδη στην Γερμανία , την Ισπανία και τη Σουηδία λειτουργούν τέτοια συστήματα χορήγησης μικροδανείων.

Γενικότερα , στην Ελλάδα υπάρχει έλλειψη σωστής ενημέρωσης για τις κατάλληλες πηγές χρηματοδότησης , έλλειψη ειδικευμένων τραπεζικών στελεχών στην χρηματοδότηση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων , αδυναμία πρόσβασης στα φτηνά κεφάλαια του χρηματιστηρίου καθώς και μικρή χρήση των σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων όπως είναι το leasing , το factoring κ.α.

Ανασταλτικά λειτουργεί και το γεγονός ότι βασικό κριτήριο για την χρηματοδότηση της επιχείρησης δεν αποτελεί η αναμενόμενη απόδοση ενός επενδυτικού πλάνου αλλά τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης ή του κύριου μετόχου της, τα οποία θα εξασφαλίζουν στην τράπεζα τα χρήματα που θα χορηγήσει με το χαμηλότερο δυνατό κίνδυνο , αδιαφορώντας για στοιχεία όπως η πρωτοτυπία της ιδέας , οι στόχοι , οι προοπτικές κ.α.

Το κριτήριο αυτό αυξάνει σημαντικά το κόστος του χρήματος , που μια επιχείρηση στην Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να επωμιστεί και λειτουργεί σε βάρος της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές.

8. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Στην Ελλάδα δυστυχώς , ο τρόπος άσκησης της εξουσίας από τους υπεύθυνους βουλευτές κάθε άλλο παρά βοηθά τις επιχειρήσεις να βελτιωθούν και να γίνουν πιο ανταγωνιστικές.

Για παράδειγμα η φορολογική πολιτική που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια , έχει οδηγήσει σε υπέρμετρη επιβάρυνση των ελληνικών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με στοιχεία της τράπεζας της Ελλάδος , μόνο κατά την περίοδο 1993 – 2002 , η φορολογική επιβάρυνση αυξήθηκε για τους εμπόρους 453% και για τους ελεύθερους επαγγελματίες 450%.

Αυτή η διαπίστωση προκαλεί και δικαιολογημένα μάλιστα , ανησυχία γιατί η εξέλιξη αυτών των μεγεθών επηρεάζει άμεσα την ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Σύμφωνα δε , με νέα πρόσφατη μελέτη του IOBE η συσσωρευτική απώλεια ανταγωνιστικότητας για την χώρα μας την περίοδο 1998 – 2002 έφτασε συνολικά το 14% , ενώ οι εκτιμήσεις μιλούν ότι η απώλεια αυτή μπορεί να φτάσει με σημερινά δεδομένα στο 17% - 18% στο τέλος του 2004.

Όσα αναφέρθηκαν βέβαια , δεν υποδηλώνουν σε καμία περίπτωση ότι δεν πρέπει να ενισχύονται οικονομικά αδύνατες κοινωνικές ομάδες. Όμως , η ενίσχυση αυτή θα πρέπει να δίνεται και να στηρίζεται σε πραγματικά πλεονάσματα του κυβερνητικού προϋπολογισμού και όχι σε δανεικά , τα οποία τελικά θα επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις.

Με άλλα λόγια , οι παροχές με δανεικά υπονομεύουν την ανάπτυξη του τόπου και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας στο σύνολό της.

Έτσι , η μέχρι τώρα προσφορά παροχών από τις εκάστοτε κυβερνήσεις , χωρίς όριο έχουν υπονομεύσει τη θέση της χώρας μας μέσα στη διευρυμένη και περισσότερο ανταγωνιστική Ευρώπη , έχει οδηγήσει σε απώλειες στις αγορές του εξωτερικού των ελληνικών προϊόντων.

Ένα παράδειγμα που κάνει ακόμα πιο ισχυρή την παραπάνω θέση μας , και δικαιολογούν την απαίτηση για κυβερνητική αυτοσυγκράτηση , είναι το γεγονός ότι δεν μπορεί να δίνονται αυξήσεις της τάξεως των 6% και 7% , και την ίδια στιγμή να έχουμε απαιτήσεις για αυξήσεις τιμών των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών κάτω από 2% και 30%.

Είναι αδύνατον δηλαδή , να αυξάνουμε υπερβολικά το κόστος εργασίας και να περιμένουμε να κερδίσουμε την μάχη της παραγωγής και των εξαγωγών.

Είναι εξάλλου , έκδηλο ότι ο κλάδος της κλωστοϋφαντουργίας και ειδών ένδυσης χάνουν ή έχασαν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα στην Ευρώπη , εξαιτίας των βιομηχανικών χωρών που διαθέτουν σχετικά φτηνή εργατική δύναμη.

ΙΣΟΖΥΓΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1999-2003

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία και τα οποία αναφέρθηκαν αναλυτικά παραπάνω μπορούν να φανούν καλύτερα από τα ισοζύγια εξωτερικών συναλλαγών για τα έτη 1999-2003 τα οποία ακολουθούν.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΕΤΟΣ 1999

ΠΙΝΑΚΑΣ VIII.1

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος (σε εκατ. ECU/ευρώ) ¹			Εκατοστιαίες μεταβολές		Ιανουάριος-Δεκέμβριος (σε δισεκ. Δρχ.)			Εκατοστιαίες μεταβολές	
	1997	19998	1999*	98/97	99/98	1997	19998	1999*	98/97	99/98
Ισοζύγιο τρεχουσών Συναλλαγών (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	-4.266,3 (-4,0)	-3.286,5 (-3,0)	-4.808,5 (-4,1)	-23,0	46,3	-1.359,8	-1.144,3	-1.570,0	-15,9	37,2
Εμπορικό ισοζύγιο (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	-15.234,8 (-14,2)	-14.823,4 (-13,7)	-16.892,7 (-14,4)	-2,7	13,9	-4.722,6	-4.937,2	-5.507,2	4,5	11,5
Εξαγωγές αγαθών	5.689,8	5.922,9	8.030,3			1.751,2	1.962,4	2.617,1		
Εισαγωγές αγαθών	20.924,6	20.746,3	24.923,0			6.473,8	6.899,6	8.124,3		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-13.298,6	-13.659,4	-15.454,6	2,7	13,1	-4.123,8	-4.553,8	-5.037,8	10,4	10,6
Ισοζύγιο καυσίμων	-1.936,2	-1.164,0	-1.438,0	-39,9	23,5	-598,8	-383,3	-469,4	-36,0	22,4
Ισοζύγιο υπηρεσιών	5.738,9	6.072,6	6.846,5	5,8	12,7	1.759,6	2.006,4	2.231,0	14,0	11,2
Εισπράξεις	8.989,1	9.968,3	15.575,5			2.765,5	3.301,6	5.078,0		
Πληρωμές	3.250,2	3.895,7	8.729,0			1.005,9	1.295,1	2.847,0		
Ισοζύγιο εισοδημάτων	-1.391,1	-1.381,8	-626,5	-0,7	-54,7	-432,7	-458,0	-203,8	5,8	-55,6
Εισπράξεις	1.109,6	1.362,0	2.414,1			341,2	451,4	786,4		
Πληρωμές	2.500,6	2.743,8	3.040,6			774,0	909,4	990,1		
Ισοζύγιο μεταβιβάσεων	6.620,6	6.846,1	5.864,1	3,4	-14,3	2.035,9	2.244,5	1.909,9	10,2	-14,9
Εισπράξεις	6.656,0	7.276,4	6.746,5			2.046,8	2.388,6	2.198,0		
Πληρωμές	35,4	430,3	882,4			10,9	144,1	288,1		
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	5.673,3	3.394,6	4.748,8			1.598,0	1.012,3	1.557,7		
Τακτοποιητέα στοιχεία	-1.406,9	-108,1	59,7			-238,2	132,0	12,3		
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	12.075,6	15.576,2	18.836,9			3.769,0	5.140,3	6.222,8		

¹ ECU για τα έτη 1997 και 1998 και ευρώ για το έτος 1999

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή : Τραπεζα της Ελλάδος ΕΣΥΕ και ΥΠΕΘΟ

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε από 3.286 εκατ. ευρώ το 1998 σε 4.808 εκατ. ευρώ το 1999. Η επιβάρυνση του ισοζυγίου προέρχεται κυρίως από την άνοδο του εμπορικού ελλείμματος, αλλά και από τη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων. Αντίθετα, το μεν πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά, το δε έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων περιορίστηκε περίπου κατά το ήμισυ.

Με την ολοκλήρωση, εντός του 1999, της καταχώρησης των μεγεθών του ισοζυγίου πληρωμών με βάση τη νέα μεθοδολογία, επιτυγχάνεται μεν πιστότερη καταγραφή, αλλά η συγκρισιμότητα με προηγούμενα έτη είναι περιορισμένη, ακόμη και όταν αφορά στοιχεία του 1998, που ήταν το πρώτο έτος σταδιακής εφαρμογής της νέας μεθοδολογίας.

Τούτο οφείλεται, στο ότι οι τράπεζες άρχισαν να παρέχουν σε διαφορετικούς μήνες εντός του 1998 στοιχεία με βάση τη διάκριση των συναλλαγών μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων. Εκτιμάται ότι η συγκρισιμότητα των στοιχείων του τρέχοντος έτους προς τα στοιχεία του 1999 θα είναι βελτιωμένη, λόγω της ολοκλήρωσης της μετάβασης στο νέο σύστημα.

Η εξέλιξη των μεγεθών του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει επηρεαστεί, πρώτον, από τον υψηλό ρυθμό ανόδου του ΑΕΠ, ο οποίος ήταν ταχύτερος σε σύγκριση με αυτόν των κύριων εμπορικών εταίρων της Ελλάδος και, δεύτερον, από την άνοδο των τιμών του αργού πετρελαίου στις διεθνείς αγορές κατά 40,3% το 1999, μετά τη συμφωνία των πετρελαιοπαραγωγών χωρών για μείωση της παραγωγής, ενώ η ζήτηση παρέμενε αυξημένη.

Οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν στην άνοδο της ζήτησης ήταν κυρίως ο υψηλός ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ των Ηνωμένων Πολιτειών και η ανάκαμψη των οικονομιών της Νοτιοανατολικής Ασίας. Σημαντική, επίσης, ήταν η επιβάρυνση του εμπορικού ισοζυγίου λόγω της αθρόας εισαγωγής επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως, μετά την κατάργηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης και τη μερική υποκατάσταση του από το τέλος ταξινόμησης, το οποίο, εν συνεχεία, μειώθηκε το Σεπτέμβριο του 1999.

Η δαπάνη για εισαγωγές επιβαρύνεται ακόμη λόγω του υψηλού ρυθμού ανόδου των επενδύσεων σε εξοπλισμό και του αυξημένου, σε σχέση με το 1998 ρυθμού ανόδου της ιδιωτικής κατανάλωσης. Τέλος, παρά την επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας σε σχέση με το 1998, τουλάχιστον όσον αφορά τις χώρες με τις οποίες η Ελλάδα έχει σημαντικές εμπορικές συναλλαγές, και τη συνακόλουθη επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της εξωτερικής ζήτησης,¹ η αύξηση των εξαγωγικών εισπράξεων υπήρξε σημαντική.

Η εξέλιξη των τιμών δεν φαίνεται να έχει επηρεάσει σε αξιόλογο βαθμό τα μεγέθη του ισοζυγίου, δεδομένου ότι οι τιμές τόσο των εισαγομένων όσο και των εξαγομένων υπολογίζεται ότι κυμάνθηκαν στα επίπεδα του προηγούμενου έτους.²

Σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες και τα εισοδήματα, οι κύριοι παράγοντες που διαμόρφωσαν τις θετικές εξελίξεις στους τομείς αυτούς ήταν η άνοδος του πραγματικού εισοδήματος στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συγκρατημένη αύξηση των εγχώριων τουριστικών τιμών, η ομαλοποίηση των εξελίξεων στις διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές, καθώς και η αύξηση των εισοδημάτων (τόκοι, μερίσματα, κέρδη) από τοποθετήσεις κατοίκων στο εξωτερικό.

Η μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων, εξάλλου, προκύπτει ως αποτέλεσμα τόσο του διπλασιασμού των μεταβιβαστικών πληρωμών όσο και της μείωσης των εισπράξεων από μεταναστευτικά και λοιπά εμβάσματα.

Τέλος, η μικρή μείωση των καθαρών εισροών από την ΕΕ σχετίζεται με τη χρονική μετατόπιση των μεταβιβάσεων, οι οποίες ήταν σχετικά χαμηλές τους τελευταίους μήνες του 1999 και αντίστοιχα ουσιαστικά αυξημένες τους πρώτους μήνες του 2000.

Όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την εξέλιξη τους ήταν η μείωση των δανειακών αναγκών του Δημοσίου το 1999, καθώς και η αύξηση των ελληνικών επενδύσεων στο εξωτερικό, και ειδικότερα στις βαλκανικές χώρες, όπου τα τελευταία χρόνια ενισχύεται η ελληνική επιχειρηματική παρουσία. Το ύψος των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας ανήλθε σε 18,9 δισεκ. δολ. στο τέλος του έτους, έναντι 18,2 δισεκ. δολ. στο τέλος του 1998.

¹ Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ για το 1999, ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ στις χώρες της ΕΕ έχει μειωθεί από 2,7% το 1998 σε 2,1%, αν και ο αντίστοιχος ρυθμός για το σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ έχει αυξηθεί από 2,4% το 1998 σε 2,8%. Επίσης, ο ρυθμός αύξησης του συνολικού όγκου των εισαγωγών των χωρών του ΟΟΣΑ έχει μειωθεί από 7,6% το 1998 σε 7,2% το 1999, ενώ το αντίστοιχο μέγεθος για τις αγορές στις οποίες απευθύνονται τα ελληνικά εξαγωγικά προϊόντα μειώθηκε από 8% το 1998 σε 7% το 1999. Βραδύτερος, τέλος, ήταν και ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΔΝΤ.

Οι δραχμικές τιμές των εξαγομένων και εισαγομένων θεωρείται ότι αντιπροσωπεύονται από τους υποδείκτες 3 και 4, αντίστοιχα, του δείκτη χονδρικής πώλησης που καταρτίζεται από την ΕΣΥΕ. Οι υποδείκτες αυτοί εμφανίζουν στασιμότητα, τόσο για τις τιμές των εξαγωγών (-0,2%) όσο και για τις τιμές των εισαγωγών (0,5%) για το επισκοπούμενο έτος.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΕΤΟΣ 2000

ΠΙΝΑΚΑΣ VIII.1

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος (σε εκατ. ECU/ευρώ) ¹			Εκατοστιαίες μεταβολές		Ιανουάριος-Δεκέμβριος (σε δισεκ. Δρχ.)			Εκατοστιαίες μεταβολές	
	1998	1999	2000*	99/98	00/99	1998	1999	2000*	99/98	00/99
Ισοζύγιο τρεχουσών Συναλλαγών (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	-3.286,5 (3,2)	-4.800,5 (4,1)	-8.371,5 (6,9)	46,1	74,4	-1.144,3 (3,2)	-1.567,4 (4,1)	-2.820,1 (6,9)	37,0	79,9
Εμπορικό ισοζύγιο (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	-14.823,4 (13,8)	-16.888,7 (14,4)	-21.927,5 (18,1)	13,9	29,8	-4.937,2 (13,8)	-5.505,9 (14,4)	-7.382,9 (18,1)	11,5	34,1
Εξαγωγές αγαθών	5.922,9	8.030,3	11.098,6			1.962,4	2.617,1	3.739,6		
Εισαγωγές αγαθών	20.746,3	24.919,0	33.026,1			6.899,6	8.123,0	11.122,5		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-13.659,4	-15.450,7	-18.940,8	13,1	22,6	-4.553,8	-5.036,5	-6.376,9	10,6	26,6
Ισοζύγιο καυσίμων	-1.164,0	-1.438,0	-2.986,7	23,5	107,7	-383,3	-469,4	-1.006,1	22,4	114,3
Ισοζύγιο υπηρεσιών	6.072,6	6.846,5	8.711,1	12,7	27,2	2.006,4	2.231,0	2.938,0	11,2	31,7
Εισπράξεις	9.968,3	15.575,5	20.977,0			3.301,6	5.078,0	7.070,1		
Πληρωμές	3.895,7	8.729,0	12.266,0			1.295,1	2.847,0	4.132,1		
Ισοζύγιο εισοδημάτων	-1.381,8	-626,5	-955,1	-54,7	52,5	-458,0	-203,8	-321,2	-55,5	57,7
Εισπράξεις	1.362,0	2.414,1	3.039,2			451,4	786,4	1.023,4		
Πληρωμές	2.743,8	3.040,6	3.994,3			909,4	990,1	1.344,6		
Ισοζύγιο μεταβιβάσεων	6.846,1	5.868,2	5.800,1	-14,3	-1,2	2.244,5	1.911,3	1.946,0	-14,8	1,8
Εισπράξεις	7.276,4	6.795,2	6.767,3			2.388,6	2.213,9	2.271,5		
Πληρωμές	430,3	927,0	967,2			144,1	302,6	325,6		
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	3.394,6	4.748,1	8.906,3			1.012,3	1.557,5	2.996,9		
Τακτοποιητέα στοιχεία	-108,1	52,3	-534,8			-1.418,8	-128,0	1.942,2		
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	15.576,2	18.836,9	14.520,0			5.140,3	6.222,8	4.948,0		

¹ ECU για το έτος 1998 και ευρώ για τα έτη 1999 και 2000

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή : Τραπεζα της Ελλάδος ΕΣΥΕ και ΥΠΕΘΟ

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε κατά 3.571 εκατ. ευρώ το 2000 έναντι εκείνου του 1999 και διαμορφώθηκε σε 8.371 εκατ. ευρώ. Η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προέρχεται κυρίως από την άνοδο του εμπορικού ελλείμματος —ιδιαίτερα των καυσίμων— ενώ συνέβαλαν τόσο η μείωση των μεταβιβάσεων από την ΕΕ, λόγω χρονικής υστέρησης, όσο και η άνοδος του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων.

Αντίθετα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά. Η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστού του ΑΕΠ, από 4,1% το 1999 σε 6,9% το 2000, οφείλεται σχεδόν κατά το ήμισυ (1,3 εκατοστιαία μονάδα από τις 2,8 μονάδες συνολικά) στις καθαρές εισαγωγές καυσίμων, ενώ το υπόλοιπο μέρος της αύξησης συνδέεται κυρίως με το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται με ρυθμούς ταχύτερους από εκείνους των εμπορικών εταιρών της χώρας και επομένως είναι αναμενόμενο να υπάρχουν αυξημένες εισαγωγές και υψηλά ελλείμματα του εμπορικού ισοζυγίου.

Σχετικά με τη διαμόρφωση του εμπορικού ελλείμματος, αυτό που κατ' αρχήν ενδιαφέρει είναι κατά πόσον τα υπόλοιπα στοιχεία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, μπορούν να καλύπτουν μέρος του εμπορικού ελλείμματος και το απομένον μέρος να καλύπτεται από εισροές επενδυτικών κεφαλαίων, χωρίς την ανάγκη προσφυγής σε υπερβολικό δανεισμό.

Μεσοπρόθεσμα, οι αυξημένες εισαγωγές, εφόσον δεν αφορούν καταναλωτικά αγαθά, θα συμβάλλουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγικών τομέων της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών.

Παράλληλα, σημαντική συμβολή στην περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομίας αναμένεται και από την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, τα οποία επιταχύνουν το ρυθμό ανόδου των επενδύσεων και, σε συνδυασμό με την εισαγωγή της κατάλληλης τεχνογνωσίας, οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικότητας και τελικά σε επίσπευση της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης.

Με την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ από 1.1.2001, η χρηματοδότηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών δεν αποτελεί πλέον — στον ίδιο βαθμό όπως στο παρελθόν-- περιοριστικό παράγοντα που επηρεάζει άμεσα την άσκηση της οικονομικής πολιτικής.

Εξακολουθεί όμως η πορεία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών να αποτελεί χρήσιμο δείκτη της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Τυχόν διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου υποδηλώνει γενικά ότι οι επενδύσεις αυξάνονται ταχύτερα από τις αποταμιεύσεις.

Το κρίσιμο ζήτημα είναι εάν οι αυξημένες επενδύσεις θα οδηγήσουν σε άνοδο του προϊόντος και θα καταστήσουν δυνατή την εξόφληση των αναλαμβανόμενων υποχρεώσεων ή εάν, αντίθετα, τυχόν διεύρυνση των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών και αύξηση του εξωτερικού δανεισμού

θα οδηγήσει τελικά σε προσαρμογή της οικονομίας με αρνητικές συνέπειες για το βιοτικό επίπεδο.

Όσον αφορά το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών, κατά τη διάρκεια του 2000 καταγράφηκε καθαρή εισροή 9.107,5 εκατ. ευρώ στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, ενώ στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων και ιδιαίτερα, σε αυτή των "λοιπών επενδύσεων" σημειώθηκαν εκροές.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω εξελίξεων στις εξωτερικές συναλλαγές συμπεριλαμβανομένου του δανεισμού της γενικής κυβέρνησης, ήταν να διαμορφωθούν τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας στο τέλος του 2000 σε 13.5 δισεκ. δολάρια.

Η διεθνής επενδυτική θέση, για την οποία δίδονται για πρώτη φορά στοιχεία του τέλους των ετών 1999 και 2000, παρέχει μια συνολική εικόνα των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων της χώρας έναντι του εξωτερικού. Για μια χώρα που επενδύει και αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς, είναι αναμενόμενο να αυξάνεται ετησίως η αρνητική διεθνής επενδυτική θέση ως ποσοστό του ΑΕΠ.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΕΤΟΣ 2001

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ.1
(Σε εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος–Δεκέμβριος			Εκατοστιαία μεταβολή	
	1999	2000	2001*	00/99	01/00
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-4.800,5	-8.371,6	-8.068,5		
I.A Εμπορικό ισοζύγιο (I.A.1-I.A.2)	-16.888,7	-21.927,5	-21.299,3		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-15.450,7	-18.940,8	-18.500,2		
Εμπορικό ισοζύγιο καυσίμων	-1.438,0	-2.986,7	-2.799,1		
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	8.030,3	11.098,6	11.857,0	38,2	6,8
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	24.919,0	33.026,1	33.156,3	32,5	0,4
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1-I.B.2)	6.846,5	8.711,1	8.803,9		
I.B.1 Εισπράξεις	15.575,5	20.977,0	21.744,1	34,7	3,7
I.B.2 Πληρωμές	8.729,0	12.266,0	12.940,1	40,5	5,5
I.Γ Ισοζύγιο εισοδημάτων (I.Γ.1-I.Γ.2)	-626,5	-955,3	-1.981,3		
I.Γ.1 Εισπράξεις	2.414,1	3.039,1	2.100,3	25,9	-30,9
I.Γ.2 Πληρωμές	3.040,6	3.994,3	4.081,6	31,4	2,2
I.Δ Ισοζύγιο μεταβιβάσεων (I.Δ.1-I.Δ.2)	5.868,2	5.800,1	6.408,2		
I.Δ.1 Εισπράξεις	6.795,2	6.767,3	7.718,6	-0,4	14,1
I.Δ.2 Πληρωμές	927,0	967,2	1.310,5	4,3	35,5
II. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	4.748,1	8.906,3	6.934,6		
III. Τακτοποιητέα στοιχεία	52,3	-534,7	1.133,9		
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	18.836,9	14.520,0	7.031,0 ¹		

1 Το 2001, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στα συναλλαγματικά διαθέσιμα δεν περιλαμβάνονται: (α) οι απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ,

(β) οι απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ και

(γ) η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της

ΕΚΤ.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Η υιοθέτηση από την Ελλάδα του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος έχει αποδυναμώσει σε σημαντικό βαθμό τη σημασία του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως περιοριστικού παράγοντα κατά την άσκηση οικονομικής πολιτικής.

Ωστόσο, η εξέλιξη του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών παρέχει χρήσιμη πληροφόρηση για την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά.

Είναι επομένως θετικό το γεγονός ότι το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε το 2001 κατά 303 εκατ. Ευρώ σε σύγκριση με το 2000 και ως ποσοστό του ΑΕΠ υποχώρησε στο 6,2% , έναντι 6,8% το 2000 , αν και παραμένει υψηλό. Ο περιορισμός του ελλείμματος προέκυψε ως συνισταμένη της μείωσης του εμπορικού ελλείμματος και της αύξησης των πλεονασμάτων των ισοζυγίων μεταβιβάσεων και υπηρεσιών. Αντίθετα, το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων διπλασιάστηκε.

Οι εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών επηρεάστηκαν από τη μεγάλη μείωση της τιμής του αργού πετρελαίου, αλλά και από την ύφεση στη διεθνή αγορά, στην οποία η ανταγωνιστικότητα τιμών των ελληνικών εξαγωγών εμφάνισε οριακή βελτίωση. Υπήρξαν όμως και έκτακτοι παράγοντες, όπως τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, ο αντίκτυπος των οποίων στις ελληνικές εξαγωγές τουριστικών υπηρεσιών φαίνεται ότι ήταν μικρότερος από ό,τι είχε αρχικά εκτιμηθεί. Ισχυρότερη ήταν πάντως η επίδραση στις μεταφορικές υπηρεσίες από την αύξηση της προσφοράς πλοίων και την πτώση των ναύλων διεθνώς, ενώ οι εισροές από την ΕΕ εξακολούθησαν να χρηματοδοτούν σημαντικό τμήμα του εμπορικού ελλείμματος (το ποσοστό κάλυψης αυξήθηκε ελαφρά).

Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου περιορίστηκε κατά 628 εκατ. Ευρώ, σε σύγκριση με εκείνο του 2000 (ή σε 16,3% του ΑΕΠ, έναντι 17,8% το 2000), δεδομένου ότι τόσο το ισοζύγιο καυσίμων όσο και αυτό των υπόλοιπων αγαθών παρουσίασαν μείωση των ελλειμμάτων τους. Η πτώση της τιμής του αργού πετρελαίου στη διεθνή αγορά, καθώς και ο περιορισμός του όγκου των εισαγωγών, συνέτειναν στη μείωση της δαπάνης για 'καθαρές' εισαγωγές καυσίμων.

Ο περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος εκτός καυσίμων οφείλεται στην ταχεία αύξηση των εισπράξεων από εξαγωγές με ρυθμό 15,4%, η οποία υπερέκλυσε την κατά 3,2% άνοδο της δαπάνης για εισαγωγές, και αυτό παρά την καταγραφείσα σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των εξαγωγών σε σχέση με το έτος 2000.

Η θετική πορεία των εξαγωγών το 2001, συνδέεται εν μέρει με την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας συνολικά στην τετραετία 1992-2001. Θετικό ρόλο έπαιξε επίσης η ενίσχυση του εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων, ορισμένες από τις οποίες τα τελευταία χρόνια έχουν αξιοποιήσει ευκαιρίες σε επιμέρους αγορές και προϊόντα, με αποτέλεσμα η διάθρωση των ελληνικών εξαγωγών κατά προϊόν και προορισμό να είναι τέτοια ώστε αυτές να επηρεάζονται λιγότερο –σε σύγκριση με τις εξαγωγές των άλλων χωρών της ΕΕ- από την επιβράδυνση της δραστηριότητας στην παγκόσμια οικονομία.

Το 2001, το ισοζύγιο υπηρεσιών εμφάνισε πλεόνασμα 8.804 εκατ. Ευρώ, αυξημένο κατά 93 εκατ. Ευρώ σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Το πλεόνασμα αυτό αντιστοιχούσε σε ελαφρά υψηλότερο ποσοστό του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου (41,3% έναντι 39,7%). Η αύξηση του πλεονάσματος αυτού οφείλεται κυρίως στην άνοδο των καθαρών εισπράξεων από τουριστικές υπηρεσίες και δευτερευόντως στη μείωση των καθαρών πληρωμών για λοιπές υπηρεσίες. Αντίθετα οι καθαρές εισπράξεις από μεταφορικές υπηρεσίες μειώθηκαν σημαντικά.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων υπερδιπλασιάστηκε το 2001. Η αύξηση του κατά 1.026 εκατ. Ευρώ οφείλεται κυρίως στη μεγάλη μείωση των ακαθάριστων εισπράξεων από τόκους, μερίσματα και κέρδη, η οποία συνδέεται κυρίως με τις διεθνείς εξελίξεις στα επιτόκια.

Το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταβιβάσεων το 2001 ήταν υψηλότερο κατά 608 εκατ. Ευρώ από ό,τι το 2000, κυρίως λόγω της αύξησης των εισπράξεων και δευτερευόντως λόγω της μείωσης των πληρωμών. Οι αυξημένες εισπράξεις προήλθαν τόσο από τους 'λοιπούς τομείς', στους οποίους περιλαμβάνονται, εκτός των μεταναστευτικών εμβασμάτων, τα έσοδα από τις άδειες κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενεάς, όσο και κυρίως από τις καθαρές μεταβιβάσεις (εισπράξεις μείον πληρωμές) από την ΕΕ.

Η συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ευρώ έχει επηρεάσει θετικά τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, εφόσον παρέχει συνθήκες σταθερότητας οι οποίες ευνοούν την απρόσκοπτη διακίνηση κεφαλαίων από και προς τη χώρα. Έτσι, παρά την ύφεση η οποία επικράτησε στη διεθνή αγορά το 2001 και παρά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, η εισροή κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις συνέχισε να παρουσιάζει ανοδική τάση.

Η διεθνής επενδυτική θέση της χώρας παρέμεινε αρνητική, αλλά βελτιώθηκε, από -50,7 δισεκ. Ευρώ στο τέλος του 2000 σε -47,1 δισεκ. Ευρώ στο τέλος του 2001. Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό με τον υψηλό ρυθμό ανόδου της οικονομικής δραστηριότητας το 2001, είχε ως αποτέλεσμα να μειωθεί σημαντικά η αρνητική επενδυτική θέση της χώρας ως ποσοστό του ΑΕΠ, από 41,8% το 2000 σε 36,1% το 2001.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΕΤΟΣ 2002

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ.1
(Σε εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος–Δεκέμβριος			Εκατοστιαία μεταβολή	
	2000	2001	2002*	2001/00	2002/01
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-8.372,4	-8.169,3	-8.635,4		
I.A Εμπορικό ισοζύγιο (I.A.1-I.A.2)	-21.927,5	-21.610,9	-22.708,7		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-18.940,8	-18.614,3	-19.203,7		
Εμπορικό ισοζύγιο καυσίμων	-2.986,7	-2.996,6	-3.505,0		
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	11.098,6	11.545,4	10.433,6	4,0	-9,6
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	33.026,1	33.156,3	33.142,3	0,4	0,0
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1-I.B.2)	8.711,0	9.150,0	10.755,4		
I.B.1 Εισπράξεις	20.977,0	22.075,9	21.131,4	5,2	-4,3
I.B.2 Πληρωμές	12.266,0	12.925,8	10.376,1	5,4	-19,7
I.Γ Ισοζύγιο εισοδημάτων (I.Γ.1-I.Γ.2)	-955,3	-1.981,3	-2.073,4		
I.Γ.1 Εισπράξεις	3.039,1	2.100,3	1.626,5	-30,9	-22,6
I.Γ.2 Πληρωμές	3.994,3	4.081,6	3.699,9	2,2	-9,4
I.Δ Ισοζύγιο μεταβιβάσεων (I.Δ.1-I.Δ.2)	5.799,3	6.272,9	5.391,3		
I.Δ.1 Εισπράξεις	8.127,0	8.945,9	7.801,4	10,1	-12,8
I.Δ.2 Πληρωμές	2.327,7	2.673,0	2.410,1	14,8	-9,8
II. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	8.906,3	6.934,8	10.310,4		
III. Τακτοποιητέα στοιχεία	-533,9	1.234,5	-1.674,9		
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	13.208,0	7.031,0 ¹	9.014,0 ¹		

1 Από την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ τον Ιανουάριο του 2001, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), περιλαμβάνουν μόνο τα νομισματικό χρυσό, τη ' συναλλαγματική θέση' στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα ' ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα' και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, καθώς και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

* Αναθεωρημένα προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Σύμφωνα με αναθεωρημένα¹ στοιχεία, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε κατά 466 εκατ. ευρώ και ανήλθε σε 8.635 εκατ. ευρώ το 2002 (βλ. Πίνακα ΙΧ.1).

Η άνοδος αυτή του ελλείμματος αντανακλά κυρίως τον περιορισμό του πλεονάσματος του ισοζυγίου των μεταβιβάσεων και τη διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, καθώς και τη μικρή αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου των εισοδημάτων.

Οι εξελίξεις αυτές αντισταθμίστηκαν μόνο εν μέρει από την εμφανιζόμενη¹ σημαντική άνοδο του πλεονάσματος του ισοζυγίου των υπηρεσιών. Επιπλέον, οι εισπράξεις από εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ή από εισοδήματα και μεταβιβάσεις εμφάνισαν μείωση σε όρους ευρώ και σε όσες περιπτώσεις αφορούσαν συναλλαγές που γίνονται σε δολάρια ΗΠΑ ή σε άλλα νομίσματα των οποίων η ισοτιμία υποχώρησε έναντι του ευρώ. Πάντως, η συνολική καθαρή εισροή κεφαλαίων το 2002 υπερέβη το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε σε 6,1% του ΑΕΠ το 2002, έναντι 6,2% το 2001 και 6,8% το 2000. Το μεγάλο μέγεθος του ελλείμματος τα τελευταία χρόνια, το οποίο αντανακλά το γεγονός ότι η εγχώρια (ιδιωτική και δημόσια) αποταμίευση δεν επαρκεί για τη χρηματοδότηση των συνολικών εγχώριων επενδύσεων, οφείλεται κυρίως:

(α) στον υψηλότερο ρυθμό ανόδου της ελληνικής οικονομίας σε σύγκριση με τους περισσότερους εμπορικούς της εταίρους,

(β) στην απώλεια ανταγωνιστικότητας λόγω της θετικής διαφοράς πληθωρισμού και ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος μεταξύ της Ελλάδος και των κυριότερων ανταγωνιστριών χωρών,

(γ) σε διαρθρωτικές αδυναμίες που περιορίζουν τον εξαγωγικό προσανατολισμό της ελληνικής παραγωγής.

Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα - η οποία καταγράφεται με βάση όχι μόνο τις σχετικές τιμές αλλά και σειρά ποιοτικών δεικτών που δημοσιεύονται σε εκθέσεις διεθνών οργανισμών - αντανακλά επίσης, σε σημαντικό βαθμό, στοιχεία δυσλειτουργίας στις αγορές αγαθών και συντελεστών παραγωγής.

Το 2002, στη διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος και στη μείωση των ακαθάριστων εισπράξεων από υπηρεσίες συνέβαλαν επίσης η

επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της εξωτερικής ζήτησης, κυρίως από τις άλλες χώρες της ΕΕ, καθώς και η απώλεια μέρους της βελτίωσης που είχε συνολικά παρατηρηθεί στην ανταγωνιστικότητα ως προς τις τιμές την περίοδο 1998-2001.

Η απώλεια ανταγωνιστικότητας ως προς τις τιμές το 2002 οφείλεται:

(α) στη θετική διαφορά του πληθωρισμού και —σε μικρότερη έκταση-του ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας σε σχέση με τους εταίρους μας, όπως ήδη αναφέρθηκε,

(β) στην ανατίμηση του ευρώ έναντι των νομισμάτων τρίτων χωρών.

Η υποχώρηση της συνολικής ανταγωνιστικότητας είναι το κύριο φαινόμενο το οποίο υποδηλώνεται από τη διεύρυνση του ελλείμματος, δεδομένου ότι η σημασία της χρηματοδότησης του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών ως περιοριστικού παράγοντα κατά την άσκηση της οικονομικής πολιτικής έχει πλέον μειωθεί αισθητά, λόγω της συμμετοχής της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ.

Επειδή τυχόν διατήρηση του ελλείμματος στα σημερινά επίπεδα θα έχει αρνητικές συνέπειες για το ρυθμό ανάπτυξης και για το επίπεδο της απασχόλησης, είναι αναγκαία η εφαρμογή κατάλληλης πολιτικής από την κυβέρνηση και τις ίδιες τις επιχειρήσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων όσον αφορά την τιμή, την ποιότητα και το marketing, έτσι ώστε η ελληνική οικονομία να εκμεταλλευθεί με τον αποτελεσματικότερο τρόπο τυχόν ανάκαμψη της εξωτερικής ζήτησης, αλλά και τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται με τη διεύρυνση της ΕΕ.

Ωστόσο, πρέπει παράλληλα να επισημανθεί ότι η σημαντικά αυξημένη καθαρή εισροή που καταγράφεται στην κίνηση των συνολικών χρηματοοικονομικοί επενδύσεων, ιδιαίτερα η σημαντική εισροή κεφαλαίων για αγορά ελληνικών ομολόγων από μη κατοίκους παρά τη σύγκλιση των επιτοκίων και τη μείωση της διαφοράς αποδόσεων εντός της ζώνης του ευρώ, υποδηλώνει —όπως εξάλλου και η ίδια η μείωση της διαφοράς αποδόσεων— την εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών στη θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΕΤΟΣ 2003

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ.1
(Σε εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος			Εκατοστιαία μεταβολή	
	2001	2002	2003*	2002/01	2003/02
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-8.169,3	-8.571,3	-8.647,5		
I.A Εμπορικό ισοζύγιο (I.A.1-I.A.2)	-21.610,9	-22.708,7	-22.643,5		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-18.614,3	-19.203,7	-18.607,7		
Εμπορικό ισοζύγιο καυσίμων	-2.996,6	-3.505,0	-4.035,8		
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	11.545,4	10.433,6	11.113,6	-9,6	6,5
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	33.156,3	33.142,3	33.757,1	-0,04	1,9
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1-I.B.2)	9.150,0	10.755,4	11.498,3		
I.B.1 Εισπράξεις	22.075,9	21.131,4	21.395,1	-4,3	1,2
I.B.2 Πληρωμές	12.925,8	10.376,1	9.896,9	-19,7	-4,6
I.Γ Ισοζύγιο εισοδημάτων (I.Γ.1-I.Γ.2)	-1.981,3	-2.073,4	-2.597,4		
I.Γ.1 Εισπράξεις	2.100,3	1.626,5	1.569,1	-22,6	-3,5
I.Γ.2 Πληρωμές	4.081,6	3.699,9	4.166,5	-9,4	12,6
I.Δ Ισοζύγιο μεταβιβάσεων (I.Δ.1-I.Δ.2)	6.272,9	5.455,4	5.095,1		
I.Δ.1 Εισπράξεις	8.945,9	7.801,4	7.817,4	-12,8	0,2
I.Δ.2 Πληρωμές	2.673,0	2.346,0	2.722,3	-12,2	16,0
II. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	6.934,8	10.310,4	9.663,7		
III. Τακτοποιητέα στοιχεία	1.234,5	-1.739,0	-1.016,2		
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	7.031,0	9.014,0	4.605,0		

1 Από την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ τον Ιανουάριο του 2001, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και, τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι, κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

* Προσωρινά στοιχεία.
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Την τελευταία τετραετία, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε και παραμένει σε επίπεδα γύρω στο 6% του ΑΕΠ, αν και το 2003 μειώθηκε στο 5,7% του ΑΕΠ, από 6,1% το 2002.

Η επιδείνωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μπορεί σε κάποιο βαθμό να θεωρηθεί δικαιολογημένη για μια οικονομία που βρίσκεται σε διαδικασία πραγματικής σύγκλισης. Συγκεκριμένα, από τη σκοπιά της ορθολογικής μεταβίβασης πόρων από μία χρονική περίοδο σε άλλη, η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών επιτρέπει σε μια χώρα να χρηματοδοτήσει υψηλότερες επενδύσεις —με την προσδοκία υψηλών αποδόσεων— ή να εξομαλύνει διαχρονικά την κατανάλωση.

Όπως συμπεραίνει πρόσφατη μελέτη που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οι χώρες με κατά κεφαλήν εισόδημα χαμηλότερο και επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου υψηλότερες (ως ποσοστό του ΑΕΠ) από τους αντίστοιχους μέσους όρους των χωρών του ΟΟΣΑ τείνουν να έχουν μεγαλύτερα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.¹

Ωστόσο, η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μπορεί να αντανakλά και διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας και απώλεια ανταγωνιστικότητας και, επομένως, να σηματοδοτεί την ανάγκη μεταρρυθμίσεων για την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών του έτους 2003 ανήλθε σε 8.648 εκατ. ευρώ (βλ. Πίνακα ΙΧ.1). Η διαμόρφωση του ελλείμματος σε ποσοστό χαμηλότερο από αυτό του προηγούμενου έτους επιτεύχθηκε παρά την επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας ως προς τις τιμές, το χαμηλό ρυθμό ανάπτυξης της ΕΕ και τις δυσμενείς επιδράσεις της κρίσης στο Ιράκ.

Οι επιπτώσεις των εξελίξεων αυτών στο ισοζύγιο αντισταθμίστηκαν από τη θεαματική άνοδο των εισπράξεων από ναυτιλιακές υπηρεσίες και την αποτελεσματικότερη προσπάθεια για την προώθηση των ελληνικών εξαγωγών αγαθών στις χώρες της ζώνης του ευρώ. Στις αγορές αυτές η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών ως προς τις τιμές δεν επηρεάστηκε —λόγω του ενιαίου νομίσματος— από την ανατίμηση του ευρώ. Ωστόσο, η ανταγωνιστικότητα ως προς τις τιμές επιδεινώθηκε (και η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία αυξήθηκε) λόγω της προς τα άνω απόκλισης των ρυθμών πληθωρισμού και ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα από τους αντίστοιχους ρυθμούς στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο.¹

¹ Η μείωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων ως προς τις τιμές προκύπτει από την εκτιμώμενη άνοδο του δείκτη της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ (σταθμισμένης με

βάση το εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδος και υπολογιζόμενης με βάση το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη μεταποίηση) κατά 4,5% το 2003 έναντι 3,2% το 2002 (σύμφωνα με αναθεωρημένα στοιχεία). Η άνοδος του δείκτη αυτού αντανακλά κυρίως την ανατίμηση του ευρώ και δευτερευόντως , τη θετική διαφορά των ρυθμών ανόδου του κόστους εργασίας στη μεταποίηση μεταξύ Ελλάδος και ανταγωνιστριών χωρών. Αξίζει να επισημανθεί ότι, με δεδομένη την ανατίμηση του ευρώ, οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις (οι οποίες δεν μπορούν να επηρεάζουν τις τιμές στην παγκόσμια αγορά) οδηγήθηκαν σε συγκράτηση ή και μείωση των τιμών των εξαγόμενων προϊόντων σε ευρώ, έτσι ώστε να είναι περιορισμένη η αύξηση των τιμών αυτών σε ξένο νόμισμα και να αποφευχθεί μείωση του ελληνικού μεριδίου στις αγορές του εξωτερικού.

4. ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.

Βλέποντας λοιπόν την κατάσταση που επικρατεί στην ελληνική οικονομία, οι ελληνικές επιχειρήσεις οφείλουν να ακολουθήσουν τις παρακάτω λύσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τους, να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους.

1. ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ.

Το μέγεθος των αναμενόμενων θετικών επιδράσεων του ευρώ και η κατανομή τους μεταξύ των επιμέρους χωρών, θα εξαρτηθούν από την ικανότητα προσαρμογής των οικονομιών στο νέο πλαίσιο λειτουργίας των αγορών και την ενιαία νομισματική πολιτική καθώς και από την αποτελεσματική εθνική οικονομική πολιτική.

Τα οφέλη από την εισαγωγή του ευρώ δεν θα κατανεμηθούν αυτόματα και συμμετρικά σε όλες τις χώρες. Ο επιμερισμός τους θα εξαρτηθεί από την ευελιξία και την αποτελεσματική οργάνωση των αγορών και τη δυνατότητα των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες που διανοίγονται. Οι επιχειρήσεις θα είναι πλέον περισσότερο, απ' ότι στο παρελθόν εκτεθειμένες στους νόμους της ανοικτής ενιαίας αγοράς.

Η όξυνση του ανταγωνισμού συνεπάγεται μεγαλύτερη προσπάθεια για την επίτευξη ικανοποιητικού αποτελέσματος. Όσες ελληνικές επιχειρήσεις δεν προσαρμόσουν την λειτουργία τους εγκαίρως και αποτελεσματικά στο νέο περισσότερο απαιτητικό και ανταγωνιστικό περιβάλλον αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να εκτοπιστούν από την αγορά λόγω χαμηλής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας.

Δηλαδή, όλο και περισσότερο τα προϊόντα θα τιμολογούνται σε επίπεδα που θα αντιπροσωπεύουν το επίπεδο παραγωγικότητας, τις δαπάνες των συντελεστών παραγωγής και την πραγματική ζήτηση, σε αντίθεση με τις σημερινές στρεβλώσεις στις αγορές που δημιουργεί ο κρατικός παρεμβατισμός. Έτσι, όλο και περισσότερο οι αμοιβές των συντελεστών παραγωγής, όπως η εργασία, θα εκφράζουν διαφορές στην παραγωγικότητα.

Αλλά το σημαντικότερο όφελος θα προκύψει καθώς οι πρόσδοι, τα κέρδη και γενικότερα η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων δεν θα εξαρτώνται πλέον από πλασματικές ισοτιμίες (υποτιμήσεις νομίσματος), ειδικές ρυθμίσεις, προνόμια και ενισχύσεις ορισμένων κλάδων ή μεμονωμένων επιχειρήσεων κλπ.

Η ONE θα παράσχει στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μεγαλύτερη ευελιξία –τόσο από εμπορική όσο και χρηματοπιστωτική άποψη – γεγονός που θα καταστήσει πολλές τέτοιες εταιρείες ισχυρότερες και ανταγωνιστικότερες. Ειδικότερα οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες μέχρι σήμερα:

- ήταν περισσότερο εκτεθειμένες έναντι των μεγαλύτερου μεγέθους ανταγωνιστών τους στους συναλλαγματικούς κινδύνους.
- επιβαρύνονταν με μεγαλύτερο συγκριτικά χρηματοοικονομικό κόστος και δεν είχαν την ίδια πρόσβαση με τις μεγάλες επιχειρήσεις σε όλες τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς επίσης

- είχαν περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης σε νέες αγορές και ιδιαίτερα εκτός των συνόρων,

έχουν να αποκομίσουν σημαντικά οφέλη από την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους στο σταθερό οικονομικό περιβάλλον της ΟΝΕ με τα χαμηλά επιτόκια, τον περιορισμένο συναλλαγματικό κίνδυνο και το ευνοϊκότερο θεσμικό και φορολογικό περιβάλλον.

Οι παράγοντες αυτοί οι οποίοι είναι καθοριστικοί για την οικονομική ανάπτυξη, θα συντελέσουν στην αύξηση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων, δεδομένου ότι θα πραγματοποιούνται εξίσου αποτελεσματικά εγχώριες και διασυνοριακές συναλλαγές στο ευρώ και ολοένα και περισσότερο η Ευρωπαϊκή αγορά θα θεωρείται ως εγχώρια.

Δηλαδή, οι εξαγωγές που συνήθως παρουσιάζουν δυσχέρειες, θα μετατραπούν σε εγχώριες επιχειρηματικές δραστηριότητες με ελάχιστες δυσκολίες και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα έχουν πλέον την δυνατότητα να προσεγγίσουν μια ευρύτερη πελατειακή βάση των εν δυνάμει 300 εκατομμυρίων καταναλωτών.

Η κατάσταση αυτή όμως, σε συνδυασμό με την διαφάνεια των τιμών οι οποίες θα εκφράζονται πλέον στο ενιαίο νόμισμα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, θα δημιουργήσει σκληρότατο ανταγωνισμό, γεγονός που θα υποχρεώσει τις ελληνικές επιχειρήσεις να μειώσουν το κόστος παραγωγής τους και γενικότερα να βελτιώσουν την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητά τους προκειμένου να εξασφαλίσουν ακόμη και την βιωσιμότητά τους.

Στην προσπάθειά τους αυτή, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν διαθέτουν τις οικονομίες κλίμακας, την οργάνωση, τους πόρους και την τεχνογνωσία των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, θα χρειαστούν την

υποστήριξη όλων των επιχειρηματικών φορέων και οργανώσεων καθώς και των τραπεζών.

Η υποστήριξη αυτή εστιάζεται:

- στη βελτίωση της πρόσβασης στα κοινοτικά προγράμματα και κυρίως στα διαρθρωτικά ευρωπαϊκά ταμεία.
- στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, εκπαίδευσης και ενημέρωσης προσωπικού και πελατών.
- στην εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει η Ενιαία αγορά σε επενδυτικές επιλογές.
- στην πρόσβαση στις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές αγορές χρήματος και κεφαλαίου οι οποίες προσφέρουν ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.
- στην διείσδυση και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις Ευρωπαϊκές αγορές, με την υποστήριξη στην εξεύρεση νέων προμηθευτών και πελατών.
- στην μεσολάβηση και υποστήριξη των τραπεζών στο αναμενόμενο κύμα συγχωνεύσεων, εξαγορών και συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων.

Είναι προφανές ότι από την επιτυχή δραστηριοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο νέο περιβάλλον, οι οποίες όπως λέγεται αποτελούν την ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η ανάπτυξη και η θέση της χώρας μας στο Ευρωπαϊκό περιβάλλον.

2. ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η καινοτομία και διάχυση της τεχνολογίας στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, έχει υποστηριχθεί από προγράμματα έρευνας που στοχεύουν στη διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας (SPRINT, Value, Innovation Programme, κλπ.), από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, και από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που σχεδιάστηκαν για να ενισχύσουν την ερευνητική και τεχνολογική προσπάθεια σε περιοχές της περιφέρειας. Εντούτοις, η εφαρμογή προγραμμάτων για την υποστήριξη της καινοτομίας και τη μεταφορά τεχνολογίας στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της Κοινότητας υπήρξε περιορισμένη.

Για την περίοδο 1994-99, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να αυξήσει τη δαπάνη των διαρθρωτικών ταμείων και να παράσχει τεχνική υποστήριξη για τη διαμόρφωση περιφερειακών στρατηγικών έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.

Σ' αυτήν την προοπτική, συγκροτήθηκε μια νέα ομάδα περιφερειακών δράσεων, όπως το Συμβουλευτικό Σχήμα Υποστήριξης των Επιστημονικών Πάρκων, οι Περιφερειακές Στρατηγικές Υποδομών Καινοτομίας και Μεταφοράς Τεχνολογίας, τα Περιφερειακά Τεχνολογικά Προγράμματα και οι Περιφερειακές Στρατηγικές Καινοτομίας.

Η εφαρμογή στρατηγικών της καινοτομίας στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες αποτελεί μία θετική υπέρβαση των στρατηγικών συγκριτικού πλεονεκτήματος, που εστιάζονται στην αξιοποίηση του χαμηλού κόστους εργασίας.

Εντούτοις, οι στρατηγικές αυτές συναντούν σημαντικά εμπόδια, τόσο στο επίπεδο της προσφοράς έρευνας και τεχνολογίας όσο και στο επίπεδο της ζήτησης και κατανόησης των δυνατοτήτων που προσφέρει η ΕΤΑ για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Τα Περιφερειακά Τεχνολογικά Προγράμματα αποτελούν μέρος αυτής της προσπάθειας. Χρησιμοποιούν την ερευνητική και τεχνολογική πολιτική για να υποστηρίξουν την οικονομική ανάπτυξη, να αυξήσουν την παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, και να μειώσουν τις ανισότητες ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές περιφέρειες.

Η έννοια του Περιφερειακού Τεχνολογικού Προγράμματος.

Ο στόχος ενός Περιφερειακού Τεχνολογικού Προγράμματος είναι διπλός. Αφενός, να βοηθήσει τις περιφέρειες να διαμορφώσουν περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας και να βελτιώσουν την ικανότητα των φορέων της περιοχής να σχεδιάζουν πολιτικές σε αντιστοιχία με τις πραγματικές ανάγκες των τομέων της παραγωγής και τις δυνάμεις της τοπικής ερευνητικής κοινότητας.

Αφετέρου, να προσφέρει ένα πλαίσιο τόσο για τις περιφέρειες όσο και για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για τη βελτιστοποίηση των πολιτικών αποφάσεων που αφορούν τις μελλοντικές επενδύσεις σε έργα Ε&ΤΑ. Μ' αυτή την έννοια, η εκπόνηση ενός Περιφερειακού Τεχνολογικού Προγράμματος μπορεί να επιταχύνει τη διαδικασία χρηματοδότησης έργων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και να εξασφαλίσει την καλύτερη προσαρμογή αυτών των έργων στις περιφερειακές ανάγκες τεχνολογίας και καινοτομίας.

Όπως περιγράφει ο Οδηγός των Περιφερειακών Τεχνολογικών Προγραμμάτων, σε κάθε πρόγραμμα συνθέτει ορισμένες χαρακτηριστικές προσεγγίσεις:

- μία προσέγγιση "εκ των κάτω", που δίνει έμφαση στην περιφερειακή ζήτηση τεχνολογίας και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις,
- μία προσέγγιση περιφερειακή, που εντοπίζεται στην ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής στη βάση μιας συμφωνίας μεταξύ της δημόσιας διοίκησης, του ιδιωτικού τομέα, των πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων,
- μία προσέγγιση στρατηγική, που συνδυάζει την ανάλυση της περιφερειακής τεχνολογικής ανάπτυξης με την διατύπωση μακροχρονίων προτεραιοτήτων και άμεσων δράσεων,
- μία προσέγγιση ολοκληρωμένη, που συνδέει τις προσπάθειες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την επίτευξη του κοινού στόχου της αύξησης της περιφερειακής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας,
- μία προσέγγιση διεθνή, θεώρησης των τάσεων στην παγκόσμια αγορά και προώθησης της διεθνούς τεχνολογικής και οικονομικής συνεργασίας.

Το Διάγραμμα 1.2 απεικονίζει τη λειτουργία και το πεδίο δράσης ενός Περιφερειακού Τεχνολογικού Προγράμματος. Συνδέει:

1. Την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων μιας περιοχής.
2. Τις επιχειρηματικές στρατηγικές στην παραγωγή, στο προϊόν, στις δια-επιχειρησιακές σχέσεις, και στην απασχόληση.
3. Τις τεχνολογιών που ενσωματώνονται σ' αυτές τις στρατηγικές.

4. Την υποδομή και τις υπηρεσίες τεχνολογίας και καινοτομίας.

Η περιφερειακή υποδομή και οι υπηρεσίες καινοτομίας, που διαμορφώνονται στο πλαίσιο μιας περιφερειακής στρατηγικής, μπορούν να βελτιώσουν την ικανότητα των επιχειρήσεων για καινοτομία και να αυξήσουν έτσι την ανταγωνιστικότητα τους στην περιφερειακή, εθνική και διεθνή αγορά.

Εντούτοις, η έννοια της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, που αποτελεί βασικό πλαίσιο αναφοράς μιας περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας, δεν ταυτίζεται με τη συνήθη οικονομική έννοια του όρου.

Η ανταγωνιστικότητα μιας περιφέρειας συνδέεται με την ικανότητα της να προσελκύει και να συντηρεί επιχειρήσεις με σταθερά ή αυξανόμενα μερίδια αγοράς και βελτιούμενες συνθήκες ζωής του πληθυσμού που συμμετέχει στην δραστηριότητα αυτή. Η ικανότητα αυτή βασίζεται στους διαθέσιμους πόρους, στην εγκατεστημένη υποδομή, και στην ολοκλήρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο τοπικό επίπεδο. Αυτά τα πεδία αποτελούν το αντικείμενο δράσης ενός Περιφερειακού Τεχνολογικού Προγράμματος (βλ Διάγραμμα 1.2).

Διάγραμμα 1.2.

Λειτουργία και πεδίο δράσης ενός περιφερειακού τεχνολογικού προγράμματος.

Τα Περιφερειακά Τεχνολογικά Προγράμματα (που μετονομάστηκαν σε Περιφερειακές Στρατηγικές Καινοτομίας) υποστηρίζουν από κοινού η Γενική Διεύθυνση XVI (Περιφερειακή Πολιτική και Συνοχή) και η Γενική Διεύθυνση XIII (Τηλεπικοινωνίες, Αγορά Πληροφορικής, Αξιοποίηση της Έρευνας) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Οι αλλαγές στις προσφερόμενες υπηρεσίες και τα παραγόμενα προϊόντα, η μεταφορά της απασχόλησης από τομέα σε τομέα της οικονομίας και οι τεχνολογικές και οργανωτικές μεταβολές στο επίπεδο των επιχειρήσεων, αποτελούν παράγοντες που μεταβάλλουν τις απαιτούμενες ειδικότητες, δηλαδή τις γνώσεις και τις δεξιότητες των εργαζομένων, αλλά και των επιχειρηματιών. Η αξιοποίηση επομένως των ευκαιριών ανάπτυξης και αύξησης της

απασχόλησης, όπως και η ανταπόκριση στις επιταγές της ανταγωνιστικότητας είναι συνάρτηση της αποτελεσματικής ανταπόκρισης στις νέες αυτές ανάγκες.

Οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε κλάδους της βιομηχανίας αλλά και των υπηρεσιών, έχουν δείξει ότι αυτές οι αλλαγές στις ειδικότητες, όπως αυτές εντοπίζονται σε σχέση με συγκεκριμένες θέσεις εργασίας, είναι ταυτόχρονα αποτέλεσμα μεταβολών στις γνώσεις των εργαζομένων και μεταβολών στην οργάνωση της εργασίας. Για να αναβαθμιστούν οι γνώσεις των εργαζομένων χρειάζεται ένας συνδυασμός πρόσθετων γνώσεων (μέσω της εκπαίδευσης ή της κατάρτισης) και ικανότητας της επιχείρησης να χρησιμοποιήσει αυτές τις πρόσθετες γνώσεις.

Για την κάλυψη επομένως νέων αναγκών σε ειδικότητες δεν αρκεί να κατασκευαστούν με την οποιαδήποτε μέθοδο κατάλογοι νέων ή υπαρκτών ειδικοτήτων. Η κάλυψη νέων αναγκών είναι συνάρτηση:

- υπαρκτών ή νέων στρατηγικών του εκπαιδευτικού συστήματος.
- υπαρκτών δυνατοτήτων κατάρτισης ειδικοτήτων που έχουν σχέση με συγκεκριμένες θέσεις εργασίας.
- των δυνατοτήτων των επιχειρήσεων να εντοπίσουν νέες ανάγκες και
- των δυνατοτήτων των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν νέες ειδικότητες, δηλαδή να οργανώσουν την αξιοποίηση νέων γνώσεων των εργαζομένων.

Στις δράσεις που επιδιώκουν να εντοπίσουν, να προβλέψουν και να καλύψουν νέες ανάγκες σε ειδικότητες, περιλαμβάνονται και τα προγράμματα που χρηματοδοτεί η Κοινοτική Πρωτοβουλία ADAPT. Πολλές από τις ιδέες, τις δράσεις και τα αποτελέσματα αυτών των προγραμμάτων, πρέπει να περιληφθούν στην ευρύτερη προσπάθεια να υπάρξουν ουσιαστικές καινοτομίες σ' αυτό τον τομέα.

Οι επιχειρήσεις λοιπόν οφείλουν να ενημερώνονται συνεχώς για το τι καινούριο υπάρχει όσον αφορά την τεχνολογία και να προσπαθούν να το αξιοποιήσουν προς όφελος τους.

Το Balanced Scorecard για παράδειγμα, που είναι μια πρωτοποριακή μεθοδολογία που εφαρμόζουν οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις, δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί ένα φιλοσοφικό προβληματισμό ή κάποια ιδέα γύρω από τη διοίκηση.

Αντίθετα, πρόκειται για μια μεθοδολογία που εφαρμόζεται στην καθημερινή επιχειρηματική πρακτική, βοηθώντας τους οργανισμούς να υλοποιήσουν αποτελεσματικά τη στρατηγική τους, μετασχηματίζοντας την σε μετρήσιμους στόχους. Μάλιστα, τα αποτελέσματα από τη χρήση της είναι τόσο συναρπαστικά που οδήγησαν το Harvard Business Review στην αξιολόγησή της σαν «ένα από τα σπουδαιότερα εργαλεία του Management της τελευταίας 75ετίας».

Η μεθοδολογία Balanced Scorecard είναι ένα ισχυρό εργαλείο, που μπορεί να βοηθήσει κάθε οργανισμό ή επιχείρηση να υλοποιήσει άμεσα και αποτελεσματικά τη στρατηγική που έχει υιοθετήσει, μετατρέποντας την σε μετρήσιμους στόχους απόδοσης.

Το BSC στηρίζεται στη διαπίστωση ότι αυτό που μετράται επηρεάζει ευνοϊκά την ανθρώπινη συμπεριφορά και, κατ' επέκταση, τα αποτελέσματα της επιχείρησης. Η ανάπτυξη μετρήσιμων στόχων, με βάση την εταιρική στρατηγική, δίνει τη δυνατότητα της διαρκούς αξιολόγησης και προσαρμογής της στρατηγικής μιας επιχείρησης, έτσι ώστε το σύνολο των εταιρικών δραστηριοτήτων, πόρων και πρωτοβουλιών να ευθυγραμμίζονται πλήρως στο ίδιο όραμα, στην ίδια κατεύθυνση.

Συνεπώς, το Balanced Scorecard επιτρέπει επιτέλους στους διευθύνοντες των επιχειρήσεων να εκπληρώσουν αυτό που πάντα οραματίζονταν, να αναβαθμίσουν το management σε Strategic Enterprise Management.

Το γεγονός ότι το Balanced Scorecard εφαρμόζεται από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις στον κόσμο δεν σημαίνει ότι δεν αφορά τις ελληνικές επιχειρήσεις. Το αντίθετο μάλιστα, οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν πολλά να κερδίσουν, όχι μόνο από τη μεθοδολογία, αλλά και από τον τρόπο, τη φιλοσοφία, τη διοικητική σκέψη που υπαγορεύεται από το Balanced Scorecard. Η προσέγγιση αυτή δίνει έμφαση στη συνολική παρακολούθηση της απόδοσης της επιχείρησης σε όλα τα μέτωπα με σκοπό τη συνεχή βελτίωση των διαδικασιών της.

Στις σημερινές αβέβαιες οικονομικές συνθήκες, οι ηγέτες των επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν την πρόκληση της διατήρησης της κερδοφορίας και της δημιουργίας αξίας για την επιχείρησή τους. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται μόνο με την υλοποίηση ενός προσεγγμένου επιχειρηματικού σχεδίου, που δεν περιορίζεται στους οικονομικούς δείκτες, αλλά περιλαμβάνει δείκτες για το εταιρικό όραμα, τις επιχειρησιακές λειτουργίες, το ανθρώπινο δυναμικό και τη διαχείριση των πελατών. Για να έλθει όμως η διάκριση, θα πρέπει όλοι οι ανωτέρω συντελεστές της στρατηγικής να ελέγχονται και να μετρούνται τακτικά στην πορεία.

Ο εκσυγχρονισμός μιας επιχείρησης απαιτεί αλλαγή. Η επίτευξη υψηλών αποδόσεων, καθώς και η διατήρηση της ανταγωνιστικότητας μιας επιχείρησης απαιτεί τη συνεχή προσαρμογή της επιχείρησης στις εξελίξεις.

Όμως κάθε μάνατζερ, ο οποίος έχει προσπαθήσει να υλοποιήσει μια σημαντική αλλαγή, γνωρίζει πολύ καλά ότι δεν πρόκειται για απλή υπόθεση. Ακόμη και αν ένα έργο υιοθέτησης του Balanced Scorecard υλοποιηθεί με επιτυχία σε μια επιχείρηση, δεν σημαίνει ότι θα επιτύχει με τον ίδιο τρόπο και σε άλλες περιπτώσεις.

Η επιστημονική έρευνα στη διοικητική επιστήμη έρχεται να διατυπώσει τις γενικές αρχές που διέπουν την επιχειρηματική πρακτική, έτσι ώστε οι εμπειρίες (θετικές αλλά και αρνητικές) μιας επιχείρησης να μπορέσουν να αποτελέσουν μάθημα για άλλες επιχειρήσεις, οι οποίες λειτουργούν με διαφορετικό τρόπο σε διαφορετικές αγορές.

Πιο συγκεκριμένα, η ακαδημαϊκή έρευνα προσδιορίζει τις βαθύτερες σχέσεις αιτίου - αιτιατού ανάμεσα στις στρατηγικές επιλογές, τον τρόπο οργάνωσης και την απόδοση των επιχειρήσεων, δίνοντας έτσι αξιόπιστα εργαλεία διοίκησης στους μάνατζερ.

Η επιστημονική έρευνα έχει σκοπό να εξηγεί και να ερμηνεύει αυτήν την ιστορική εμπειρία με σκοπό να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται οι μάνατζερ, έτσι ώστε να μπορούν να δημιουργήσουν το μέλλον της δικής τους επιχείρησης.

Σε ό,τι αφορά το Balanced Scorecard, η επιστημονική έρευνα συμβάλλει καθοριστικά σε δύο πλευρές της εφαρμογής του. Πρώτον, παρέχει τις θεωρητικές βάσεις και τα αναλυτικά εργαλεία, προκειμένου η επιχείρηση να προσδιορίσει το μοντέλο που συνδέει μεγέθη απόδοσης από διάφορα τμήματα

και επίπεδα ανάλυσης, με τους γενικούς στόχους της εταιρείας. Δεύτερον, προσφέρει πολύτιμη γνώση στην εισαγωγή, αποδοχή και χρήση του Balanced Scorecard ως εργαλείο καθημερινής άσκησης της διοίκησης.

Η πληροφορική αποτελεί βασικό συμπλήρωμα που καθιστά εφικτή την υλοποίηση του Balanced Scorecard. Με τη μεθοδολογία αυτή μια επιχείρηση, επιδιώκει να συνδέσει τα μεγέθη με τα οποία μετράει τη συνολική της απόδοση με επιμέρους μετρήσεις επιδόσεων, με σκοπό την καλύτερη στόχευση της προσπάθειας και του χρόνου της διοίκησης.

Για να λειτουργήσει αυτό στην πράξη απαιτείται πρόσβαση σε μεγάλο όγκο πληροφοριών με αμεσότητα και ακρίβεια. Το ζητούμενο δηλαδή είναι η ενοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων, έτσι ώστε να παρέχεται άμεση πρόσβαση σε πληροφόρηση υψηλής ποιότητας.

Σε πρώτο επίπεδο, η πληροφοριακή υποδομή πρέπει να καταγράφει όλα τα γεγονότα που αφορούν τη λειτουργία της εταιρείας, τη στιγμή που συμβαίνουν, με όλες τις σχετικές λεπτομέρειες: πώληση, τιμολόγηση, πληρωμή, παράδοση, παραλαβή, παράπονο πελάτη, κίνηση αποθήκης κ.λ.π. Προφανώς, τα πληροφοριακά συστήματα που καταγράφουν αυτά τα βασικά δεδομένα πρέπει να είναι ενσωματωμένα με τέτοιο τρόπο, ώστε κάθε πληροφορία να αποθηκεύεται μόνο μια φορά με συνεπή και αξιόπιστο τρόπο.

Τα πληροφοριακά συστήματα διευκολύνουν ακόμη τη συγκριτική ανάλυση και παρουσίαση των πληροφοριών για τη λήψη λειτουργικών αποφάσεων. Σε επόμενο επίπεδο, δίνουν τη δυνατότητα στα στελέχη να επεξεργαστούν τα στοιχεία των βάσεων δεδομένων για να πειραματιστούν, να προσομοιώσουν, να προβλέψουν και τελικά να καταλήξουν σε πιο πολύπλοκες αποφάσεις.

Σε ανώτερο ακόμη επίπεδο, η πληροφοριακή υποδομή υποστηρίζει τη στρατηγική διοίκηση της εταιρείας, δίνοντας τη δυνατότητα να διερευνηθούν ερωτήματα όπως «ποια είναι η σχετική συμβολή της παραγωγικότητας των πωλήσεων, του κόστους παραγωγής και του δικτύου διανομής στα ακαθάριστα κέρδη; Πώς πρέπει να αναδιοργανωθούν οι πωλήσεις, το μάρκετινγκ και η διανομή για να καλυφθεί μεγαλύτερο μέρος της ζήτησης;». Κάθε επίπεδο του πληροφοριακού οικοδομήματος παράγει τη δική του προστιθέμενη αξία και αποτελεί προϋπόθεση για την αξιοποίηση της πληροφορίας και της γνώσης στα ανώτερα επίπεδα.

Η υιοθέτηση της μεθοδολογίας του Balanced Scorecard, επιτρέπει σε μια επιχείρηση να μετατραπεί σε έναν strategy-focused οργανισμό, που λειτουργεί με συνοχή, μπορεί να ανταποκρίνεται άμεσα στις επιταγές της αγοράς, και διαθέτει όλα τα εφόδια για συνεχή ανάπτυξη στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον. Μεταξύ άλλων, η μεθοδολογία Balanced Scorecard:

- Βοηθάει την επιχείρηση να εκπληρώσει τη στρατηγική της ταχύτερα, ορθότερα και με μεγαλύτερη ευκολία.
- Επιτυγχάνει την ευθυγράμμιση των συστημάτων αξιολόγησης με την εταιρική στρατηγική σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού.
- Δίνει στη διοίκηση τη δυνατότητα να αποκτήσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τη λειτουργία της επιχείρησης.
- Διευκολύνει την επικοινωνία και την κατανόηση των εταιρικών στόχων και των στρατηγικών προσεγγίσεων που ακολουθούνται, σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού.
- Παρέχει στο σύνολο της εταιρείας χρήσιμη ανατροφοδότηση πάνω σε θέματα στρατηγικής και ευκαιρίες για ενίσχυση της γνώσης.

- Προσφέρει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να προσδιορίσουν με πολύ μεγάλη διαύγεια τη σύνδεση των άυλων περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας με τη δημιουργία αξίας.
- Επιτρέπει σε όλα τα στελέχη να κατανοούν πώς η εργασία του ενός συνεισφέρει στο γενικό καλό και να παρακολουθούν την πρόοδο των προσπαθειών τους.

4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ-MARKETING

Είναι αλήθεια ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες βασίζονται μόνο στη μειωμένη τιμή για να ανταγωνισθούν τις υπόλοιπες στην αγορά, καταλήγουν να έχουν σημαντικά προβλήματα. Πάντα θα υπάρχει ο ανταγωνιστής αυτός ο οποίος θα έχει μια καλύτερη τιμή από εκείνες, ή ακόμη λίγο καλύτερο προϊόν από εκείνες.

Σύμφωνα με το πρότυπο του Philip Kotler ειδικού στο χώρο του marketing, η εταιρία έχει τη δυνατότητα να κάνει πιο ελκυστικές τις προσφορές προς τους πελάτες της, με άλλους τρόπους εκτός από την προσφορά μιας χαμηλότερης τιμής ή τη βοήθεια την οποία θα του προσφέρουν οι υπηρεσίες εν προκειμένω της συγκεκριμένης εταιρίας.

Αυτό μπορεί να το επιτύχει με την ενδυνάμωση της αξίας της προσφοράς της ή με την παροχή ενός πακέτου προνομίων, για να γίνει δυνατή η προσέλκυσή του. Αυτό κατά τον Kotler μπορεί να περιλαμβάνει τα εξής:

1. Προσαρμογή των προϊόντων ή των υπηρεσιών της επιχείρησης στις απαιτήσεις του πελάτη. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε για ένα συγκεκριμένο πελάτη, είτε για συγκεκριμένες ομάδες πελατών ή, ακόμη,

ολόκληρων αγορών. Σε αυτή την περίπτωση ο πελάτης δεν αγοράζει ένα προϊόν ή υπηρεσία από το ράφι, αλλά κάτι το οποίο είναι σχεδιασμένο ειδικά γι' αυτόν.

2. Μεγαλύτερη διευκόλυνση του πελάτη στη χρήση των προϊόντων ή την εκμετάλλευση των υπηρεσιών τις οποίες λαμβάνει από την επιχείρηση.

3. Ταχύτερη εξυπηρέτηση από εκείνη του ανταγωνισμού. Είναι γεγονός ότι σχεδόν όλοι οι πελάτες είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν μια μεγαλύτερη τιμή εφόσον τους δοθεί σωστή και ταχύτερη εξυπηρέτηση.

Άλλα σημεία διαφοροποίησης τα οποία αναφέρει ο Kotler είναι η παροχή μεγαλύτερης ποικιλίας υπηρεσιών και καλύτερων προϊόντων από τον ανταγωνισμό, η παροχή εκπαίδευσης προς τον πελάτη για την καλύτερη αξιοποίηση της αξίας του προϊόντος ή της υπηρεσίας που του παρέχεται, η διαφοροποιημένη και ασυνήθιστη εγγύηση η οποία δίνεται για αυτά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, η παροχή μέσων τα οποία θα βοηθήσουν τον πελάτη να οικοδομήσει καλύτερες και στενότερες σχέσεις με την εταιρία (για παράδειγμα η παροχή υπολογιστών ή λογισμικού για τη βελτίωση της επικοινωνίας και της υποστήριξης την οποία έχει τη δυνατότητα να παρέχει η εταιρία) ή ακόμη, τέλος, η δημιουργία ενός προγράμματος το οποίο θα παρέχει στους πελάτες την ιδιότητα του μέλους με προνόμια.

Ειδικά για το τελευταίο πρέπει να σημειωθεί ότι ένας καλός τρόπος για να διατηρήσει κανείς ή να μεγαλώσει το πελατολόγιό του, είναι να ανταμείβει τους πελάτες του γιατί τον προτιμούν από τον ανταγωνισμό, δηλαδή είναι συχνοί αγοραστές των προϊόντων του ή των υπηρεσιών του.

Έτσι λοιπόν καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η επιχείρηση η οποία αποτυγχάνει να διαφοροποιείται συνεχώς στο διαρκώς εξελισσόμενο περιβάλλον έχει αποτύχει να αναπτύσσει πλήρως τη φαντασία της, δεδομένου ότι υπάρχουν πραγματικά πολλοί τρόποι να προσφέρει κάτι το ξεχωριστό στους πελάτες της, ώστε να διατηρεί συνεχώς την ανταγωνιστική της θέση.

5. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Νέα Οικονομία είναι μια πραγματικότητα που επιβάλλει μια σειρά από αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση στη δουλειά των στελεχών. Οι νέοι ρυθμοί ανάπτυξης και οι μεταβολές στη στρατηγική των επιχειρήσεων με επίκεντρο την παγκοσμιοποιημένη οικονομική πραγματικότητα και το Ίντερνετ απαιτούν στελέχη με ειδικές γνώσεις και κατάρτιση.

Ο ερχομός της νέας χιλιετίας βρήκε τον κόσμο να διανύει την εποχή της κοινωνίας της πληροφόρησης. Σε αυτή την εποχή οι δομές της παραγωγής τίθενται σε αμφισβήτηση και τείνουν να αλλάξουν γρήγορα. Οι επιχειρήσεις όπως τις ξέραμε μέχρι σήμερα, δηλαδή συγκεντρωμένες στα μεγάλα αστικά κέντρα με κτίρια και εγκαταστάσεις, θα αλλάξουν δομή και μορφή τα επόμενα χρόνια.

Σε μεγάλο βαθμό η φυσική παρουσία των εργαζομένων δεν θα είναι απαραίτητη στη διαδικασία της παραγωγής. Μέχρι τώρα ο εργοδότης αγοράζει τη φυσική παρουσία των εργαζομένων, αύριο θα αγοράζει το αποτέλεσμα της εργασίας τους. Αυτή η πραγματικότητα σχετίζεται με τις Ευέλικτες Μορφές Απασχόλησης, την Τηλεεργασία, την part time εργασία κ.λπ.

Ο Τηλεεργαζόμενος είναι στο σπίτι του, δουλεύει στον Ηλεκτρονικό Υπολογιστή και μεταβιβάζει με την τηλεφωνική του γραμμή ή με άλλο δίκτυο τα αποτελέσματα της εργασίας στον εργοδότη.

Τα πιο συνηθισμένα επαγγέλματα που εφαρμόζουν σήμερα την Τηλεεργασία σε Ευρώπη και Αμερική είναι οι μεταφραστές, οι δημοσιογράφοι, οι λογιστές, οι συγγραφείς, οι πωλητές, οι διαφημιστές, οι σύμβουλοι επιχειρήσεων, οι σχεδιαστές, οι δακτυλογράφοι και μια σειρά από επαγγέλματα που αναδεικνύονται από τη χρήση νέων τεχνολογιών. Επιπρόσθετα το «ηλεκτρονικό επιχειρείν» και το «ηλεκτρονικό εμπόριο»

αποτελούν την πιο σοβαρή μεταβολή στον τρόπο που γίνονται οι συναλλαγές και οργανώνεται ο οικονομικός βίος.

Τα βιομηχανικά μοντέλα του παρελθόντος, που επικέντρωναν την επιχειρησιακή στρατηγική τους στη προσπάθεια συσσώρευσης κερδών, στα υψηλά ποσοστά επί των πωλήσεων και στην αύξηση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, δεν αποτελούν κύριους στρατηγικούς στόχους της ψηφιακής επιχείρησης. Είναι όπως η μοντέρνα αρχιτεκτονική που, για να πετύχει τις προσδοκίες της, πρέπει να χρησιμοποιήσει νέες κατασκευαστικές τεχνικές και νέα υλικά.

Τα βασικά στοιχεία των νέων επιχειρηματικών μοντέλων της Ηλεκτρονικής Επιχείρησης δεν συσχετίζουν την ύπαρξη της επιχείρησης με τον τόπο εγκατάστασής της, αλλά με τη δυνατότητα να επικοινωνεί με τον πελάτη και να διανέμει σε κάθε μέρος της γης και σε οποιαδήποτε ώρα το προϊόν που θα αγοραστεί ηλεκτρονικά.

Επιπρόσθετα, η επιχείρηση μέσα από το εμπορικό επικοινωνιακό πλέγμα του διαδικτύου καλείται να σχεδιάσει με τη συνεργασία του καταναλωτή τις υπηρεσίες και τα προϊόντα της. Πιο άμεσα παρά ποτέ ο ενεργός καταναλωτής μπορεί να παρέμβει και στο σχεδιασμό και στη σύσταση καθώς και στην τιμολόγηση των προϊόντων.

Εντοπίζεται εύκολα, επικοινωνεί άμεσα, εκφράζει τις απαιτήσεις του, παρουσιάζει το διαθέσιμο εισόδημα για ένα αυτοκίνητο πόλης, 2 εβδομάδες σε ελληνικά νησιά, και την προτίμησή του στις υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας.

Ποιος παραγωγός άραγε μπορεί να αγνοήσει αυτή την πραγματικότητα; Αυτή η πραγματικότητα δεν πρέπει να αγνοηθεί επίσης από κανένα στέλεχος που επιθυμεί να βελτιώσει την επιστημονική του κατάρτιση και να προχωρήσει στην καριέρα του.

Τα προηγούμενα δεν είναι εικόνες από το μέλλον, είναι πολύ κοντά μας

και ουσιαστικά προδιαγράφουν τη Νέα Οικονομία, την «Οικονομία της Γνώσης». Το ασφαλές συμπέρασμα είναι ότι οι νέοι καιροί επιβάλλουν αλλαγές στο περιεχόμενο της εργασίας στα παραδοσιακά επαγγέλματα, ενώ επιπρόσθετα δημιουργούνται νέα επαγγέλματα με επίκεντρο τη γνώση και την αξιολογική ευαισθησία, με κρίσιμες δεξιότητες την επικοινωνία και τη διαχείριση της πληροφορίας και με κριτήριο επιτυχίας την ατομική πρωτοβουλία.

Οι παραδοσιακές εργασιακές συνθήκες μεταβάλλονται και η εικόνα που έχουμε για πολλά επαγγέλματα και τις απαιτήσεις τους είναι πολλές φορές διαφορετική από τη σύγχρονη εργασιακή πραγματικότητα.

Τι είναι όμως αυτό που καθιστά αποτελεσματική την εκπαίδευση και ποιες είναι εκείνες οι δεξιότητες και γνώσεις που πρέπει να αποκτηθούν, ώστε το στέλεχος να είναι κατάλληλα προετοιμασμένο για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις σύνθετες ανάγκες της εργασίας του; Τα δεδομένα που συνθέτουν το προφίλ του επιτυχημένου στελέχους συνοψίζονται στα παρακάτω: Επιστημονική Κατάρτιση - Στρατηγική Σκέψη - Ικανότητα για Επικοινωνία - Ευαισθησία για τους Πελάτες - Διαχείριση Εργαλείων Πληροφορικής.

6. ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Οι εργαζόμενοι μιας επιχείρησης μιλάνε διαφορετικές "γλώσσες" σε διαφορετικά επίπεδα ή τμήματα της επιχείρησης. Η ηγεσία της επιχείρησης απασχολείται με οικονομικά μεγέθη, οι εργάτες με τα προϊόντα που φτιάχνουν, ενώ οι μάνατζερ στη μέση πρέπει να καταλαβαίνουν και τους δύο.

Η συμβουλή είναι: η ανάλυση και ο υπολογισμός του κόστους της ποιότητας όσον αφορά τα ηγετικά στελέχη και ο στατιστικός έλεγχος και η

προσαρμογή σε προδιαγραφές, όσον αφορά την παραγωγή και το εργατικό δυναμικό της, να είναι τέτοια ώστε το μάντζμεντ της ποιότητας να μπορεί να προσαρμοσθεί στις υπάρχουσες δομές της επιχείρησης.

Η επιδίωξη της ποιότητας μπορεί να επιτευχθεί σε δύο επίπεδα, πρώτον στην αποστολή της επιχείρησης να επιτύχει ένα προϊόν υψηλής ποιότητας και δεύτερον στην αποστολή των επί μέρους τμημάτων της να έχουν υψηλής ποιότητας παραγωγή.

Η επιδίωξη αυτή προβλέπει ένα αέναο σπирάλ δραστηριοτήτων που αρχίζει με έρευνα της αγοράς, ανάπτυξη προϊόντων, σχεδιασμό προϊόντων και της παραγωγής τους, προμήθειες υλικών, έλεγχο διαδικασιών παραγωγής και τελικού προϊόντος, και τελικά feedback από τους πελάτες, που οδηγεί σε ένα νέο επίπεδο έρευνας της αγοράς κ.ο.κ. Επειδή οι διαδικασίες αυτές δεν είναι απομονωμένες μεταξύ τους απαιτείται κάποιο παν-εταιρικό μάντζμεντ της ποιότητας. Η ηγεσία της επιχείρησης πρέπει να είναι ενεργά αναμεμιγμένη.

Το 80% των προβλημάτων ποιότητας οφείλονται στους μάντζερ μιας επιχείρησης, που είναι και οι υπεύθυνοι για την επίλυση τους.

Για την επίλυση των προβλημάτων ποιότητας προτείνεται η ξακουστή "Τριλογία Ποιότητας":

- α) σχεδιασμός ποιότητας δηλ. η προετοιμασία για την επίτευξη στόχων.
- β) έλεγχος ποιότητας, δηλ. η διαδικασία επίτευξης συγκεκριμένων στόχων ποιότητας κατά τη λειτουργία της επιχείρησης.
- γ) βελτίωση της ποιότητας, δηλ. επίτευξη συνεχώς υψηλότερων επιδόσεων

Με βάση τις παρατηρήσεις σε πολλές επιχειρήσεις, πιστεύεται ότι ο δεύτερος τομέας είναι συνήθως αυτός που τραβάει την προσοχή των πιο πολλών επιχειρήσεων, αλλά οι δύο άλλοι, και ιδιαίτερα ο τρίτος, αμελούνται.

Το τελευταίο μέρος της τριλογίας είναι το πιο σπουδαίο και δίνεται η συμβουλή η βελτίωση αυτή να γίνεται συνήθεια σε μια επιχείρηση, κατά το δυνατότερο δυνατό πάνω σε συγκεκριμένα προβλήματα σε ετήσια βάση. Χρειάζεται να διαλέγει κανείς κάποια περιοχή με χρόνια προβλήματα, να πείθει τους γύρω του ότι χρειάζεται κάποια σημαντική λύση, να αναλύει τις εναλλακτικές λύσεις και να βρίσκει και να εφαρμόζει μία από αυτές, με συνεχή έλεγχο των αποτελεσμάτων και της προόδου τους.

Διαπιστώθηκε μέσα από πολλές έρευνες ότι πολλές Ιαπωνικές επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τα ίδια υλικά, την ίδια τεχνολογία, τις ίδιες διαδικασίες όπως Αμερικανικές έχουν πολύ υψηλότερα επίπεδα ποιότητας και παραγωγικότητας και η ευθύνη επιρρίφθηκε στην ηγεσία των Αμερικανικών επιχειρήσεων. Τα προγράμματα τρομακτικής βελτίωσης των Ιαπωνικών επιχειρήσεων υποστηρίχθηκαν από μαζικά προγράμματα εκπαίδευσης του προσωπικού και πρωτοβουλία και άμεση ανάμιξη της ηγεσίας τους.

Στην Ελλάδα, που η ποιότητα έχει γίνει συνώνυμη με κάποια πιστοποίηση ISO έχουμε ακόμα πολύ δρόμο μπροστά μας. Ας δούμε δύο περιπτώσεις κακής ποιότητας.

Μια βιομηχανία κατασκευής φορτηγών ανακάλυψε ότι οι καμπίνες ορισμένων φορτηγών είχαν ελαττώματα και όταν έβρεχε το νερό της βροχής έμπαινε στην καμπίνα. Τα σημεία διαρροών δεν ήταν τα ίδια σε όλα τα φορτηγά. Έτσι δεν ήταν εύκολο να προσδιορισθούν οι κατάλληλες αλλαγές στο σχεδιασμό της καμπίνας. Μια ανάλυση των σημείων αυτών όμως έδειξε ότι τρία από αυτά δημιουργούσαν 90% των προβλημάτων. Έτσι αποφασίσθηκε ο ανασχεδιασμός των σημείων αυτών μόνο.

Σε μία άλλη περίπτωση, μια αυτοκινητοβιομηχανία διαπίστωσε ότι πολλά από τα καινούργια αυτοκίνητα της δεν είχαν ζυγοσταθμισμένους τροχούς. Το πρόβλημα δεν ήταν στη συναρμολόγηση του συστήματος των τροχών, όπως ήταν η αρχική υποψία, αλλά στον εξοπλισμό ελέγχου της ζυγοστάθμισης και την αξιοπιστία του. Σε συνεργασία με τον κατασκευαστή του σχετικού μηχανήματος εξαλείφθηκαν τα σχετικά προβλήματα.

Οι επιτυχημένες επιχειρήσεις αφιερώνουν πολλή προσπάθεια στην επίλυση χιλιάδων μικρών προβλημάτων από τους εργαζόμενους, αλλά και στα λίγα ζωτικά προβλήματα που απαιτούν παρέμβαση της ηγεσίας τους. Οι παραινέσεις τύπου "φτιάξτε το καλά από την αρχή" που υπάρχουν σε πολλούς τόπους εργασίας είναι αρκετά προσβλητικές για τους εργαζόμενους, ειδικά όταν ένα μικρό μόνο ποσοστό των προβλημάτων ποιότητας (σχεδόν 15%) οφείλεται στη δουλειά τους.

7. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Τα τελευταία χρόνια, η χώρα μας πέτυχε ένα μεγάλο στόχο. Την ένταξη της στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση που έχει καταστήσει την ελληνική οικονομία πιο ισχυρή και πιο ανθεκτική στις διεθνείς πιέσεις και διακυμάνσεις, δημιουργώντας ταυτόχρονα ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον και ευνοϊκότερες συνθήκες για την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη.

Σήμερα, είναι πια κοινά αποδεκτό ότι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της ελληνικής οικονομίας και η σύγκλιση της με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες αποτελούν τα κεντρικά θέματα της οικονομικής και της αναπτυξιακής μας πολιτικής, που συνδέονται με την ευρωπαϊκή προσπάθεια για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης με κοινωνική συνοχή, πλήρη απασχόληση, περιφερειακή σύγκλιση και σεβασμό στο περιβάλλον .

Το πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» (ΕΠΑΝ) του Υπουργείου Ανάπτυξης καθώς και άλλα προγράμματα του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΠΕΠ, Αγροτική Ανάπτυξη, Αλιεία, LEADER+, Κοινωνία της Πληροφορίας, Ανθρώπινο Δυναμικό, Υποδομές κλπ) σε συνδυασμό με τις ενισχύσεις του Αναπτυξιακού Νόμου που τώρα αναθεωρείται συγκροτούν μια μεγάλη κρατική παρέμβαση που κινητοποιεί πρωτοφανείς, για τα ελληνικά δεδομένα, πόρους προκειμένου να αυξηθούν οι παραγωγικές ικανότητες της ελληνικής οικονομίας και να βελτιωθεί η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

Αυτό επιδιώκεται μέσω ειδικά σχεδιασμένων δράσεων στους ακόλουθους άξονες προτεραιότητας:

- ενίσχυση και διεύρυνση της επιχειρηματικότητας με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.
- προώθηση του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και της καινοτομίας υφιστάμενων επιχειρήσεων.
- αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και δημιουργία νέων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης.
- βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Μέσω των δράσεων αυτών οι ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά και οι φορείς του δημόσιου τομέα μπορούν να αποκτήσουν τα εφόδια που θα τους δίνουν τη δυνατότητα να βελτιώνουν συνεχώς τις υποδομές τους και την ποιότητα των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, να αξιοποιούν τις δυνατότητες που τους προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες, να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους τόσο σε παραδοσιακούς κλάδους όσο και σε νέους τομείς, νέα προϊόντα και νέες αγορές και να αναπτύσσουν δίκτυα συνεργασίας.

Το ΕΠΑΝ δίνει σαφή προτεραιότητα στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των μικρότερων επιχειρήσεων, τόσο με την παροχή άμεσων χρηματοδοτήσεων όσο και με την αναβάθμιση των υποδομών και την ενίσχυση των εργαλείων πολιτικής στους τομείς της απλούστευσης και βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Οι δράσεις και οι χρηματοδοτήσεις του ΕΠΑΝ ενισχύουν ιδιαίτερα την περιφερειακή ανάπτυξη και σύγκλιση. Για το σκοπό αυτό γίνεται μια συστηματική προσπάθεια ώστε οι πόροι και τα μέσα να φθάσουν σε όλες τις ελληνικές περιφέρειες. Ήδη, πάνω από το 70% των προτάσεων και το 75% του συνολικού προϋπολογισμού των προκηρύξεων της α' δέσμης κατευθύνθηκαν σε επιχειρήσεις εκτός Αττικής.

Στο πλαίσιο αυτό, έχουν δημιουργηθεί νέοι φορείς επιτόπιας υποστήριξης των επιχειρήσεων σε όλη την Ελλάδα (Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών, Κέντρα Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης, Εκπαιδευτικές Κοινοπραξίες του «Δικτυωθείτε»). Η διάθεση από το ΕΠΑΝ ενός σημαντικού ποσού για τη λειτουργία των οριζόντιων αυτών δομών προσβλέπει στη δημιουργία βιώσιμων σχημάτων-εργαλείων στήριξης της τοπικής ανάπτυξης σε μακροπρόθεσμη βάση και όχι φορέων μιας χρήσης απλά και μόνο για να απορροφηθούν οι πόροι. Η συμμετοχή των τοπικών επιχειρηματικών και αναπτυξιακών φορέων (Επιμελητηρίων, Πανεπιστημίων, Αναπτυξιακών Εταιριών, Συνδέσμων Επιχειρηματιών κλπ) στη δημιουργία αυτών των δομών, αποτελεί εγγύηση για την επίτευξη των στόχων τους.

Πολλοί μιλούν γενικώς για καθυστερήσεις στην υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών. Αυτό όμως που πραγματικά «μετράει» σήμερα είναι το πόσα έργα και επενδύσεις έχουν ξεκινήσει και ποιο είναι το ύψος των πόρων που απομένει για πρόσθετες χρηματοδοτήσεις.

Για παράδειγμα, στο ΕΠΑΝ τα 2/3 των συνολικών πόρων κατευθύνονται σε επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα. Μετά την ολοκλήρωση των 40 πρώτων προκηρύξεων, το 70% των πόρων έχει ήδη κατανεμηθεί σε 9.000 συγκεκριμένες επιχειρήσεις, κατά 80% μικρομεσαίες. Το υπόλοιπο μάλιστα καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από τις εν εξελίξει προκηρύξεις προκειμένου να ενισχυθούν τόσο οι υφιστάμενες επιχειρήσεις για να εισάγουν

νέα τεχνολογία και καινοτομίες όσο και η δημιουργία νέων επιχειρήσεων στο πλαίσιο της πολιτικής για ενθάρρυνση και διεύρυνση της επιχειρηματικότητας.

Επειδή λοιπόν οι πόροι με την έννοια αυτή εξαντλούνται θα πρέπει οι επιχειρήσεις να σπεύσουν τώρα να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες προκειμένου να υλοποιήσουν τα επενδυτικά τους σχέδια και να βελτιώσουν την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητά τους.

Παράλληλα, προχωράει η προετοιμασία και η εκτέλεση των παραγωγικών υποδομών, των ενεργειακών δικτύων και των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας που καλύπτουν το υπόλοιπο 1/3 του ΕΠΑΝ.

Στη φάση επομένως που βρισκόμαστε, δεν αρκεί ένα και μοναδικό κριτήριο, αυτό της απορρόφησης, για την αποτίμηση της πορείας υλοποίησης ενός προγράμματος. Στο Γ' ΚΠΣ δεν κάνουμε σήμερα "ταμείο", όπως κάνουμε για το Β' ΚΠΣ και είναι δεδομένο ότι η επίτευξη ήδη των ενδιάμεσων στόχων αποκλείει την απώλεια κοινοτικών πόρων.

Άλλωστε, δεν θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε μοιράζοντας χρήματα χωρίς σχεδιασμό, οργάνωση και έλεγχο, χωρίς διάχυση της πληροφόρησης στους ωφελούμενους, χωρίς διαφάνεια στις διαδικασίες.

Αυτά που προηγούνται είναι:

- Ø Να προσαρμοζόμαστε γρήγορα στους νέους, πολύ πιο δύσκολους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μόνο όποιος συνειδητοποιεί τις αλλαγές που έχουν μεσολαβήσει και την αυστηρότητα σε θέματα διαφάνειας και ποιότητας μπορεί να είναι πραγματικά αποτελεσματικός.

Γι' αυτό η Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠΑΝ έχει έγκαιρα οργανωθεί και στελεχωθεί με ειδικά εκπαιδευμένα στελέχη του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και εφαρμόζει διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας που έχουν πιστοποιηθεί κατά ISO 9000 από διεθνή οίκο.

- Ø Να σχεδιάζουμε και να προετοιμάζουμε τις παρεμβάσεις ώστε να διασφαλίζουμε υψηλή ποιότητα, ολοκληρωμένα και λειτουργικά έργα και θετικές αναπτυξιακές επιπτώσεις, χωρίς κινδύνους υπερβάσεων και κακοτεχνιών, χωρίς προβλήματα στους επακόλουθους πολλαπλούς ελέγχους. Το 60% του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΠΑΝ που έχει μέχρι σήμερα δεσμευτεί σε έργα και δράσεις έπρεπε να περάσει πριν, από συστηματικό έλεγχο και αξιολόγηση των προδιαγραφών, της σκοπιμότητας, της ωριμότητας και της συμβατότητας τους με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο.
- Ø Να επιλύουμε έγκαιρα όλα τα θέματα στα επιμέρους στάδια υλοποίησης (έγκριση- προκήρυξη- αξιολόγηση προτάσεων- υπογραφή συμβάσεων- άδεια εκτέλεσης εργασιών- πληρωμές) ξεπερνώντας τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις. Πάνω από το 50% του προϋπολογισμού του ΕΠΑΝ έχει ήδη προκηρυχθεί από τους Φορείς Υλοποίησής τους και το 32% καλύπτεται με συμβασιοποιημένα έργα και επενδύσεις.
- Ø Να ενημερώνουμε συστηματικά και να κινητοποιούμε τις επιχειρήσεις σε όλη την Ελλάδα. Τα συνολικά στοιχεία από τη μέχρι σήμερα ανταπόκριση στις διάφορες προκηρύξεις του ΕΠΑΝ είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά. Στη πρώτη δέσμη 40 προκηρύξεων είχαμε την υποβολή 17.750 προτάσεων επιχειρήσεων. Επιπλέον, 8.500 μικρές επιχειρήσεις με προσωπικό μέχρι 10 εργαζόμενους έχουν εκπαιδευθεί δωρεάν στους χώρους τους από 16 επιλεγμένους φορείς σε όλη την Ελλάδα για την εξοικείωση τους με το ηλεκτρονικό επιχειρείν.
- Ø Να θωρακίζουμε το σύστημα με θεσμικά μέτρα που κατοχυρώνουν τη διαφάνεια και την αξιοπιστία. Η αξιολόγηση των προτάσεων στο ΕΠΑΝ γίνεται με ειδικούς αξιολογητές που κληρώνονται από Μητρώα Αξιολογητών. Παράλληλα, λειτουργούν Γνωμοδοτικές Επιτροπές και Όργανα Εποπτείας. Επιδιώκεται η συνεχής απλοποίηση των οδηγών και των εντύπων και η μείωση του χρόνου αξιολόγησης των προτάσεων.
- Ø Να αξιολογούμε συνεχώς τα αποτελέσματα και να αξιοποιούμε την εμπειρία από την εφαρμογή του προγράμματος, στις προβλεπόμενες

διαδικασίες αναθεώρησης του, σε συνεννόηση και διάλογο με τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους τόσο στα θεσμοθετημένα όργανα, όσο και σε ειδικές περιφερειακές και τομεακές συναντήσεις.

Μόνο αν κάνουμε όλα αυτά μπορούμε να διασφαλίσουμε την επιτυχή αξιοποίηση των πόρων και τα θετικά αποτελέσματα που επιδιώκουμε στην ανταγωνιστικότητα, στην απασχόληση, στο εισόδημα, στην περιφερειακή σύγκλιση και στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου το ΕΠΑΝ χρηματοδοτεί ήδη 320 προτάσεις επιχειρήσεων, υφιστάμενων αλλά και νέων συνολικού προϋπολογισμού 215 εκ. Ευρώ.

Ιδιαίτερα σημαντικές για την επόμενη περίοδο δράσεις του ΕΠΑΝ είναι:

- Η σύσταση και λειτουργία του Ταμείου Εγγυοδοσίας: Το Υπουργείο Ανάπτυξης δρομολόγησε τις απαραίτητες ενέργειες (νομοθέτηση, ορισμός ΔΣ, καταβολή μετοχικού κεφαλαίου, κανονισμός παροχής εγγυήσεων, κανονισμός λειτουργίας κλπ) για το ξεκίνημα της λειτουργίας του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ) και την δραστηριοποίησή του στην παροχή εγγυήσεων μέχρι το τέλος του έτους.

Το μετοχικό κεφάλαιο του Ταμείου ύψους 100 εκ.€ προέρχεται εξ ολοκλήρου από το ΕΠΑΝ, το δε ύψος των παρεχομένων εγγυήσεων μπορεί να φθάσει έως το 10πλάσιο του μετοχικού του κεφαλαίου. Η παρεχόμενη από το Ταμείο εγγύηση θα κυμαίνεται μεταξύ 40% και 70% του ύψους των δανείων. Από τη λειτουργία του Ταμείου αναμένεται η αποτελεσματική αντιμετώπιση του χρόνιου προβλήματος πρόσβασης των ελληνικών μικρών επιχειρήσεων (μέχρι 30 άτομα) σε τραπεζικό δανεισμό.

- Οι επιχειρηματικές συνεργασίες και δικτύώσεις: Πολύ σημαντικές δράσεις ως προς τις επιπτώσεις τους στην ανταγωνιστική λειτουργία των ελληνικών επιχειρήσεων αφορούν την προώθηση της δικτύωσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Οι προτάσεις επιχειρηματικής συνεργασίας και δικτύωσης περιλαμβάνουν ολοκληρωμένα σχέδια για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, στους οποίους θα δεσμεύονται οι επιχειρήσεις και θα οδηγούν σε συγκεκριμένο επιχειρησιακό αποτέλεσμα στο παραγωγικό, εμπορικό ή περιβαλλοντικό τομέα.

Οι δικτύώσεις είναι το μέσο για την καλλιέργεια στη χώρα μας πνεύματος μόνιμης συνεργασίας των επιχειρήσεων γύρω από ολοκληρωμένες προτάσεις διαμόρφωσης τοπικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος ιδιαίτερα στην περιφέρεια.

Στις προτάσεις για τη δικτύωση μπορούν να συμμετέχουν μεταποιητικές ΜΜΕ συνεργαζόμενες με επιχειρήσεις του τομέα του εμπορίου και των υπηρεσιών. Παράλληλα, εξετάζονται νέες προτάσεις για την ενίσχυση δικτύων στους χώρους των εμπορικών και των τουριστικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

- Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας σε ειδικές ομάδες πληθυσμού: Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση δύο κύκλων προκηρύξεων για την ενίσχυση επενδύσεων νέων και γυναικών στους τομείς της μεταποίησης, του τουρισμού, του εμπορίου και των υπηρεσιών και ενός κύκλου για τα άτομα με αναπηρία στους οποίους υποβλήθηκαν περίπου 4.000 προτάσεις, προετοιμάζεται ένας νέος κύκλος προκηρύξεων. Με τα προγράμματα αυτά επιδιώκεται η ενθάρρυνση και διεύρυνση της επιχειρηματικότητας δίνοντας ταυτόχρονα λύσεις στα αυξημένα προβλήματα απασχόλησης ειδικών ομάδων του πληθυσμού.

- Τα νέα προγράμματα Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης: Βρίσκονται σε εξέλιξη οι ανοικτοί διαγωνισμοί για την επιλογή προτάσεων ίδρυσης Επιστημονικών και Τεχνολογικών Πάρκων και Θερμοκοιτίδων Επιχειρήσεων στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΛΕΥΘΩ και ίδρυσης επιχειρήσεων νέας γνώσης (spin off) στο πλαίσιο του προγράμματος ΠΡΑΞΕ.

Με την υλοποίηση των προγραμμάτων ΕΛΕΥΘΩ και ΠΡΑΞΕ γίνεται πραγματικότητα η πολιτική του Υπουργείου Ανάπτυξης για ανάπτυξη της καινοτομίας μέσω παροχής πολλαπλής υποστήριξης σε επιχειρήσεις έντασης γνώσης. Με τα προγράμματα αυτά επιτυγχάνεται η ανάπτυξη του αναγκαίου περιβάλλοντος, διοικητικού και χρηματοδοτικού, για την προώθηση και υποστήριξη της βιώσιμης καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα και τη σταδιακή οικοδόμηση περιφερειακών πόλων καινοτομίας στη χώρα μας.

- Η συνέχιση των χρηματοδοτήσεων μέσω ειδικών προγραμμάτων ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων όπως είναι: η αναβάθμιση τουριστικών καταλυμάτων και τουριστικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τα επιχειρηματικά σχέδια μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων μέχρι 50 ατόμων, για αναδιοργάνωση και αγορά σύγχρονου εξοπλισμού, ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων μέχρι 250 ατόμων, η εισαγωγή συστημάτων διασφάλισης ποιότητας σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις όλων των τομέων (ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΕΙΤΕ), οι επενδύσεις και τα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και συμπαραγωγής ηλεκτρισμού-θερμότητας καθώς και τα προγράμματα κατάρτισης και αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού.

Ωστόσο, το ΕΠΑΝ δεν περιορίζεται στην χρηματοδότηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Προβλέπει, συγχρόνως, τη δημιουργία ενός εκτεταμένου δικτύου επιχειρηματικών υποδομών σε ολόκληρη την επικράτεια, ανάπτυξη νέων χρηματοπιστωτικών οργανισμών για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τεχνολογικών πάρκων, ερευνητικών κέντρων, επέκταση των

ενεργειακών δικτύων, ολοκλήρωση του Εθνικού Συστήματος Ποιότητας, καθώς και τη δημιουργία σύγχρονων δομών ενημέρωσης, υποστήριξης και διευκόλυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με τους κανονισμούς του Γ' ΚΠΣ, το 2003 αποτελεί έτος αξιολόγησης του προγράμματος, δηλαδή αποτίμησης της μέχρι σήμερα πορείας εφαρμογής του, εξαγωγής συμπερασμάτων και διαμόρφωσης προτάσεων για ενδεχόμενες τροποποιήσεις του, προκειμένου οι δράσεις του να προσαρμοστούν στις σημερινές συνθήκες και στα νέα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα αλλά και στα γενικότερα θέματα που αφορούν στις πολιτικές και τις εξελίξεις στα θέματα της ανταγωνιστικότητας, της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠΑΝ αλλά και των επιτροπών και συμβουλίων διαλόγου που έχει συστήσει το Υπουργείο Ανάπτυξης, όπου εκπροσωπούνται όλοι οι φορείς προγραμματισμού, διαχείρισης και ελέγχου αλλά και οι κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι σε ένα πλαίσιο συνεργασίας, συμμετοχής και ευθύνης γύρω από τα θέματα αξιολόγησης, αναθεώρησης και εφαρμογής του προγράμματος.

Η πολιτική της επιχείρησης χρηματοδοτείται επίσης και από διάφορες κοινοτικές πηγές. Η κυριότερη απ' αυτές είναι το πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματικότητα για την περίοδο 2001-2005. Οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την καινοτομία στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό από το πρόγραμμα υπέρ της καινοτομίας. Άλλες πηγές χρηματοδότησης, οι οποίες προορίζονται πιο άμεσα για τις επιχειρήσεις, περιλαμβάνουν τα διαρθρωτικά ταμεία και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ). Η ΕΤΕ στηρίζει έργα και χορηγεί δάνεια μέσω χρηματοδοτικών μεσαζόντων που εργάζονται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα περιλαμβάνουν προγράμματα κατάρτισης, προώθηση της πρόσβασης σε νέες αγορές, βελτίωση της ποιότητας, προστασία του περιβάλλοντος, προώθηση της συνεργασίας, κ.λπ.

Υπάρχουν, επίσης, και άλλες πηγές χρηματοδότησης όπως οι Business Angels. Πρόκειται για ειδικούς επενδυτές, συχνά επιχειρηματίες, παλαιούς επιχειρηματίες ή διευθυντικά στελέχη που κατέχουν μια τομεακή εμπειρογνωμοσύνη και έχουν κάποιες οικονομικές δυνατότητες. Αυτοί μπορούν να υποστηρίξουν τους δημιουργούς επιχειρήσεων ή νέες ΜΜΕ, ώστε να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα του ανεπίσημου τμήματος του κεφαλαίου του υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου.

Οι ΜΜΕ μπορούν επίσης να επωφεληθούν της βοήθειας για χρηματοδοτήσεις, χάρη στα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ. Σε συνάρτηση με την ειδικότητά του, καθένα από τα τέσσερα διαφορετικά ταμεία μπορεί να χρηματοδοτήσει ορισμένους τύπους σχεδίων

Για τις ΜΜΕ, δύο ταμεία είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα:

- Το ευρωπαϊκό ταμείο περιφερειακής ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) υποστηρίζει κυρίως τις παραγωγικές επενδύσεις, τις υποδομές και την ανάπτυξη των ΜΜΕ,
- Το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο (ΕΚΤ) υποστηρίζει την προώθηση της απασχόλησης (συστήματα εκπαίδευσης, επαγγελματική κατάρτιση, ενισχύσεις για πρόσληψη).

8. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Οι επιχειρήσεις δεν λειτουργούν στο κενό. Δραστηριοποιούνται μέσα σε μια συγκεκριμένη οικονομία και κοινωνία, μέσα σ' ένα περιβάλλον το οποίο καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και την ικανότητα τους να ανταποκριθούν με επάρκεια στον ανταγωνισμό, πραγματοποιώντας τις αλλαγές που απαιτούνται. Όμως, στην Ελλάδα σήμερα οι συνθήκες που επικρατούν όχι μόνο δεν ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις, αλλά αντίθετα θέτουν σοβαρούς φραγμούς στην προσπάθεια που καταβάλλουν για να εκσυγχρονισθούν. Είναι ευθύνη της πολιτικής αλλά και των κοινωνικών εταίρων να αλλάξουν αυτές τις συνθήκες.

Το επιχειρηματικό περιβάλλον διαμορφώνεται υπό την επιρροή ενός μεγάλου πλήθους παραγόντων, οι οποίοι συνδέονται με την

ανταγωνιστικότητα. Γι' αυτό και δεν υπάρχει μια μοναδική λύση στο πρόβλημα, μια συνταγή που εφαρμοζόμενη μπορεί να δώσει την απάντηση.

Εκείνο που χρειάζεται είναι μια βαθιά αλλαγή του αποσπασματικού τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζεται έως σήμερα το μεγάλο ζήτημα της ανταγωνιστικότητας. Μια πολιτική, που θέτει τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας υψηλά στην κλίμακα των προτεραιοτήτων της, οφείλει να συνεκτιμά όλους τους παράγοντες που την επηρεάζουν και να εξετάζει τις επιμέρους αποφάσεις της σε όλους τους τομείς, με βάση τις πιθανές επιπτώσεις τους σ' αυτήν.

Δεν αρκεί δηλαδή να λαμβάνονται μέτρα για την ενίσχυση π.χ. των εξαγωγών, όταν ταυτόχρονα εφαρμόζονται και πολιτικές που έχουν μεν άλλες επιδιώξεις και στόχους, αλλά και σοβαρές παρενέργειες στην ανταγωνιστικότητα. Οι κυριότερες περιοχές, όπου οι παρενέργειες αυτές εμφανίζονται με οξύτητα, είναι:

- Το κόστος παραγωγής που επηρεάζεται από μια σειρά αποφάσεων, για μισθούς, κοινωνική ασφάλιση, επιτόκια, χρηματοδότηση, ισοτιμίες.
- Το κόστος των κανονιστικών διαδικασιών που προκύπτει από τη συσσώρευση άχρηστων κανόνων που επιβαρύνουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων.
- Το κόστος της ανεπαρκούς υποδομής, που δημιουργείται τόσο από τη χαμηλή ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών όσο και από τις μεγάλες καθυστερήσεις που δημιουργεί η ανεπάρκεια αυτή.
- Η λειτουργία της αγοράς εργασίας, που λόγω των ακαμψιών που την χαρακτηρίζουν, επιβαρύνει ακόμη περισσότερο το κόστος.

Τα τελευταία χρόνια έχει επιρριφθεί στη συναλλαγματική πολιτική δυσανάλογο βάρος και ευθύνη για την αποκατάσταση μακροοικονομικής σταθερότητας, επειδή υστερεί σημαντικά η οικονομική πολιτική στους λοιπούς καίριους τομείς της, δηλαδή τον δημοσιονομικό, εισοδηματικό και διαρθρωτικό.

Έτσι, επειδή το Κράτος αδυνατεί να αλλάξει τους δικούς του όρους λειτουργίας, μεταθέτει - μέσω της συναλλαγματικής πολιτικής - το κόστος προσαρμογής της οικονομίας στον Ιδιωτικό τομέα, όπου εργαζόμενοι και επιχειρήσεις υφίστανται τις συνέπειες από τη συνεχιζόμενη απώλεια ανταγωνιστικότητας.

Η συναλλαγματική πολιτική δεν μπορεί να υποκαταστήσει τα οφέλη επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας που στηρίζονται στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας. Αλλά και αντίστροφα, η όποια βελτίωση της παραγωγικότητας στην επιχείρηση, που είναι απαραίτητη για την επιβίωση της στον διεθνή στίβο, δεν πρέπει να εξουδετερώνεται από ανατιμήσεις του νομίσματος που δεν αντανakλούν τις πραγματικές συνθήκες κόστους.

Η επί μακρόν διατήρηση συναλλαγματικών ισοτιμιών, που δεν αντισταθμίζουν τις δυσμενείς τάσεις του μέσου εθνικού συγκριτικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος, συνεπάγεται σώρευση απωλειών ανταγωνιστικότητας, που τελικά αποβαίνουν σε βάρος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, της εγχώριας παραγωγής και της απασχόλησης.

Από την άλλη πλευρά, βεβαίως, συνεχείς ή περιοδικές προς τα κάτω προσαρμογές της ισοτιμίας δεν θεραπεύουν κατά τρόπο μόνιμο τις απώλειες ανταγωνιστικότητας, οι οποίες οφείλονται στις βασικές αδυναμίες του Κράτους και στην ανεπαρκή προώθηση της παραγωγικότητας και της ποιότητας. Αντίθετα, μπορεί να οδηγήσουν σε αναζωπύρωση του πληθωρισμού και σε αποσταθεροποίηση της οικονομίας, εάν δεν προηγηθεί η δημοσιονομική εξυγίανση.

Τα περιθώρια επιλογών της συναλλαγματικής πολιτικής στενεύουν ακόμη περισσότερο, καθώς πλησιάζει η ημερομηνία έναρξης του τελικού

σταδίου της ΟΝΕ. Ο μακροχρόνιος σχεδιασμός της συναλλαγματικής πολιτικής πρέπει, συνεπώς, να στηρίζεται στο δεδομένο ότι η εξωτερική ισοτιμία θα παύσει να αποτελεί διαθέσιμο εργαλείο εθνικής οικονομικής πολιτικής, ακόμη και για χώρες που δεν θα ανήκουν στον αρχικό πυρήνα της Νομισματικής Ένωσης.

Ο αντιπληθωριστικός προσανατολισμός της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής αποτελεί πρωταρχικό καθήκον και ευθύνη της Κεντρικής τράπεζας. Για να μην τροχοπεδεί, όμως, την εξωστρέφεια και ανάπτυξη της οικονομίας, η συναλλαγματική πολιτική πρέπει να αποτελεί συστατικό μέρος ενός ολοκληρωμένου, εσωτερικά συνεπούς και συμμετρικά υλοποιούμενου μίγματος συνολικής οικονομικής πολιτικής.

Το μίγμα αυτό πρέπει να δώσει την απαιτούμενη μεγαλύτερη έμφαση στις δημοσιονομικές και διαρθρωτικές προσαρμογές του κράτους και στα ελλείμματα του ευρύτερου Δημόσιου τομέα.

Είναι βέβαιο ότι, υπό την προϋπόθεση αυτή, υπάρχουν ικανά περιθώρια για μια συναλλαγματική πολιτική που δεν θα επιβαρύνει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και δεν θα συμπιέζει τους ρυθμούς της παραγωγής και της απασχόλησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την Ευρωπαϊκή Ένωση και κυρίως μετά την εισαγωγή του ευρώ και την χρήση του από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στοιχείο αναγκαίο και απαραίτητο για την ολοκλήρωση) είναι εύκολα αναγνωρίσιμο ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε οποιαδήποτε αγορά οξύνθηκε.

Πλέον, μπορούμε να πούμε ότι με την τελική φάση της ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος υπάρχει μια 'νοητή' κατάργηση των τοπικών (εθνικών σ' αυτή την περίπτωση) αγορών και ουσιαστικά θα πρέπει να αναφερόμαστε και να αντιμετωπίζουμε το φαινόμενο μιας ενιαίας αγοράς.

Είναι, εξάλλου γεγονός ότι ο καταναλωτής, (είτε σαν άτομο είτε σαν επιχείρηση) μπορεί πλέον με ίδια βάση νομισματική να συγκρίνει, να εκτιμήσει και τελικά να αποφασίσει μέσα από μια ευρύτερη αγορά χωρίς περιορισμούς. Αυτόματα καταλαβαίνουμε, ότι οι επιχειρήσεις που παράγουν και προσφέρουν προϊόντα ή υπηρεσίες έχουν πλέον να ανταγωνιστούν όχι μόνο τις 'εθνικές' επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ίδιο κλάδο, αλλά αντίστοιχα και τις ομοειδής ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Ένα απλό παράδειγμα είναι τα ξενοδοχεία. Πλέον ο καταναλωτής κάθε χώρας μπορεί να συγκρίνει τις τιμές διαφορετικών ξενοδοχείων σε διάφορες χώρες με την ίδια μονάδα (ευρώ) και να επιλέξει ευκολότερα αυτό που θεωρεί ότι ικανοποιεί καλύτερα την 'ανάγκη' του. Ας σκεφτούμε όμως, ότι ένα ελληνικό ξενοδοχείο παλιότερα είχε να ανταγωνιστεί μόνο τα υπόλοιπα ξενοδοχεία της χώρας, ενώ τώρα θα πρέπει η υπηρεσία που προσφέρει ποιοτικά και τιμολογιακά να ανταγωνίζεται παρόμοια ξενοδοχεία του εξωτερικού.

Το παραπάνω παράδειγμα είναι απλοϊκό, μας δίνει όμως μια εικόνα του τρόπου λειτουργίας της αγοράς. Εάν σκεφτούμε ότι η αγορά στο σύνολο της

λειτουργεί με παρόμοιο τρόπο εύκολα αντιλαμβανόμαστε ότι ο ανταγωνισμός οξύνεται τραγικά. Η υιοθέτηση του ευρώ ανέδειξε ανάγλυφα αυτού του είδους τα προβλήματα τα οποία στη γενική τους μορφή φάνηκαν μέσω της εξέτασης του ισοζυγίου των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

Η ελληνική αγορά είναι φυσιολογικό ότι και αυτή εφόσον αποτελεί μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα επηρεαστεί από τις νέες αυτές εξελίξεις. Η εισαγωγή και υιοθέτηση του ευρώ έχει και εδώ τις επιπτώσεις του (θετικές και αρνητικές).

Ωστόσο, αυτό που θα πρέπει να αντιληφθούμε είναι η ιδιομορφία που έχει η ελληνική αγορά και τα χαρακτηριστικά των περισσότερων επιχειρήσεων που την απαρτίζουν.

Είναι γεγονός ότι η πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων έχουν μικρό ή μεσαίο μέγεθος, είναι οικογενειακού τύπου επιχειρήσεις χωρίς εξειδικευμένου στελέχη και με 'συντηρητικό' τρόπο διοίκησης και το κυριότερο με περιορισμένα χρηματικά κεφάλαια.

Όλα τα παραπάνω, αποτελούν 'εμπόδιο' και δυσκολίες που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να εξασφαλιστεί η επιβίωση τους στο νέο πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Μιλώντας πλέον για αύξηση της ανταγωνιστικότητας, ουσιαστικά εννοούμε την ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος ή υπηρεσίας στην καλύτερη δυνατή τιμή, στο χαμηλότερο δυνατό κόστος και με ευρωπαϊκά μέτρα σύγκρισης και όχι εθνικά.

Είναι σαφές λοιπόν, ότι εάν οι ελληνικές επιχειρήσεις φιλοδοξούν να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν θα πρέπει να εξελιχθούν και να εκσυγχρονιστούν σε όλα τα επίπεδα.

Τα νέα δεδομένα που θέτει η ενιαία αγορά απαιτούν από τις ελληνικές επιχειρήσεις προσαρμογή στα νέα δεδομένα έτσι ώστε να φτάσουν στα ίδια επίπεδα με τις ευρωπαϊκές ομοειδής επιχειρήσεις.

Είναι λοιπόν αναγκαία : 1) η εξεύρεση νέων τρόπων παραγωγής που θα προσφέρουν καλύτερα και φθηνότερα προϊόντα, 2) η αλλαγή του τρόπου διοίκησης με κριτήρια μόνο επιχειρηματικά και 3) ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε την μεγάλη σημασίας δύο φορέων : 1) των πιστωτικών οργανισμών και 2) του κράτους.

Όπως αρχικά τονίσαμε, η πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων είναι μικρού τύπου με περιορισμένα χρηματικά κεφάλαια. Οι τράπεζες, εάν θέλουν να βοηθήσουν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, θα πρέπει να χρηματοδοτούν με διαφορετικό τρόπο.

Το κράτος από τη μεριά του πρέπει να προσαρμοστεί και αυτό στα νέα δεδομένα. Με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση εξαλείφεται κάθε είδους κρατικός παρεμβατισμός που μπορούσε έμμεσα να επηρεάσει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων. Θα πρέπει λοιπόν η όλη πολιτική να είναι προσανατολισμένη προς το στόχο αυτό.

Τελικά η επιχείρηση θα πρέπει να βασιστεί στις δικές της δυνάμεις και να μπορέσει γρήγορα να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα για να μπορέσει έτσι με επιτυχία να ακολουθήσει τις εξελίξεις.

Δική μας εκτίμηση είναι ότι λίγες είναι οι επιχειρήσεις που μπορούν και έχουν την δυνατότητα να προσαρμοστούν στην νέα πραγματικότητα και να αντέξουν τον ανταγωνισμό που οξύνεται καθημερινά. Έτσι, μάλλον θα πρέπει σε λίγα χρόνια να έχουμε ένα 'ξεκαθάρισμα' της αγοράς με την επιβίωση των επιχειρήσεων που κατάφεραν να εκσυγχρονιστούν στο σύνολο τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το χρονικό της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. (σελ. 98-107) *

* οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των στοιχείων αυτών είναι από τον διαδικτυακό χώρο www.europa.eu.int

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ

1948

7-11 Μαΐου

Η Διάσκεψη της Χάγης: περισσότεροι από χίλιοι αντιπρόσωποι από 20 ευρωπαϊκές χώρες συζητούν για τις νέες μορφές συνεργασίας στην Ευρώπη. Εκφράζονται υπέρ της δημιουργίας μιας "Ευρωπαϊκής Συνέλευσης".

1949

27-28 Ιανουαρίου

Η Διάσκεψη της Χάγης έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Θα έχει έδρα το Στρασβούργο.

Το ίδιο έτος αρχίζει να συντάσσεται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, που υπεγράφη στη Ρώμη το 1950 και τέθηκε σε ισχύ το Δεκέμβριο του 1953.

Με την πάροδο του χρόνου, σχεδόν όλες οι ευρωπαϊκές χώρες γίνονται μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

1950

9 Μαΐου

Ο γάλλος υπουργός των εξωτερικών Ρομπέρ Σουμάν εκφωνεί βαρυσήμαντη ομιλία με προτάσεις που βασίζονται στις ιδέες του Ζαν Μονέ. Προτείνει να τεθεί η παραγωγή άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Γερμανίας υπό κοινό έλεγχο στο πλαίσιο μιας νέας οργάνωσης στην οποία μπορούν να συμμετέχουν και άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Επειδή η ημερομηνία αυτή έχει ανακηρυχθεί ως ημερομηνία γέννησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η 9η Μαΐου γιορτάζεται κάθε χρόνο ως η "Ημέρα της Ευρώπης".

1951

18 Απριλίου

Στο Παρίσι, έξι χώρες (Βέλγιο, Γαλλία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία Γερμανίας,

Ιταλία, Λουξεμβούργο και Κάτω Χώρες) υπογράφουν την ιδρυτική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ). Η Συνθήκη αυτή τίθεται σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952 για περίοδο 50 ετών.

1955

1-2 Ιουνίου

Σε συνεδρίασή τους στη Μεσίνα, οι υπουργοί εξωτερικών των έξι χωρών αποφασίζουν να επεκταθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας.

1957

25 Μαρτίου

Στη Ρώμη, τα έξι ιδρυτικά κράτη υπογράφουν τις Συνθήκες για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Οι συνθήκες αυτές τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958.

1960

4 Ιανουαρίου

Με προτροπή του Ηνωμένου Βασιλείου, με τη Σύμβαση της Στοκχόλμης ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (στην οποία συμμετέχουν και ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες που δεν είναι μέλη της ΕΟΚ).

1962

30 Ιουλίου

Θεσπίζεται μια Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ).

1963

14 Ιανουαρίου

Σε συνέντευξη τύπου, ο στρατηγός Ντε Γκωλ αναγγέλλει ότι η Γαλλία θα ασκήσει βέτο στην ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

20 Ιουλίου

Στην πόλη Γιαουντέ, υπογράφεται συμφωνία συνδέσεως μεταξύ της ΕΟΚ και 18 αφρικανικών κρατών.

1965

8 Απριλίου

Υπογράφεται Συνθήκη για τη συγχώνευση των εκτελεστικών οργάνων των τριών Κοινοτήτων και για τη δημιουργία ενός ενιαίου Συμβουλίου και μιας Ενιαίας Επιτροπής. Η Συνθήκη τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1967.

1966

29 Ιανουαρίου

Ο "συμβιβασμός του Λουξεμβούργου". Μετά από μια πολιτική κρίση, η Γαλλία δέχεται να λάβει πάλι μέρος στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου όταν επιτυγχάνεται συμφωνία για τη διατήρηση της αρχής της ομοφωνίας σε περίπτωση που διακυβεύονται "ζωτικά εθνικά συμφέροντα".

1968

1η Ιουλίου

Καταργούνται πλήρως οι δασμοί για τα βιομηχανικά προϊόντα, 18 μήνες πριν τη λήξη του χρονοδιαγράμματος, και θεσπίζεται κοινό εξωτερικό δασμολόγιο.

1969

1-2 Δεκεμβρίου

Στη Σύνοδο Κορυφής της Χάγης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της ΕΟΚ αποφασίζει να ενισχυθεί η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

1970

22 Απριλίου

Υπογράφεται στο Λουξεμβούργο συνθήκη για τη δημιουργία των ιδίων πόρων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία δίνει περισσότερες εξουσίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

1972

22 Ιανουαρίου

Υπογράφονται στις Βρυξέλλες οι Συνθήκες προσχώρησης στις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες της Δανίας, της Ιρλανδίας, της Νορβηγίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

24 Απριλίου

Τα έξι κράτη μέλη της ΕΟΚ αποφασίζουν ότι η διακύμανση των συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων τους δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 2,25%. Το σύστημα έγινε γνωστό ως "Νομισματικό φίδι".

1973

1η Ιανουαρίου

Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες τα μέλη των οποίων αυξάνονται σε εννέα. Η Νορβηγία παραμένει εκτός, μετά από δημοψήφισμα στο οποίο περισσότεροι πολίτες ψήφισαν κατά της ένταξης.

1974

9-10 Δεκεμβρίου

Στη Διάσκεψη Κορυφής στο Παρίσι, οι εννέα αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αποφάσισαν να συνεδριάσουν τρεις φορές ετησίως με τη μορφή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ενέκριναν επίσης τη διενέργεια άμεσων εκλογών για την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και αποφάσισαν τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

1975

28 Φεβρουαρίου

Υπογράφεται η Σύμβαση Λομέ (Λομέ Ι) μεταξύ της ΕΟΚ και 46 χωρών της Αφρικής, της Καριβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ).

22

Ιουλίου

Υπογράφεται η Συνθήκη η οποία παραχωρεί περισσότερες εξουσίες στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επί του προϋπολογισμού και προβλέπει την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουνίου 1977.

1978

6-7 Ιουλίου

Στη Σύνοδο Κορυφής της Βρέμης, η Γαλλία και η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία Γερμανίας προτείνουν την επανέναρξη της νομισματικής συνεργασίας με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) που αντικαθιστά το "Φίδι". Το ΕΝΣ τίθεται σε λειτουργία στις 13 Μαρτίου 1979.

1979

28 Μαΐου

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες υπογράφουν τη Συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας.

7 και 10 Ιουνίου

Οι πρώτες άμεσες εκλογές για την ανάδειξη των 410 μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1981

1 Ιανουαρίου

Η Ελλάδα γίνεται το δέκατο μέλος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

1984

28 Φεβρουαρίου

Εγκρίνεται το πρόγραμμα "Esprit" που ενισχύει την έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφόρησης.

14 και 17 Ιουνίου

Δεύτερες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

1985

7 Ιανουαρίου

Ο Ζακ Ντελόρ αναλαμβάνει Πρόεδρος της Επιτροπής (1985-1995).

12 Ιουνίου

Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες υπογράφουν τις Συνθήκες προσχώρησης με την Ισπανία και την Πορτογαλία.

2-4 Δεκεμβρίου

Στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου οι αρχηγοί των δέκα κρατών μελών συμφωνούν για την αναθεώρηση της Συνθήκης της Ρώμης και την ενίσχυση της διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μέσω μιας "Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης". Αυτό ανοίγει το δρόμο για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς μέχρι το 1993.

1986

1η Ιανουαρίου

Η Ισπανία και η Πορτογαλία προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες οι οποίες έχουν πλέον 12 κράτη μέλη.

17 και 28 Φεβρουαρίου
Υπογράφεται στο Λουξεμβούργο και στη Χάγη η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
Τίθεται σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1987.

1987

15 Ιουνίου
Τίθεται σε εφαρμογή το πρόγραμμα "Erasmus", που έχει στόχο να βοηθήσει τους νέους Ευρωπαίους να σπουδάζουν στο εξωτερικό σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

1989

15 και 18 Ιουνίου
Πραγματοποιούνται οι τρίτες άμεσες εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
9 Νοεμβρίου
Πέφτει το Τείχος του Βερολίνου
9 Δεκεμβρίου
Στο Στρασβούργο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει τη σύγκληση μιας διακυβερνητικής διάσκεψης για την προώθηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και της πολιτικής ένωσης.

1990

19 Ιουνίου
Υπογράφεται η Συμφωνία Schengen για την πλήρη κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα μεταξύ κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
3 Οκτωβρίου
Επανένωση της Γερμανίας.
14 Δεκεμβρίου
Αρχίζει στη Ρώμη η διακυβερνητική διάσκεψη για την ΟΝΕ και την πολιτική ένωση.

1991

9-10 Δεκεμβρίου
Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ εγκρίνει τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Συνθήκη θέτει τις βάσεις μιας κοινής εξωτερικής

πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας, για στενότερη συνεργασία σε θέματα δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων και για τη δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης που θα περιλαμβάνει ένα ενιαίο νόμισμα. Η διακυβερνητική συνεργασία σε αυτούς τους τομείς πρόσθετε στο υφιστάμενο κοινοτικό σύστημα την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η ΕΟΚ μετονομάστηκε σε "Ευρωπαϊκή Κοινότητα" (ΕΚ).

1992

7 Φεβρουαρίου

Υπογράφεται στο Μάαστριχτ η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τίθεται σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993.

1993

1η Ιανουαρίου

Δημιουργία της ενιαίας αγοράς.

1994

9 και 12 Ιουνίου

Οι τέταρτες άμεσες εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

24-25 Ιουνίου

Στην Κέρκυρα, κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υπογράφονται οι Συνθήκες προσχώρησης με την Αυστρία, τη Φινλανδία, τη Νορβηγία και τη Σουηδία.

1995

1η Ιανουαρίου

Η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία προσχωρούν στην ΕΕ τα μέλη της οποίας αυξάνονται σε 15. Η Νορβηγία μένει εκτός, μετά από δημοψήφισμα στο οποίο η πλειοψηφία τάχθηκε κατά της ένταξής της.

23 Ιανουαρίου

Αναλαμβάνει καθήκοντα η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995-1999), με Πρόεδρο τον Ζακ Σαντέρ.

27-28 Νοεμβρίου

Η Ευρωμεσογειακή Διάσκεψη της Βαρκελώνης δημιουργεί εταιρική σχέση μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της νότιας ακτής της Μεσογείου.

1997

16-17 Ιουνίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ εγκρίνει την ανάθεση νέων εξουσιών και αρμοδιοτήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2 Οκτωβρίου

Υπογράφεται η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Τίθεται σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999.

1998

30 Μαρτίου

Αρχίζει η διαδικασία προσχώρησης των νέων υποψήφιων χωρών. Η Κύπρος, η Μάλτα και 10 χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης θα συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία.

3 Μαΐου

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών αποφασίζει ότι 11 κράτη μέλη της ΕΕ (Αυστρία, Βέλγιο, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργου, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία και Ισπανία) πληρούν τις απαιτήσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος την 1η Ιανουαρίου 1999. Η Ελλάδα θα προσχωρήσει αργότερα.

31 Δεκεμβρίου

Καθορίζονται σταθερές και αμετάκλητες ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων που θα αντικατασταθούν από το ευρώ.

1999

1η Ιανουαρίου

Έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ: τα νομίσματα των 11 χωρών της ΕΕ αντικαθίστανται από το ευρώ. Το ενιαίο νόμισμα εισάγεται στις χρηματαγορές. Από αυτό το σημείο και μετά η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι υπεύθυνη για τη νομισματική πολιτική της ΕΕ η οποία καθορίζεται και εφαρμόζεται σε ευρώ.

24-25 Μαρτίου

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Βερολίνο εγκρίνει τις δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ για την περίοδο 2000-2006 στο πλαίσιο του "Προγράμματος Δράσης 2000".

3-4 Ιουνίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει στην Κολωνία να αναθέσει σε μια Συνέλευση να συντάξει τον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Τα μέλη της Συνέλευσης είναι αντιπρόσωποι των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ και του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο Χαβιέ Σολάνα διορίζεται Υπάτος Αντιπρόσωπος για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ).

8 και 13 Ιουνίου

Οι πέμπτες άμεσες εκλογές για την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

15 Σεπτεμβρίου

Αναλαμβάνει η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1999-2004) με Πρόεδρο το Ρομάνο Πρόντι.

15-16 Οκτωβρίου

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε αποφασίζει να γίνει η ΕΕ χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

10-11 Δεκεμβρίου

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι, που ασχολήθηκε κυρίως με τη διεύρυνση της ΕΕ, αναγνώρισε επίσημα την Τουρκία ως υποψήφια για ένταξη στην ΕΕ και αποφάσισε να προωθήσει τις διαπραγματεύσεις με τις 12 άλλες υποψήφιες χώρες.

2000

23-24 Μαρτίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας καθορίζει στρατηγική για την ανάπτυξη της απασχόλησης στην ΕΕ, τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής σε μια Ευρώπη βασιζόμενη στη γνώση.

7-8 Δεκεμβρίου

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Νίκαιας ενέκρινε το κείμενο μιας νέας Συνθήκης που τροποποιεί το σύστημα λήψης αποφάσεων στην ΕΕ, έτσι ώστε να είναι η Ένωση έτοιμη για τη διεύρυνση. Οι Πρόεδροι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρουσιάζουν επίσημα το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

2001

26 Φεβρουαρίου

Υπογράφεται η Συνθήκη της Νίκαιας. Τίθεται σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2003.

14-15 Δεκεμβρίου

Η Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λάκεν εγκρίνει διακήρυξη για το μέλλον της Ένωσης. Ανοίγει το δρόμο για την επόμενη μεγάλη μεταρρύθμιση της ΕΕ και για τη δημιουργία μιας Συνέλευσης που θα καταρτίσει ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Ο Valéry Giscard d'Estaing διορίζεται Πρόεδρος της Συνέλευσης.

2002

1η Ιανουαρίου

Οι πολίτες των χωρών που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ αρχίζουν να χρησιμοποιούν τα χαρτονομίσματα και κέρματα του ευρώ.

31 Μαΐου

Και τα 15 κράτη μέλη επικυρώνουν ταυτόχρονα το Πρωτόκολλο του Κιότο – της παγκόσμιας συμφωνίας για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

21-22 Ιουνίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης καταλήγει σε συμφωνία για την πολιτική της ΕΕ στους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης.

13 Δεκεμβρίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης αποφασίζει ότι 10 από τις υποψήφιες χώρες (Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία και Σλοβενία) θα προσχωρήσουν στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία αναμένεται να προσχωρήσουν το 2007.

Αποφασίζεται ότι οι προενταξιακές συνομιλίες με την Τουρκία είναι δυνατόν να αρχίσουν εάν, βάσει έκθεσης και σύστασης της Επιτροπής, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του 2004 αποφασίσει ότι η Τουρκία πληροί όλα τα "κριτήρια της Κοπεγχάγης".

2003

16 Απριλίου

Στην Αθήνα, η ΕΕ υπογράφει τις Συνθήκες προσχώρησης, της Κύπρου, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Ουγγαρίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβακίας και της Σλοβενίας.

10 Ιουλίου

Η Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης ολοκληρώνει τις εργασίες της για το σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

4 Οκτωβρίου

Έναρξη της διακυβερνητικής διάσκεψης που θα συντάξει μια νέα Συνθήκη η οποία θα περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

2004

1η Μαΐου

Η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία προσχωρούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

10 και - 13 Ιουνίου

Πραγματοποιούνται οι έκτες άμεσες εκλογές για την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

2007

Ημερομηνία που καθορίστηκε από τη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Κοπεγχάγης το 2002 για την προσχώρηση της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας στην ΕΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. www.europa.eu.int
2. www.ine.otoe.gr (επιχειρησιακό πρόγραμμα 'ανταγωνιστικότητα')
3. www.plantmanagement.on.line.gr (ομιλία του Νικ. Χ. Γκαργάνα Υποδιοικητή της Τραπεζάς της Ελλάδας)
4. www.euro-hellas.gr
5. www.juran.com
www.alexanderconsulting.com
Joseph M. Juran (ένας από τους μεγαλύτερους πρωτοπόρους του μανατζμεντ της ποιότητας, διάσημος γκουρού του μανατζμεντ της ποιότητας το 1951 έγραψε το Quality Control Handbook ένα σημαντικό εγχειρίδιο του τομέα αυτού)
6. Σημαντικές τάσεις που χαρακτηρίζουν τα προγράμματα κατάρτισης και ανάπτυξης στελεχών στο μέλλον. (του Κ. Αλέξανδρου Τσιοτσιάρη)
7. www.kathimerini.gr articles-economy
8. www.cordis.lu/finance/src/about/htm (πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις 2001-2005)
9. Ευρωπαϊκή πολιτική τεχνολογίας και συνοχής: η έννοια του περιφερειακού τεχνολογικού προγράμματος επιχειρησιακό πρόγραμμα 'ανταγωνιστικότητα' συμπλήρωμα προγραμματισμού τεχνικό δελτίο μέτρου 4.5
10. Το πρόγραμμα 'ανταγωνιστικότητα' (ΕΠΑΝ) –Γ ' ΚΠΣ δυναμικό εργαλείο ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας στη περιφέρεια. Ομιλία Νίκου Διακουλάκη ειδικού γραμματεία του Υπουργείου Ανάπτυξης για το επιχειρηματικό πρόγραμμα 'ανταγωνιστικότητα' (ΕΠΑΝ) του Γ ' ΚΠΣ.
11. www.iobe.gr.thesis.htm
12. www.bankofgreece.gr (εκθέσεις του διοικητή της τράπεζας της Ελλάδας – ισοζύγια εξωτερικών συναλλαγών)
13. Δρ. Γιάννη Χρηστίδη επ. καθηγητή Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας, Διεθνές εμπόριο
14. Έκθεση 3^ο πανελλήνιο συνέδριο ανάπτυξης εξαγωγών. Εισηγητής Γεώργιος Τσούκας γενικός διευθυντής βιομηχανίας Υπ. Ανάπτυξης. Θέμα: Πολιτικές εξωστρέφειας της ελληνικής βιομηχανίας.
15. www.e-line.gr
16. www.action.gr
17. www.mfa.gr
18. Πουρναράκης, Έκδοση 2004 ' Διεθνής οικονομική '
19. Μούσης, Έκδοση 1999, Ε.Ε. ' Δίκαιο, οικονομία, πολιτική '